

PRAHLADRAI DALMIA LIONS COLLEGE
OF
COMMERCE & ECONOMICS

LIONS CLUB OF MALAD-BORIVLI COLLEGE CHARITY TRUST

BOARD OF TRUSTEES

1. Shri Bajranglal Dalmia
2. Lion Ratanlal G. Saraf
3. Lion Balkishan R. Lakhota
4. Lion Shyamsunder G Ruia
5. Lion Vinod B. Dalmia

PRAHLADRAI DALMIA LIONS COLLEGE OF COMMERCE AND ECONOMICS

GOVERNING COUNCIL

1. Shri Bajranglal Dalmia	Trustee
2. Lion Ratanlal G. Saraf	Trustee
3. Lion Balkishan G. Lokhatia	Trustee
4. Lion Shyamsunder G. Ruia	Trustee
5. Lion Vinod B. Dalmia	Trustee
6. Lion Banwarilal Jhunhunwala	Chairman
7. Lion Pradhyuman U Mehta	Vice-Chairman
8. Lion Kanhaiyalal G. Saraf	Hon. Secretary
9. Lion Rajendra J Chokshi	Hon. Treasurer
10. Lion Vimal Saraf	Hon. Jt. Secretary
11. Lion Mahendrakumar Saboo	Hon. Jt Secretary
12. Lion Shankerlal Jain	Member
13. Lion Dhirajlal M Khakhar	Member
14. Lion Madhusudan R Maheshwari	Member
15. Lion Mahesh Parikh	Ex- Officio
16. Lion Mundra Satyanarayan	Ex-Officio
17. Principal (Mrs.) P.S. Baleri	Ex-Officio

English

Marath

Gujratl

Hindi

Student

Repres

Prahladrai Dalmia Lions College of Commerce & Economics

**Magazine
1993-94**

Magazine Committee

Chairperson : *Principal (Mrs.) P.S.Baleri.*

Editor : *Prof. (Mrs.) Sunila J. Bhandare.*

Sectional Editors

- English** : *Prof (Mrs.)Sunila Bhandare*
Marathi : *Prof. (Mrs). Rohini Takle*
Gujrathi : *Prof.(Mrs). Jyotsna Vyas*
Hindi : *Dr. (Mrs.) Prakash Kushalka(Dalmia)*
Students'
Representative : *Kanti Iyer, Vasa Hemaprabha.*

Volume - 21

Statement As Per Press And Registration of Books Act.

FORM IV

1. **Place of Publication** : Bombay
2. **Periodicity of Publication** : Yearly
3. **Printer's Name** : Principal (Mrs.) P.S. Baleri
Nationality : Indian
Address : P.D. Lions College of Commerce and
Economics,
Sunder Nagar, Malad (West),
Bombay - 400 064.
4. **Publisher's Name** : Principal (Mrs.) P.S. Baleri
Nationality : Indian
Address : P.D. Lions College of Commerce and
Economics,
Sunder Nagar, Malad (West),
Bombay-400 064.
5. **Editor's Name** : Prof. Mrs. Sunila J. Bhandare
Nationality : Indian
Address : P.D. Lions College of Commerce and
Economics,
Sunder Nagar, Malad (West)
Bombay-400 064.
6. **Names and Address of individual** : P.D. Lions College of Commerce
Who own the newspaper and partner and Economics,
or shareholders holding more than Sunder Nagar, Malad (West),
one percent of total capital Bombay-400 064

I P.S. Baleri, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge.

Sd /- P.S. BALERI
Signature of the Publisher

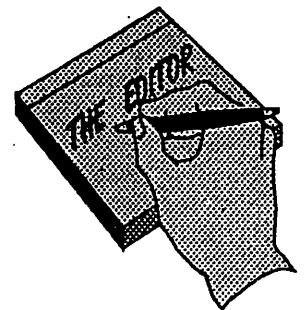
Editorial

This year has not been without natural disasters-the unseasonal rains and the destructive earthquake the suddenness of which jolted the world out of its usual sanguinity aid poured in from the affluent countries of the world, and for a few days, at least, all the roads led to Killari. It is one of the quirks of human nature that man exhibits the better, the more generous side of his nature in the face of natural disasters. Do we have to wait for more such horrendous happenings before the world gears itself up to better the quality of life for humanity in general ?

A year has passed since the terrible communal riots. On the altar of religion people, property and still more terrible, intangible, invaluable assets like moderation and idealism which were born out of centuries of toleration, have been sacrificed. Did, one wonders, the gods express their satisfaction at the 'burnt offerings' or did they cry out in anguish at the agony of their legions ?

The fires of hatred, with their origins in some ancient animosities, fermented by self-seeking foreign rulers and fuelled by the omnipresent opportunist, have at last died down. The ashes remain. Do these ashes contain a flickering spark which may turn into a conflagration ? Will violence break out again in the crowded by-lanes of Bombay or in some remote village ? Or will a train, disgorging its tired work-worn commuters at the end of the day, be the next target ? Or will it be a playground with bright, upturned, happy faces ? Only time will tell.

The cover page and the issue are dedicated to secularism the only answer to a country like India, with its diverse faiths. Many of the articles and poems reflect the concern of the young students at the happenings around them-the first, few, faltering steps have been taken by these students on the right road towards a better tomorrow.

The Principal Reports

Ms. P.S.Baleri

I am pleased to report that we have turned yet another eventful and successful year with all-round progress. I am extremely happy to record at the outset that the atmosphere in the Campus had been peaceful and congenial. Our students have been resourceful and are capable of shouldering responsibilities. They have excellent organising skills and abilities. Our campus was humming with activity throughout the academic year and most functions were organised by our students under the able guidance of their experienced teachers.

I sincerely appreciate the efforts made by our students for the reputation they have earned for our institution by their excellent behaviour and also by their performance during the year.

Academically we surpassed our past performance with excellent results both in the Board as well as in the University examinations. 98.59 percent of our students passed the Board Examination and 348 students obtained First Class marks. While in the University examination 91.69 percent of students graduated last year and 142 students obtained First Class marks. Our Mr. Nirajkumar Jalan scored full 100 marks in Mathematics at the Board examination. While sincerely congratulating all the successful candidates, I send my best wishes to the rest unlucky candidates. We hope to achieve better results during the current academic year.

Following excellent results at the Board examination as referred above we

had initially a problem of accommodating our Junior College students in the Degree College. Thanks to the kind permission granted by the University and for the co-operation of our teachers, we could overcome an otherwise difficult situation. Our institution was selected once again both by the University and by the Board as one of the centers for their various examinations. Our teachers and the staff members conducted the examinations quite efficiently.

INDEPENDENCE DAY :

Despite heavy rains and wet conditions all around, our students gathered in large numbers to participate in the Independence Day celebrations in our campus. Lion President Shri Rasiklal Parikh unfurled the National Flag in presence of large number of students, teachers and the Lion members.

Traditionally our College has been on the forefront of all social, educational and cultural activities since the inception. The year under review is no exception.

N.S.S. :

Our N.S.S. Unit with 843 students on rolls functioned under the guidance of Prof. M.M.Telang, Prof. (Mrs.) N.S.Lele and Prof. M.N.Bhise. 60 Volunteers were involved in educating 175 illiterate adults in Kurar slums and another 70 were involved in conducting remedial teaching classes. 50 Volunteers joined the 'Eagle Brigade' for night patrolling with the Police Dept. on duty. N.S.S. unit organised twice during the year Blood Donation Drive. Association

AFF.

We perm been Böm appre Kara direc Men welf in o stud instit Coll

uty to lo

SPC

On Kan Bhi in tl leve the Col run by t

FI

Pre mo Fin cor Ca .So Mr pri ins

DI

Ou co las

AFFILIATION-

We understand that the proposal for permanent affiliation of our institution has been finally approved by the senate of the Bombay University. We sincerely appreciate the efforts made by Mr. Dilip Karande one of our former students in this direction. Mr. Karande a former Executive Member of the University is devoted to the welfare of our institution and participates in our Annual Day functions. If all our students past and present are proud of their institution and work for its welfare, our College will have a great future. It is our duty as teachers to guide and motivate them to love their institution.

SPORTS :

On the Sports field Ms Sapna Naik, Ms. Kanti Iyer and Ms Usha and Mr. Pal Bhimsen represented Bombay University in the Volley Ball tournament at the national level. Mr. Shoib Kazi was the runner up in the Body Building Competition. Our Junior College team entered the finals and was the runner up in the C.K. Naidu tournament held by Govt. of Maharashtra.

FINE ARTS ASSOCIATION:

Prof. C.K. Anandan has been the motivating force behind the success of the Fine Arts Association in various competition such as Rangoli, Painting Cartooning etc. Mr. Xavier Lobo, Suresh Sonavne, Laxman Singh, Miss Viays Mistry, Mr. Vijay Sawant have bagged number of prizes and have brought honour to our institutions.

DRAMATICS :

Our boys and girls have been very consistent in their stage performance since last 3 years. We were reluctantly

compelled to restrict participation for want of funds. I sincerely appreciate the efforts of Prof. Ambalal Patel who has worked night and day for the success of his troupe in various competitions.

Our boys won the best production prize for their play 'BALI' at IPTA competition and bagged the "PRITHVI RAJ KAPOOR TROPHY" for the 3rd year in succession. We also collected K. A Abass Trophy for best script. Our participants collected 10 merit certificates for their excellent performance. Our Western Drama troupe won first place in all four western dance competitions organised by Kasber Dancing Academy, Sophia, Rizvi and by the Dalmia College.

LITERARY AND LANGUAGE ASSOCIATIONS :

Language associations in Hindi, Marathi, Gujrathi, Marwari, the Planning Forum, Debating Society, M.P.F.L. and the Sahitya Kala Parishad conducted their activities under the guidance of their Chairpersons.

Ms Rakhi Lahoti Mr. Ajit Gandhi,, Ms Pinki Ippathuri Mr. Jatin Jatania, Mr. Manish Saboo, Ms Kalpana Tiwari have bagged prizes at different elocution competitions. While Ms Candida was adjudged as 'Ms Bombay 93' Mr. Shruti Nambiar was the runner up in the competition organised by N.S.U.L. Ms Sejal Dalal bagged the First prize in the Rap competition at the Dalmia Utsav. Mr. Jatin Jatania collected several prizes in different elocution and Essay writing competitions.

I congratulate all winners and wish all success to the rest in future competitions.

Our 'Annual College Day' functions for the Senior and the Junior Colleges were celebrated in our Campus on the 7th and 8th

January, this year respectively. Hon'ble Minister of Education Mr. Salim Zakaria was the Chief Guest and distributed the prizes.

DALMIA UTSAV :

Finally, a word about 'DALMIA UTSAV' which was initially sponsored by Dalmiaji and Lakhotiaji in 1987, has now become Annual and popular event among the student-community and was celebrated on 22nd and 23rd December last year. We have to appreciate and admire the organising skills and abilities of the students who wholly manage the two-day function. This year the Managing Committee consisting of Mukesh Agarwal, Dipti Shah, Neepa Parikh, Christine, Berry and Ritesh along with 65 volunteers, worked for four months to organise this function. They moved from College to College and organised participants, arranged for experts as judges for different events which were conducted in time and within the allotted time schedule. They were guided by Prof. Satish Naringrekar, Prof. Srivastava, Prof. D.M. Kadhi and other in this difficult task.

This year 42 different Colleges entered competitions and over 1,500 students participated in 26 events. Our College won the Trophy for the over-all performance. Mithibai College, Vile-Parle was Runners-up, While Ratnam College and Ghanshyamdas Saraf Balika College were in Third place.

STAFF :

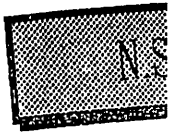
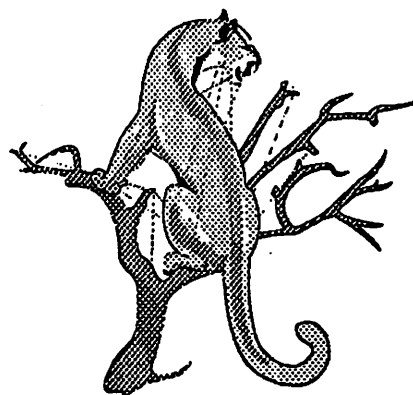
Prof. Mrs. Snehel Kulkarni who had been working in our college since the inception has taken voluntary retirement to settle in Nasik. Mr. Shrikant Dubey of the Security Dept. retired in January this year after completing his full term. Prof. Mrs. Tapsi

Das of the English Dept. has resigned on health grounds after nearly 13 years service in the Junior College. Prof. Mrs. Kulkarni and Mr. Dubey who joined us in 1972 and Prof. Mrs. Das who joined subsequently have put in sincere service, and I wish them all a long, happy and peaceful retired life.

Dr. Gulabrao Mohite is the third lecturer of the Economic Dept. to obtain his Ph.D. Prof. Pophale and Prof. Mrs. Kamble are the others who have joined other institutions to take up senior positions. Prof. Mohite obtained his M.P.F.L. and completed his Ph. D. after joining our institution. Prof. Mrs. Dalmia also obtained her Ph. D in Hindi. I congratulate both Dr. Mohite and Dr. (Mrs.) Dalmia on their achievements.

I thank all members of the staff, teaching as well as non-teaching for their co-operation without which it would have been difficult to achieve success during the year.

Finally, I thank the Trustees, Members of the Governing Council, for their kind guidance from time to time. I am confident with hard work from our students, guidance from the management and co-operation from our teachers, we will further progress in academic and extra-curricular excellence.

Dur
N.S.S.
activities
Volunte

Dur
donatio
blood.

At
engag
progr
Cag
could

the y

reme
gain
wer
eve

circ
slu
Cpr
let
re

v
s
t
s
1

N.S.S. REPORT (1993-94)

During the present academic year N.S.S. unit of our College started its activities with enrollment of 455 Volunteers.

During the Year we organised two blood donation drives & collected 211 bottles of blood.

About 50 of our volunteers were engaged in literary project known as mass programme for functional literacy at Kurar village, Malad (East). These volunteers could teach 160 illiterate persons during the year.

Our volunteers also conducted remedial teaching classes for the school going children in the locality. These classes were conducted at the college campus every evening for two hours.

Besides this the volunteers started a circulating library for the residents of the slum area behind the college. Under this project the volunteers visited the area and lent books in various languages to the residents.

Another project taken up by the N.S.S. volunteers was organising social get together in the form of "Haldi Kumkum Samaroh" for the ladies in the slum area. In such get together the students prepared charts and demonstrated them to bring about awareness on various subjects such as clean habits, nutrition, conservation of resources, homemade medicines. The volunteers also provided information regarding Ration Cards, banking, railway

and S.T. reservations postal matters as well as career guidance.

About 90-100 volunteers were involved in the various projects mentioned above. The response of the people of the locality was warm and receptive. Next year we hope that the projects would be managed in a better way and would cater to a larger section of society.

Eagle Brigade Project

Police Interaction S.U.B.B. Project introduced by Malad Police Station, in which nearly 52 N.S.S. volunteers joined. They were provided special uniforms and other facilities by the Malad Police station. Crowd controlling, night patrolling & other police activities along with police personnel were conducted by these volunteers during day & night.

N.S.S. unit of our college in collaboration with Lions Club of Malad - Borivali have been working in our adopted village Tandulwadi. Matushri Ladhidevi Ramadhar Maheshwari Lions Hospital is jointly run by Maheshwari Trust and NSS unit of our college for the last 10 years. Doctor visits this hospital twice in a week and 60 to 70 patients mainly Adivasis from the village and surrounding areas avail of the medical facilities.

Students in the school were also provided with note books and other educational material.

We are very much thankful to Principal (Mrs.) P.S.Baleri for lending excellent co operation, guidance and help from time to time during the course of the year.

Ganesh Shelar
(N.S.S SECRETARY)

DALMIA UTSAV REPORT

DALMIA UTSAV is the most awaited festival among the student community throughout Bombay. It is a platform to motivate and bring forward the talents among the students

Last year 35 colleges of Bombay participated in the Utsav. I am very glad to inform that, this year the Utsav had an increased participation from 35 colleges to 41 colleges with a simultaneous increase in the number of participants from 1,000 to 1,468. The Utsav included 26 different events from the different fields of Arts, Literature, Fine art etc.

Among other important goals, the Aids Prevention Club was conducted with the precious co-operation of the member from of the I.H.O 'Indian health organisation' with Dr. I.S.Gilada the secretary of I.H.O. inaugurating the function. The main view of launching such a movement is to create an Aids awareness, among the youth and to make them conscious of the prevailing dangers of the deadly Aids. It is an honor and pride to inform that *P.d.LIONS COLLEGE IS THE FIRST COLLEGE IN THE COUNTRY TO START AIDS PREVENTION club* under the valuable guidance of the Dr. I.S. Gilada (secretary of I.H.O.) the co-ordinator of this club being Prof. Satish Naringekar.

Dalmia Utsav was inaugurated on 22nd December 1993 with Dr. I.S. Gilada as the chief guest and Ms. Neha Sharad (cine artist) as the guest of honour. The welcome speech was given by Principal (Mrs.) P.S.Baleri and the introduction by the coordinator. The inauguration was conducted with a vote of thanks by the

co-ordinator and compere Prof. Shrivastava.

The function started with a great bang with the singing competition. The twenty six events were performed with great vigour in 15 different locations including the dais and occupied the total college campus ranging from Rostrum to Hasya kavi samelan. There were more than 2000 students enhancing the liveliness of the show and trying to grab the best piece of action. The center of attraction was the glamorous catwalking of the models from various college in Glitterati making the spectators go crazy. The fashion personality in Persona '93 i.e. on the 2nd day of the Utsav faced the same reaction.. 'Twist the tune' 'Spin a Yarn' Rap Competition etc. were other highlighted events.

The most awaited event, packed with lots 'n' lots of fun 'n' frolic concluded with the Persona 93. The various colleges who tried hard to perform the best now were eager to know the final results. The trophy was bagged by the host college Prahladrai Dalmia Lions College with Mithibai college as its runner up.

The chief guest for the closing ceremony and prize distribution was the beloved film and T.V. star Mr. Vijayendar Ghadge, Managing Director Mr. and Mrs. Agarwal of Jyoti Jaipan and Dr. I.S. Gilada

The main organisers were:-

MRS. P.S. BALERI, PROF. D.M.KADI, PROF. SATISH NARINGEKAR, PROF. SHAILESH SHRIVASTAV Mr. Mukesh Agarwal (Chairman), Ms. Neepa Parikh (Secretary), Ms. Dipti Shah, (Jr. Secretary), Ms. Christine Murad (Jr. Secretary), Mr. Shrenik Baid, Mr. Ritesh Shivotia, Mr. Sachin Khetan, Mr. Rohit Berry, Mr. Shaliesh Kyal, Mr. Rajesh Lohia, Mr. Anil Jobanputra

I ar
progres
93-94.1
a hiking

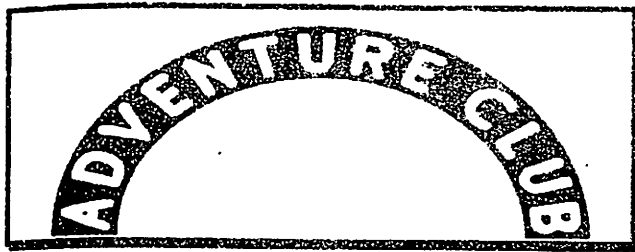
The
the mec
very ha
ex. line
medical
club als
the need

I a
bearers
support
the as
conduct

The
inaugur
colorful
associat
nature
The 'S
'Genera
Day'
accomp
was als
S
Vive

Prof.

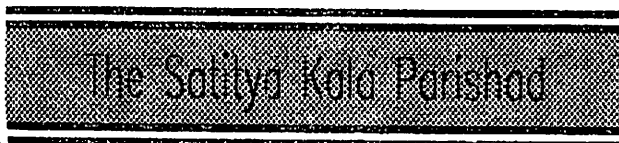

Chairman - Prof. D.P. Mehta

I am pleased to place on record the progress report on the club for the year 93-94. During the year the club conducted a hiking cum picnic at "Tungareashwar",

The club also held a medical camp with the medical assistance of 3 doctors. I am very happy to state that 200 students were examined by the doctor and very useful medical advice and treatment was given. The club also distributed shirt pieces to some of the needy employees of our college.

I am grateful to my all the office bearers who extended whole hearted support not only to my own club but to all the associations of our college in conducting various Activities.

Annual Report - 1993-1994

The activities of the association were inaugurated at Bajaj Hall in August. A colorful orchestra marked the event. The association organised activities of a literary nature in September in the form of an 'On The Spot Essay Competition' and a 'General Knowledge Quiz'. 'A Fish Pond Day' when students had their say accompanied of course, by a lot of hilarity, was also organised.

Secretary
Vivek Ruparelia

Chairperson.
S.S. Yadav

"Dramatic Activities"

Annual Report

Activities for the year 1993-94 started in July with hectic preparations and rehearsals for the various competitions.

The college took part in the following competitions

1. BOMBAY UNIVERSITY
Youth Festival (1) Sahara (Hindi)
(2) Tarpan (Gujarati)
2. COPWUD
(1) Sahara (Hindi)
(2) Tarpan (Gujarati)
3. IPTA
Bali (Hindi)

Our college artistes won the prestigious *PRITVIRAJ KAPOOR TROPHY* for the Best Production and history was made as our artistes won the Best production prize in IPTA for the third time. The three plays were

- 1991-92 Zalzala Prof. Director
Anshumal Ruparal
- 1992-93 Sati Mr. Shivdas Ghodke
- 1993-94 Bali Mr. Shivdas Ghodke

Our students got 15 merit certificates in various - competitions.

It is a matter of pride for the association that students actively associated with it have entered the professional field and have become familiar faces for T.V. viewers.

As a part of the Annual Day celebrations The play Bali was staged Shri Bajranglalji Dalmia announced a cash prize of Rs. 5,000 to the participants for their outstanding performance.

We are thankful to Prin. Mrs. Baleri parents and staff members for their co-operation, patience and moral support-extended to the association.

We are thankful to Mr. Shivdas Ghodke and his team. Prof Anshumal Ruparel, Shfir and Ahmed Chaudhary for their guidance and to Dharmesh Vyas and Hiten Mehta our past students for their valuable advice

Chairman

Prof. K.S. Vachhrajani
Prof. Ambalal D. Patel

Gymkhana Report

Sport Director.

Prof. B.V. Tekle

Faster, higher, stronger has always been the motto of the Sports Promotion Council of the college and this year too student have excelled themselves in many fields.

Sports activities began in August with the " Rainy Day Cricket Tournament" S.Y. B.Com. (B) were the winners.

Indoor games like Carrom, Chess, Table Tennis and Badminton were also organised.

The Annual Athletic meet was held on the 5th of January on Prbhodan grounds, Goregaon.

The Athletic champions of the senior college were Xavier Lobo (Boy's) and Sapna Naik (Girl's) From the participants of the Junior college Gopal Guttani (Boy's) and Iyer Sviranjani (Girl's) were declared champions.

The college Boys' Cricket Team participated in the cricket tournaments organised by the University of Bombay. The other games where our teams participated were Badminton, Chess, Table Tennis, Volleyball, Handball, Carrom, Judo, Body-building and Foot-ball. Our college stood second in the tournament

organised by state govt. of Maharashtra. In Hand-ball the degree college team (Women's) stood 3rd in the inter-collegiate competitions organised by the university. In the Body - Building competition Mohamed Shoeaib Kazi was declared the university champion. In Judo Komal Shah was declared the Runner-Up. In volley-ball our college team stood third and Pal Bhimsen represented the university at the national level.

Sapna Naik, T.Y.B.Com

Usha Sawant T.Y.B.Com.

Kanti Iyer S.Y.B.Com.

represented Bombay university at the hand-ball tournament at the national level.

During the college level championships Mr. Bade of S.Y.B.Com. was declared champions for carrom. Olivia Noronha of T.Y.B.Com for Chess, and Vishwanath of T.Y.B.Com for Table Tennis were declared champions.

Besides this an over-arm inter-class cricket tournament was organised. S.Y.B.Com (D) were the winners

We thank our Principal Mrs. Baleri for her active support to the various sports activities and for the encouragement and inspiration which she has unfailingly provided.

Marwadi Sahitya Sanghatan

REPORT

We had a grand inaugural function along with a thrilling orchestra. We had also organised an Inter collegiate folk dance competition. The First prize was bagged by Bhavan's college and the second prize went to P.D.L. college.

We also organised an " EK Ratri Dandiya Raas" Programme and a

tradit
appe:
diffe

FUN

Ra

M

I

five

decic

stude

Func

durir

diffe

M

activ

colle

with

have

GR

guid

Mas

unit.

M.B

activ

appc

unit

7

inaug

ordir

The

co-o

more

orier

in v

traditional Day where the whole college appeared colourful with students in different traditional dresses.

Chairperson
Rajkumari Vyas

**MASS PROGRAMME FOR
FUNCTIONAL LITERACY REPORT
- 1993 - 94**

Ramesh Dave **Prof. A.M. Bhende**
Secretary **In-Charge**
M.P.F.L. Unit **M.P.F.L. Unit**

In the field of literacy work in the last five years, the University of Bombay has decided to involve its total strength of students in Mass Programme For Functional Literacy (M.P.F.L.) Project during the academic year 1993-94 through different colleges.

M.P.F.L. is announced as the prime activity of University of Bombay and our college has also participated in this activity with interest and enthusiasm. This year we have made various groups to perform the 'GROUP TEACHING' activities under the guidance of Prof. A.M. Bhende who is our Master Trainer and In-charge of M.P.F.L. unit. Prof. A.M. Bhende assisted by Prof. M.B. Ranveria as Co-master Trainer. An active student Mr. Ramesh Dave was appointed as the Secretary of M.P.F.L. unit for the year.

The M.P.F.L. Programme was inaugurated by Dr. M.A. Gode (Co-ordinator, M.P.F.L. Bombay University). The function was presided over by our ever co-operative Principal Mrs. P.S. Baleri and more than 175 students attended the orientation which was held on the same day in which Dr. M.A. Gode gave various

information to the students about the mass Programme.

SURVEY WORK :- On 2nd October, on the occasion of " Gandhi Jayanti", we undertook a survey with Prof. Bhende and Prof. Ranveria in the slum area of Siddhi Vinayak Save Society and Jay Bhavani Society which is near the college in which more than 50 students participated. We collected a fund of information throwing light on the degree of illiteracy and social, cultural, and economic conditions of the slum dwellers. The social workers and community leader from the area also assured us full co-operation

Through massive campaigns, displaying of posters and work by our active leaders there was a tremendous response from students to this programme.

As many as 80 students used to go to the slum area and conduct the Programme of group teaching. Many girl students also participated in this programme. Achievements were extremely difficult, though our punctual and hardworking leaders made it possible to make record and made this programme a grand success with their tireless efforts. Ramesh Dave was awarded Principal's Special Prize for being the most active student of M.P.F.L. The following leaders like :-

i) Ramesh Dave
(Winner of Best
Volunteer Prize)	iv) Nilesh Parihar
ii) Ravindra A. Dey
(Winner of Best
Volunteer Prize)	v) Gautam
Ramchandani
iii) Manpreet Kukreja	vi) Chaitali Dattani
- and many volunteers participated in the programme whole year.

The following students were judged as Best Teachers :-

- i. Sachin Harlalka
- ii. Sunita Nair
- iii. Yogesh Gaggar.

We are very grateful to our Hon'ble principal Mrs. P.S. Baleri who was available all the time to help and encourage us.

Ramesh Dave

Fine Arts Association And Photographic Society

Chairman	Students-incharge
<i>Prof. C.K. Anandan</i>	<i>Suresh Sonawane</i>
	<i>Xavier Lobo</i>

THE FINE ARTS ASSOCIATION made an indelible impression by bagging TWENTY ONE Inter Collegiate Prize by participating in Inter-Collegiate activities organised by various colleges in Bombay. The association inspired the creative instincts of our students and the effect was refreshing.

A good number of students from Junior and Senior College participated in Rangoli, Painting, Cartooning, Poster-painting, Pencil play and mehendi competitions organised at the collegiate level.

**FINE ARTS ASSOCIATION
BAGGED**

88(eighty eight) INTER
COLLEGIATE PRIZES IN THE LAST
FOUR YEARS. (1990-1994). We won 21
Inter-Collegiate Prizes this year.

The fine Arts Association convened a meeting in the staff common on 16th January 1994 to felicitate Suresh Sonawane, Xavier Lobo, Vijay Sawant, Laxman Singh, Vijay Mestry and Prakash Kurup who brought laurels to the college the principal presided over the function. She praised The Fine Arts Association and congratulated the students

for the achievements. The vice principal Prof. M.M.Telang, Junior college in charge Prof. P.S.Sapre, Prof. Mrs. Shakuntala Yadav, Supervisor, Junior college attended the function.

We are extremely thankful to Prof. S.S.Pai, Prof. K.S.Vachrajani, Prof. D.P.Mehta and Prof. S.Naringrekar for their guidance and help in conducting our activities. We are grateful to the Principal Mrs. P.S. Baleri, and the members of the staff for their support and assistance.

Fine Arts Association (1993-94) Collegiate Prize List

I. PAINTING COMPETITION 7-8-1993

1) Xavier Lobo	S.Y.B.Com. F-37	First
2) Suresh Sonawane	T.Y.B.Com. D-115	Second
3) Vijay Sawant	F.Y.B.Com.E.48	Third

Painting Competion. JUNIOR COLLEGE 7-8-1993

1) Afzal Mazgaonkar	F.Y.J.C. H-70	Firest
2) Surendra Shedge	S.Y.J.C. A-75	Second
3) Trupti Sarfare.	S.Y.J.C. A-26	Thired
4) Sapna J. Bhosale	F.Y.J.C.	Consolation Price
5) Emilia Lobo	F.Y.J.C.	Consolation Prize
6) Deepak V. Sharma	F.Y.J.C.	Consolation Prize

II Cartooning Competition 10th Dec 1993

SENIOR COLLEGE & JUNIOR COLLEGE

1) Xavier Lobo	S.Y.B.Com.F-37	First
2) Laxman Singh	F.Y.B.Com F-37	Second
3) Afzal Mazgaonkar	F.Y.J.C. H-70	Third

III RANGOLI COMPETITION 10th Dec 93.

1) Vijay Mlstry	S.Y.B.Com.	First
2) Suresh Sonawane	T.Y.B.Com.	Second
3) Vibhuti Sawant	F.Y.B.Com.	Third
4) Laxman G.Singh	F.Y.B.Com.	Third
5) Nity	F.Y.J.C.	Consolation

IV MEHANDI COMPETITION. 10th Dec 93

SENIOR COLLEGE

1) Madhavi P. Murkte	F.Y.B.Com Div D	First
2) Jasmina Shah	S.Y.B.Com.Div D	Second
3) Sangeeta Modi	S.Y.J.C. Div G	Second
4) Shubhangi R. Keny	F.Y.B.Com Div D	Third
5) Memon Asna	F.Y.J.C. Div D	Third
6) Jayshree A Gada	F.Y.J.C. Div H	Consolation
7) Mitul Bhakta	F.Y.J.C. Div C	Consolation

IV SKETCHING COMPETITION 10th Dec 93

1) Suresh Sonawane	T.Y.B.Com.	First
2) Laxman G. Singh	F.Y.B.Com.	Second

- 3) Vijay S:
- 4) Afzal M

POSTER

- 1) Xavier Suresh
- 2) Laxma

- (1) 1st K.E.M
- Page
- (6) Co:

- (1) 1st K.E.M
- Prize i
- 2nd Pi

- (1) 1: event

- 1) 2n
- 2) 1s

- 1) 2 Sopl
- Pain
- Priz

3) Vijay Sawant	F.Y.B.Com	Third
4) Afzal Mazgaonkar	F.Y.J.C.	Second

POSTER PAINTING COMPETITION 13Sept 93
SENIOR COLLEGE

1) Xavier Sonawane	S.Y.B.Com.	First
Suresh Sonawane	T.Y.B.Com.	
2) Laxman Gambhi Singh	F.Y.B.Com.	Second

3) Vijay Sawant	F.Y.B.Com.	Third
-----------------	------------	-------

JUNIOR COLLEEGEE

1) Miss. Trupti Sarfare	S.Y.J.C.	A	First
2) Afzal Mazgaonkar	F.Y.J.C.	H	Second
3) Rajshree Baid	F.Y.J.C.	H	Third
4) Anand T. Upasaya	F.Y.J.C.	D	Consolation
5) Deepak V. Sharna	F.Y.J.C.	E	Consolation

FINE ARTS ASSOCIATION

Xavier Lobo
(Best student for the year athletic champion 1993-94)

Inter collegiate

Prizes won

- (1) 1st Prize in Ad-making at K.E.M. Medical college, (2) 1st Prize in cartooning at K.E.M. Medical college, (3) 1st Prize in cartooning at Rizvi college, (4) 1st Prize in collage (team item) at Ekta youth Festival., (5) 3rd Prize in cartooning at Dalmia Utsav, (6) Consolation in Pencil ply at Dalmia Utsav.

Suresh Sonawane (T.Y.B.Com.)

Inter - Collegiate Prizes

- (1) 1st Prize in Rangoli (team item) at Sophia College, (2) 1st Prize in Rangoli (team item) at K.E.M. Medical College, (3) 1st Prize in Potrait Making at K.E.M. Medical College, (4) 2nd Prize in Rangoli at Rizvi College., (5) 1st Prize in collage (team item) at Ekta youth Trust., (6) 2nd Prize in Pencil play at Dalmia Utsav., (7) Consolation Prize in Rangoli at Dalmi Utsav.

Vijay Mestry (S.Y.B.Com.)

Inter Collegiate Prizes.

- (1) 1st Prize in Rangoli (team event) at sophia college, (2) 1st Prize in Rangoli (team event) at K.E.M. Medical College, (3) 2nd Prize Rangoli at Dalmia Utsav.

Vijay Sawant (F.Y.B.Com.)

Inter-Collegiate Prizes

- 1) 2nd Prize in plate Painting at sophia College.
2) 1st Prize in poster-painting at M.D.Shah college.

Laxman Singh (F.Y.B.Com.)

Inter-collegiate Prizes

- 1) 2nd Prize in Finger Painting at T.N. Medical College, 2) 2nd Prize in clay modeling at Sophia College, 3) 2nd Prize in Finger Painting at K.E.M. Medcal College., 4) 1st Prize in Painting at Rizvi college, 5) 1st Prize in collage (group event) at Ekta youth trust., 6) 2nd Prize in Painting at Dalmia Utsav., 7) 1st Prize in Poster Painting in Disha's Youth Festival.

Inter Collegiate Prizes (1993-94)

Sr. No.	Name	Stood	Activity	Place
1	Laxman Singh	2nd	Finger Painting	T.N.Medical College
2	Vijay Sawant	2nd	Plate Painting	Sophia College
3	Suresh Sonawane Vijaya Mestry	1st	Rangoli	Sophia College
4	Laxman Singh Afzal Mazgaonkar	2nd	Clay Modeling	Sophia College
5	Xavier Lobo	1st	Ad-Making	KEM Medical College
6	Xavier Lobo	1st	Cartooning	KEM Medical College
7	Suresh Sonawane Vijaya Mestry	1st	Rangoli	KEM Medical College
8	Laxman Singh	2nd	Finger Painting	KEM Medical College
9	Suresh Sonawane	1st	Potrait	KEM Medical College
10	Xavier Lobo	1st	Cartooning	Rizvi College
11	Laxman Singh	1st	Painting	Rizvi College
12	Suresh Sonawane	2nd	Rangoli	Rizvi College
13	Xavier Lobo Suresh Sonawane Laxman Singh	1st		Collage at Ekta Youth Trust
14	Xavier Lobo	3rd	cartooning	Dalmia Utsav
15	Laxman Singh	2nd	Painting	Dalmia Utsav
16	Vijaya Mestry	2nd	Rangoli	Dalmia Utsav
17	Suresh Sonawane	Conso- lation	Rangoli	Dalmia Utsav
18	Xavier Lobo	Conso- lation	Pencil Play	Dalmia Utsav
19	Suresh Sonawane	2nd	Pencil Play	Dalmia Utsav
20	Vijay Sawant	1st	Poster Painting	M.D.Shah College
21	Laxman Singh	1st	P-Painting by 'Disha'	Organised
22	Suresh Sonawane Xavier Lobo	2nd	Collage	V.J.T.I ('PRTIBIM')
23	Laxman Singh	2nd	Poster Making	V.J.T.I

Total Inter Collegiate Prizes

for 1993-942 (Tewnty-three)

LI
 5
 1 Ag
 T. 5
 Tust
 Dim
 M.,
 21 S
 25
 29 l
 33
 37
 40
 K.,
 Vin
 51
 M.,
 C.,
 Sha
 Bh
 70
 Na
 77
 81
 He
 88
 Su
 M
 10
 Je
 U
 1
 K
 D
 Ji
 P
 J:
 1
 F
 1
 J

LIST OF STUDENTS WHO GOT FIRST CLASSES IN T.Y.B.Com EXAM

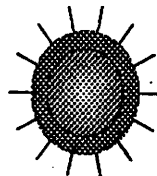
(APRIL, 1993).

1 Agrawal Amitabh V., 2 Ambre Meena S., 3 Bagalkar Sujit S., 4 Bohra Sanjeevkumar T. 5 Chamria Kavita S., 6 Chauhan Shilpa.S., 7 Chhawachharic Sushil M., 8 Desai Tushar R., 9 Dharap Anajali A., 10 Gala Vipul S., 11 Kedare Rupali Rs., 12 Kothari Dimple P., 13 Lath Sunil D., 14 Meddonce Anita S., 15 Mittal Ajit D., 16 Nagori Indra M., 17 Nayak Neeta.U., 18 Rane Aruna G., 19 Sawant Sachin M., 20 Sekhsaria Arti R. 21 Simi Madan M., 22 Sureka Anand H., 23 Tendolkar Manisha A., 24 Devi Vipul H., 25 Nair Vinod., 26 Patel Farida M., 27 Kimi Bhupendra P., 28 Masalia smita H., 29 Mehta Dimple C., 30 Mehta Rajeshri S., 31 Panchal Beena K., 32 Shah Trupti R., 33 Vora Bindu L., 34 Bajaj Lalita S., 35 Baug Rajesh G., 36 Gupta Sunita R., 37 Vishwakarma Anil R., 38 Acharya Amrathkumar C., 39 Agrawal Sarika Rs., 40 Alshi Manisha G., 41 Athaide Agnelorajesh N., 42 Bagri Ashu G., 43 Berry Nidhi K., 44 Bhamar Indevjeetsings, 45 Bhat Vidya M., 46 Bhatia Manish S., 47 Chaudhari Vinodkumar R., 48 Chavan Ashita A., 49 Dala Arvind S., 50 Dayama Sanjay R., 51 Dedhia Manoj K., 52 Dhanuka Prakesh L., 53 Dhoke Promod M., 54 Doshi Nilesh M., 55 Doshi Shafali R., 56 Dudwadkar Vaishali A., 57 Eure Santosh W., 58 Gala Daxa C., 59 Garud Deepali A., 60 Gupta Balkishan V., 61 Gupta Basantkumar S., 62 Gupte Shailesh R., 63 Iyer Nagalakshmi S., 64 Iyer Suresh V., 65 Jalan Jitendra M., 66 Joshi Bhagyashir R., 67 Kamra Renu J., 68 Kedia Sudhirkumar B., 69 Khatri Babita V., 70 Khemka Amitabh J., 71 Khira Jitendra M., 72 Kini Satyendry R., 73 Malpani Navalkishore G. 74 Modi Vilesh K., 75 Moole Poornima M. 76 Mundekar Rejesh V., 77 Nambiar Shrrja B., 78 Parikh Biren A., 79 Patel Jagdish M., 80 Patel Rupal V., 81 Patkar Ananskumer B., 82 Prabhu Rajesh S., 83 Ruia Rachana S. 84 Sangoi Heteshkumar P., 85 Sarda Binu D., 86 Sawla Jasminekumar 87 Shah Dharmesh Y., 88 Shah Dipali H., 89 Shah Kamini N., 90 Shah Nikunj M. 91 Shah Paresh, 92 Sahrma Suresh R., 93 Shiroiya Rakesh S., 94 Sadha Jayesh V. 95 Tatern Sheetal P., 96 Thanvi Manoj B., 97 Udeshi Bina C., 98 Unadkat Kalpesh V., 99 Vyas Chiranjilal S., 100 Gandhi Ketankumar A., 101 Gupta Punitkumar A., 102 Naik Mehul S., 103 Parmar Jeetendra D., 104 Vakharia Dharmeshkumar B., 105 Chulawala Manish B., 106 Dhami Urvesh F., 107 Gudhka Rajesh R., 108 Hemani Rita R., 109 Kapadia Manishkumarr R. 110 Mehta Ketankumat B., 111 MehtaParag D., 112 Parekh Vandana P., 113 Parmar Kashmira B., 114 Patel Ketankumar D., 115 Patel Muzaffer Husen M., 116 Purohit Dipti P., 117 Savla Rohit M., 118 Shah Ameer S., 119 Shah Jayshree M., 120 Shah Jigneshkumar H., 121 Shah Manish S., 122 Shah Nita S., 123 Shah Nitesh H., 124 Shah Pritesh H., 125 Shah Yogita V., 126 Thakkar Rajiv M., 127 Vira Heena N., 128 Vora Jatin S., 129 Agarwal Nitinkumar P., 130 Agrawal Sudhir R., 131 Dixit Rajesh V., 132 Gupta Ganesh V., 133 Gupta Tara K., 134 Himmatramka Sanjay R. 135 Jain Sujeet R., 136 Jalan Shrawankumar B., 137 Mishra Asha S., 138 Murarka Abha Hari G., 139 Sanganeria Suman B., 140 Kambli Nilesh V., 141 Bhakta Brijesh M., 142 Jani Jigneshkumar J.

LIST OF STUDENTS WHO GOT FIRST CLASSES IN T.Y.B.Com EXAM

(APRIL, 1992)

- 1 Patni Navinkumar V., 2 Bharaj Daljeetkumar S., 3 Blessy Mathew., 4 Chitra Janaki S., 5 Goenka Sanjay V., 6 Goyal Shivkumar R., 7 Hemani Mayur J., 8 Kapadia Rupesh C., 9 Mantri Rashmi R., 10 Patel Hemlata N., 11 Sawlani Rakesh B., 12 Shah Yogesh R., 13 Sharma Roshni B., 14 V. Dilip Haridas., 15 Bhat Vidya V., 16 Chanderia Nital H., 17 Jain Suresh P., 18 Mehta Dipal V., 19 Mehta Tejal N., 20 Moorjani Manojkumar M., 21 Narang Manju S., 22 Shah Urvashi S., 23 Bakrania Kirtida C., 24 Mehta Monik S., 25 Momaya Rajesh D., 26 Shah Shreyas A., 27 Goenka Anilkumar S., 28 Jangid Bhavanishankar R., 29 Karnavat Rekha C., 30 Loharavat Devanand R., 31 Mantri Seema S., 32 Nemani Rathi S., 33 Sharma Abhishek L., 34 Vishwakarma Anand R., 35 Purohit Premchand J., 36 Ajmera Atulkumar J., 37 Bagtharia Dharmesh M., 38 Berry Rajesh I., 39 Bhanushali Naresh D., 40 Blosson Oomen., 41 Dalmia Manisha M., 42 Desai Suhag K., 43 Dholakia Alpesh R., 44 Gandhi Alpesh R., 45 Goyal Arvind A., 46 Gupta Bharat D., 47 Jain Rupal S., 48 Jain Vanita M., 49 Jatania Jignesha R., 50 Kachalia Sanjeev V., 51 Kala Niliesh U., 52 Kotian Vijay R., 53 Krishnaveni Muthiah, 54 Lobo Flavia I., 55 Makharia Manish V., 56 Makharia Vidyut R., 57 Malushte Tejesh P., 58 Mehra Raghu S., 59 Mehta Mukesh D., 60 Mishra Ajay B., 61 Mohnot Manish D., 62 Nadar Michael M., 63 Parekh Bhavesh K., 64 Parekh Nikesh S., 65 Patel Nayana R., 66 Patel Sanjay N., 67 Pujara Rekesh K., 68 Raythattha Hemang S., 69 Sabharwal Pravin J., 70 Sampat Paresh J., 71 Shah Mayur N., 72 Shah Namrata K., 73 Shah Rupeshkumar J., 74 Vishwanath Krishnamoorthy., 75 Dogra Surinder O., 76 Gupta Arunkumar V., 77 Harlalka Nitesh R., 78 Iyer Rajesh H., 79 Jain Bharati S., 80 Jain Shripal V., 81 Kapasi Jignesh L., 82 Khemka Rajesh B., 83 Lakhdhir Bhavesh J., 84 Mehta Namrata S., 85 Navaduya Haresh M., 86 Panchal Kamlesh U., 87 Panchal Neetaben C., 88 Parikh Hiteshkumar R., 89 Salia Chetan D., 90 Savla Jatin H., 91 Shah Hiteshkumar R., 92 Shah Paras S., 93 Shetty Shailaja P., 94 Tendulkar Ajay A., 95 Vasant Sharad M., 96 Khot Bhushan P., 97 Chauhan Pinki J., 98 Kinariwala Romil C., 99 Shah Ashish J., 100 Shah Kalpesh M., 101 Shah Sanjay S., 102 Agarwal Arnav R., 103 Agarwal Sanjeev J., 104 Chokhani Kamlesh M., 105 Gupta Deepak S., 106 Jain Rakesh T., 107 Malpain Maheshkumar D., 108 Mathur Rashmi Y., 109 Raizada Vivek P., 110 Rupani Suresh V. 111 Sayed Salim B., 112 Shah Rith P., 113 Sharma Anju G., 114 Sharma Bhavan G., 115 Sharma Sadhana G., 116 Sharma Shashi R., 117 Shukla Radheshyam U., 118 Sikaria Pramod C.

ironie
high
world
hung
illiter

unab
poisc
signs
ke
day
unle
fathe
diffe
read

cour
deve
pov
und
only
dep
mer
shar
and
inf
by
ove
of
us,
ref
suc
day
no

" UNSEEN SHACKLES "

It may be one of life's most tragic ironies that in this age of computers and high technology, over one third of the world's population is illiterate. Unlike hunger, poverty or crippling diseases, illiteracy is an unseen problem.

Ask yourself what a person who is unable to read a menu, the warnings on poisons, medication direction, danger signs, is living for? And how? Things we take so much for granted in our day to day life mean so much to those from unlettered homes. There are mothers, fathers, sisters and brothers.. They are no different from you and : yet they just can't read.

Illiteracy is a serious handicap in a country's economic political and social development. it is the major cause of poverty, low productivity and underdevelopment. These individuals not only undergo the abasement of being dependent on others but personally too their mental development is at a standstill. This shame and embarrassment of feeling inferior and being unable to cope with an information based society, is often deemed by them as something that cannot be overcome. Here our function begins -the job of educating the less fortunate ones. It is on us, the youth of today, that the task of reforming the society rests. To overcome such a pervasive problem would not take a day; not even a decade. But the beginning is now !

Garima Gupta

" DELIVERANCE "

*How much we cherished our land of yore,
When we delivered it from the hand of foe,
What dreams had our deliverers
Of a peaceful united India,
To cherish and traverse,
Without any fear.*

*Incredible it might seem that
In spite of being free,
Our brethren, our loved ones
From their own homes flee!*

*Those deliverers, those stalwarts,
Who fought to the core,
Some still alive, and some no more
For those who have gone its a happy
release,
For, those who remain savour no peace.*

*We, the youth, will rise and fight
The evil forces with all our might.
Unitedly, we'll take a stand,
And restore peace and calm to our
motherland.*

*Our fathers of freedom may rest assured,
That our pursuit for peace is ever onward,
The day is not far off, It is at hand,
When ours will shine as the promised land.*

Garima Gupta

BLACK MONEY AND ITS IMPACT ON ECONOMY

The term Black Money did not exist in our country before independence. Black Money can be defined as the money not accounted for in the records of earnings and expenditure and thus posed as a

parallel economy as against the national Exchequer. In other words, it means hiding the real income secretly without the knowledge of the Government as well as the public. The main object of this plan is to escape tax payment.

During the British rule, there was no tax evasion in India because severe punishments were awarded to the tax evaders as well as to those who assisted them in this job. After independence the Indian Government undertook various welfare projects and plans like the Five Year Plans for the speedy development of our country. The Government needed funds to implement plans, and so it had to impose heavy taxes upon the people.

One of the main reasons for tax evasion can be attributed to the high tax rates and complicated taxing procedures in the existing tax system. It is a fact that businessmen dislike the idea of allowing the Government to take away a major share of their income by way of taxes that may possibly affect their financial standing. The only way out for them is tax evasion. This situation led to the emergence of Black Money in India.

In current times black money has pervaded every nook and corner of the country so deeply that it can neither be reduced nor curbed completely. Thus it has remained as an incurable cancer in the country's economy. The best example in this respect can be given in the case of booking flats where in the builders openly demand extra money in addition to the real value of flats for which no receipts are issued. In other words, it has become so rampant that it can be said that black money is much more than the money in

circulation in the country. Nowhere in the word is there such large scale generation of black money.

The impact of Black Money on the nation as a whole is so great that the cost of living is increasing rapidly resulting in the reduction of real value of money. Owing to this the rich become richer and the poor become poorer.

The following steps are necessary to reduce the level of black money so that the financial stability of the country is strengthened and thereby the financial position of the common man is improved.

Firstly the high tax rates on the incomes of the incumbents should be reduced.

Secondly, stringent punishments should be awarded to the tax evaders and the corrupt parties involved in tax evasion. Thirdly, prices of all essential commodities and other basic items should be reduced and stabilised and stern steps should be taken to prevent further price rise. Last but not the least, the tax procedures should be simplified and the present laws relating to taxation should be amended so that the tax evaders are brought to book.

If the above steps are implemented in toto, then the level of black money in our country could certainly be controlled.

Manoj Bajaj

PROBING PROFESSIONALISM

Professional life is the beginning of a serious attempt of a person to be on his own. It signifies the end of a certain number of academic years,

simultaneous effect of specialisation and foundation

A professional field is advised to make a decision that they profess the pitfall has a knowledge of professional conduct needed

enable thought objective reputation prospective helping

If the perfect achievement inherited wealth

actual and rise in spirit in his takes self interest

under field. else v to be

should above doubt professional professional

ere in the
eneration
ne nation
cost of
ng in the
. Owing
and the
sary to
so that
untry is
financial
proved.
incomes
ed.
ould be
corrupt
Thirdly,
d other
tabilised
prevent
ast, the
and the
ould be
brought
in toto,
country

Bajaj

M

g of
on his
ertain
years,

simultaneously, symbolizing the first effect of a person to gain entry into a specialized field where the base or foundation of one's future is laid.

A professional who specializes in a certain field is always sought after for sound advice upon which the community makes decisions. From the above it can be seen that the most important factor for a professional is that he should survey all the pitfalls of his field, and ensure that he has a crystal clear and thorough knowledge of the various aspects of the profession. This, in turn, will help him to come out with meaningful and much needed. visions for the country. and also enable him to excel and have clear thoughts. If he is able to achieve all these objectives he will enhance his own reputation and earn the support of prospective advice seeking clients further helping him to gain the goal set.

If the above challenges are faced, and self perfection in the respective field is achieved a glorious professional future is inherited and an automatic increase in wealth and fame is assured without actually craving for it. I, therefore, feel, and rightly so, that the real motive of an aspiring professional should be perfection in his professional knowledge. Before one takes up a profession let him carry out a self inspection of his competence to undertake responsibility of a particular field. Once that is successful everything else will follow. Another point that needs to be highlighted is that a professional should be sincere in his purpose. If the above conditions are accepted without doubt as the prime goals by a professional, I see no reason why professionals cannot win the heart of

millions. Excellence, yes Excellence and only Excellence can sustain a professional throughout his career.

Sarosh Jacob

**IS SCIENCE BINDING
US ON ONE THREAD?**

From Apes to Nomads, to civilized, we have become.

There are thousands such changes to come,
The unbridled curiosity of man is on the
prowl always,

To find new means and ways.

The yen of man to make new inventions,
Has helped us in many needed preventions,
It is mandatory for man to keep up his
scientific inventions,

Which are in the bonds of good and sincere
intentions.

A better standard it has provided,

The human race, thus remains undivided
Is science binding us on one thread ?

Isn't it providing millions and crores their
bread?

Many a disease has been cured,
By following the direction science lured,
The means of communication is another
asset

Which can always be placed as a bet
In many such fields we have all improved,
The worth of science has definitely been
proved,

For binding mankind on a thread,
And helping in rancour being shed.

True bombs have their origin in science,
But its also the devil's mind in dalliance,
Man has got to pay some fines for it,
The blame cannot be dumped on it,
Hiroshima and Nagasaki were like a

nightmare,
But it has made the nations all the more
aware,

The nations have prepared many
antedotes

And this poem, I place in their vote.

Science is a thousand times more useful,
Than it is considered unuseful,
For our progress, we depend on each other,
So, live we shall, as sisters and brothers,
Science is definitely the bond binding us,
Lets follow, while its beckoning us.

Garima Gupta

**LET'S HAVE SOME FUN
AND ENJOYMENT**

CHANDU :- Its a big shame to beg. come
along I shall pay you Rs 5/- daily.

BEGGAR :- Just 5/- rupee, ? you come
begging with me and I shall give you 100
rupees daily.

M.A.T.H.S.

Maths ! Maths ! Maths !

Full of subtractions and Division

Multiplications and Additions,

Ready to create confusions

With integers and fractions

Zero thinks himself a hero,

Sometimes in thousands, sometimes in
zeroes

People call it Boring, But I call it Scoring

And I like maths because it has puzzles
and facts.

Kanani Raju V

JUDGE - Are You not ashamed to come
here every week. ?

CONVICT (ASHISH) - Why should I my
lord, when you come here daily. ?

FATHER :- Well, Dinesh, why don't you
go to school ?

DINESH :- I will never go to school.

FATHER :- But why ?

DINESH :- Because our teacher has gone
crazy.

FATHER :- How's that ?

DINESH :- You see Daddy, the other day
he said 3 and 4 are 7 and yesterday the
said 2 and 5 are 7.

TEACHER: Dipen, How did you get hurt?

DIPEN :- Miss, I put my hand in to a
donkeys mouth to count its teeth and .

TEACHER :- What happened ?

DIPEN :- The donkey closed his mouth
to see how many fingers I have.

DOCTOR :- "You must take 4 tea spoon
full of this medicine before every meal"

ANAND :- "I can't ! we have only 3
teaspoons home"

DOCTOR : "Hello, Mr. Ravi. How are you

Mr. RAVI :- "Fine Thanks ! "

DOCTOR :- Well, what are you doing in
the dispensary then :?

Once 2 boys, one the son of a police
Inspector and the other that of a
mathematician got into a conversation.

One day the Inspector's son said, "If I
want, I can ask my father to lock your
father up in jail. "

The other one replied, "If I want I can ask
my father to put your father in a bracket
and multiply him by zero".

Kanani Raju V

absolut
because
which
definite
NUME
one's e
meanir
numbe
we ne
To get
goes t
confid
but in
will be
when
after s
we try
under
conce

Mone
and
prefe
expre
notes
Rs
deno
Ever
uniqu
cont
cred
debe
num
acce
havi
beir
ider

WITH OR WITHOUT NUMBERS?

We know that definiteness brings absoluteness in life and is preferred because of its usefulness than relativity which brings vague pictures. This definiteness is derived and represented by NUMBERS. Numbers play a vital role in one's everyday life. Today, life would be meaningless without this concept of numbers. A vacuum will be caused which will never be filled by any other concept. To get to the point I give an e.g. A person goes to office at 8 am, he can say with confidence that he goes to office at 8 am, but in absence of our concept the person will be in an awkward position in explaining when he will go to office the answer will be after some time or after sunrise. Therefore we try to visualize this important concept by understanding different aspects of life this concept covers and applies.

Monetary aspect being most important and easily understandable, is given preference. Currency or money is expressed in fixed numeric value like notes of Rs. 1, Rs 2, Rs 5, Rs 10, Rs 20, Rs 50, Rs 100 or Rs 500, these denominations are expressed as numbers. Every note that is printed is given its unique number, thus duplication is controlled. Similarly cheques, drafts, credit cards, share certificates, debentures, etc. have their own exclusive number. Each Bank gives security account number to every individual having its account, even the branches being given a code number to be identified easily while clearing of cheques

is done on a mass scale. The whole system of finance, Banking system, its operation and its smooth functioning must be given due credit to the concept of numbers which has made things systematic and smooth.

Yet another aspect we experience is the vital role played by numbers in the field of transport. A particular bus with a particular license number will leave for its particular route at a particular time, date, day for a particular destination to reach at a particular time. All These particulars are in terms of numbers. Even the bus driver and conductor have particular number on their batches the fares are charged depending on particular minimum distance to maximum which varies. Even the tickets issued are numbered. The same is true of local trains, long distance trains, even ships and aeroplanes, without being numbered it would be impossible to operate the whole transport system effectively and chaos may be created in such circumstances. Thus numbers come to our aid and rescue us from such conditions.

Being students we know that our future is decided by the marks we score, the class we get, the standing position we earn, i.e. all the numbers that prevail and play on us. A student is declared unsuccessful if he gets less than 35 in any one subject in public examinations. Even if he gets a pass class, if not luckily failed, his condition becomes pitiable. The talent, calibre, knowledge, personality, understanding, grasping power and initial acknowledgement is tested on the basis of result. A student is disqualified from higher studies like C.A., M.B.A., I.A.S. if he gets marks below a set percentage of

marks which is usually high. Most of you will agree with me that a student is a Roll number to a teacher than an individual or a name. Thus numbers precede and get priority even at the cost of an individual's identity.

We catch up with the life of a young, active and hardworking Salesman. His day starts when he leaves his sweet home and lovely wife at 8 am, reaches his office by 9 am, and takes up the day's assignment from his boss. He is allotted a posh locality of the Raheja Complex in Malad East, the days target is Rs 1000/- in terms of sales. He goes through 300 houses of this area does his sales talk of 2 the minutes each and succeeds at sales of Rs 800/- at 100 houses just short by Rs 200/- of the target. He returns to the office at 6 pm and gives all the details to the accountant and cash to the cashier and calculates his commission which totals to Rs 50 plus Rs 10 for expenses. He has been on the job for 2 years and is earning a salary of Rs 3000/- plus 5 % commission on sales.

Medicine nowadays is a things without which life would not continue long. A common tetanus or dog bite may prove fatal if not treated on time. Thus a thin partition between life and death is created by medicine If you have it you remain and if you don't then only yours remain. The basic foundation of medicine is numbers. Different chemicals are mixed in different proportions to get the required medicine a little change may make poison out of it. Its proportions may be 2: 1: 1/3 : 1/6 and weight may be 1 gram per tablet, cost Rs 1/- and is available in a bottle of 100 in the market. and a doctor's prescription reads- take one tablet twice a day one at

noon and the other before sleeping at night. Thus to make medicines, a boon for mankind numbers play vital role.

A typical Bombayite is a person who tightens his belt every year on the eve of every budget even if it hurts his ribs.

The Budget is an integral part of Indians who expect to see sky rocketing prices rise further an absence of which may make a budget meaningless. Here, numbers play an important role in the formation of the budget. Without which it would be like a stadium packed to the full without players to play the game people have come to watch. Everything is expressed as rise by so many percent or hiked by so many point percentage. People of Bombay are familiar with Bombay Stock Exchange which experienced a highest of 4500 points for any share to lowest around 2400 and which fluctuates 100 or 200 points every day. On such happenings a newspaper collected data which showed reactions of the people- 50% showed mixed reaction, 30% over reacted 15% under reacted and 5% never bothered and to react at all to the rising prices.

Similarly numbers are applied in astronomy, astrology, accountancy, measurement, calculations setting up standards such as gold purity, diamond value, etc. Thus we see how wide the concept and its application is to so many fields.

Just close your eyes and imagine the world around you without numbers, I bet it would be the biggest funniest and interesting joke ever said or heard or imagined or thought of.

HAPPY IMAGINING

Punit Gupta

A ttri
manne
constru
quality
quality
superio
and we
one fir
pages
civilis
instan
often
thoug
kind
thoug
when
put in
Thoug
cann
stock
comm
wins
Gosp
cour
dism
withe
have
confi
effor
In th
amp
was
that
in c
Rev
whic

INTEGRATION OF THOUGHT WORD AND DEED KEY TO SUCCESS

Atttribution of instincts in an organised manner and the process directed in a constructive way gives rise to the inherent quality accessible only to humans and his quality of forming thoughts make humans superior to any other being. Every great and worthy human accomplishment which one finds engraved in letters of gold in the pages of history depicting human civilisation and progress, was in the first instance sprouted by someone. Thus, more often than not, success starts with a thought or an idea. Therefore, for any kind of human action it is evident that thoughts form the basic source of success when they are combined with words and put into action.

Thoughts have to be put into words. You cannot do this unless you have a certain stock of thoughts or store of words at your command. Sooner or later, the man who wins is the man who thinks he can. The Gospel says, - "Be strong and of a good courage ; be not afraid, neither be thou dismayed for the Lord thy God is with thee withersoever thou goest. " These words have put new faith, new courage and new confidence into many to intensify their efforts and achieve phenomenal success.

In the history of human civilisation we find ample example of the above theorisation. It was just the thought and words of Rousseau that "Man is born free, but everywhere he is in chains," which prompted the French Revolution; it was the thought of liberty which formed the most powerful democracy

of the world (U.S.A.) ; it was the thought of freedom which made Abraham Lincoln abolish slavery; it was the thought of equality which made Karl Marx write 'Das Kapital' which forms the basis for communism; it was the thought to raise head against the suppression of autocratic monarchs which paved way for the 'October Revolution' under the leadership of Lenin and subsequently formation of the U.S.S.R; it was the thought to fight for righteous justice and for freedom of India by peaceful means, and this method of Mahatma Gandhi paved the way for freedom and this method still remains unique in history.

Instincts have proved that mere thought and words are not enough. The most important thing is the integration of deed or action along with thought and words. Everything depends on the course of our thought words and deed. It is the Key To Success. Honest attempt, struggle and labour Extraordinary deeds of a person,, have continued, throughout the age to exhilarate the flowers of the garden of fidelity hope and encouragement. Life should therefore be full of deeds, studded with achievements. The shirker always interrogates What shall I do ? His mind is repugnant of drudgery welcomes ease. Otherwise it is universally germane that he who endeavors will observe, find and contribute more than enough to perform. What is wanted is the will to do and the work will come of itself.

Life is short; nature niggardly. Yet human nature craves for immortality for man is mortal and the best ventures and strifes, in this short time that fill the pages of history with golden letters. Jean Paul Ritchen said that "Do not wait for extra -

ordinary circumstances to do good, try to use ordinary situations."

There have been great persons who led their lives to great success with the integration of thought word and deeds. Some of them were Swami Vivekanand, Shankaracharya, Jesus Christ, Mahatma Gamdhi, Rabindranath Tagore, Netaji Subhash chandra Bose, Shelley, Byron and Keats.

It is very right to say that "Little deeds of Kindness, little words of love, make this Earth a Paradise, like the Heaven above."

To do a great work or to achieve success, a thought or an idea is required which has to be put into words and accordingly action or deed must be done. So it is very true that-" Integration of thought word and deed-Key To Success."

Ravindra A. Dey

DEATH

Oh Death: the entire world is at thy feet. You take away the smile from the face of every one you meet,

Oh,! you are such a cheat,
No one knows when and where you meet.
Oh Death who are you ?
Your address is always new,
You are cheerfully accepted by A very few,
You are like the falling dew.
Oh Death! You are so cruel,
And yet you are so noble,
You take money from none under the table,

Rich or poor all get your label.
You are fair even in this world of corruption.

Oh Death, you bow before none,
Soon or late you always come,
Sometimes as a disease or as snake venom.

And silence every man and women.
You are so very common !!!

ALZIRA REBELLO

TEARS

They show your happiness,
They show your sadness.
They come throughout the years,
They are but natural the tears.

They come when you are small.

And you have your life before you.

Then when you get hurt.

They come out, and yes they are the tears.

They come when the girl is on the verge.
Of leaving her parents house.

They shine on her cheek like pearls.

They are truly the tears.

They come when a friend is going away

And he bids you good bye

This departure your heart it pierces

And come when a near and dear one dies.

And on the ground his body lies

Then at one look at him

They come out, Yes, they are the tears.

Vikas R Ruparelia

The
I can
And
I mere

In th
And
With
And

But w
All re
And v
m
I pref

As yo
Step
You
Wha

The
It gr
You
But

On
Son

The Leaf

The darkest clouds do not terrify me,
I can withstand the fiercest wind and gale.
And when heavy rain I see,
I merely pivot to the rain I say "Hi"

In the winter the cold turns mean.
And the wind in my ears does scream.
With fright on my mothers branch I lean,
And she in turn, on her child beams.

But when spring comes running along.
All ready to greet her am I,
And with a heart bursting in joyful song,
To make room for the new leaf
I prepare to die !

Doshi Hemang

"SAND CASTLES IN THE AIR"

As you take hold of your self
Stepping into this big, wide world
You hope to make the best of life
Whatever it has to offer you.

You choose the easiest way,
Hoping to be at the top
Envisaging the world from the peak,
But you wouldn't know what lay
ahead.

The world does not offer,
It grabs
You thought you'd be a big shot
But you end up with a million others.

You hoped to be the best bet
For those below you,
But you've become an eyesore.....
What happened ? You wouldnt know.

On the way perhaps, you stepped on
Somebody's toes

Every step you take now
Every word you speak now,
Is a cry of anguish.

You were to build palaces
But those cruel hands of destiny
Fashioned out a tragedy
And did not let it be.

As you look back now
Into the realms of the days you had begun
You find your visions of places
Were only a mirage.

Look closer, deeper, closer now
You'll find they were sand castles,
Hollow inside,
You didn't mean to build them
But yet there they stand.

Truer than life, products of despair,
Only you could have made them
Those sand castles in the air

Garima Gupta.

MOTHER INDIA

The sun is down,
Night's black hood is worn,
Mother sits in a corner and cries,
As her sons lie dead and torn.

Both had lived peacefully,
Both liked each other,
She sits in a corner and cries,
As someone fuels the fight,
brother Vs brother

One brother said his belief was stronger,
The other declared his belief was true,
She sits in a corner and cries,
As one takes out his knife and other his
sword.

Both were of the same blood
The two came from the same mother,

She sits in corner and cries,
As her sons assault each other.

The two were of noble souls
They both believed in HIM
She sits in a corner and ,eries
As the lights of her eye grows dim.

The sons were fanatics.
Who refused to listen to reasons sound
She sits in a corner and cries,
As her son's fought and there was blood
all round.

Now, that both were finished and gone
The Mother stares at the night silently
Little did the brothers realise
That they had strangled their mother
indirectly.

Kookie

Janarull Friend.....

Dear Friends,

We the dancers of the " Hammers Groove" would like to introduce you to this talented choreographer and dancer of our college Mr. Ganesh Hegde. He has always been in the forefront, in bringing credit to our college and giving us spectacular performances whether in a competition or a show. He has been dancing from the past 10 years. He became the Assistant Dance director for the Indian film Industry in 1991 at the age of 18. He started his choreography from 1992 and got many prizes for our college. He won the All India Dance championship organised by Pepsi for the year 1993 taking our college to the 1st place all over India.

Mr. Ganesh Hegde has travelled throughout the world giving performances six-times in U.S.A., 8 times in Canada, 5

times in London 6 times in the Gulf areas, 3 times in Africa, and once in Germany. He has been teaching top film stars like Shridevi, Madhuri, Sanjay Dutt, Salman Khan, Amir Khan, Juhi Chawal, Pooja Bhatt and Late Divya Bharti and many other stars. Above all he has also choreographed and danced with the International as well as MTV fame Apache Indian for the All India Concert in November 1993. He was also interviewed by famous Sophia and Nonie for Mtv. Currently he is working out to choreograph for the upcoming German duo Noble Savages and London duo Spellbound. Apart from dancing he has also been singing for various performances. We the boys of Hammer Groove are very lucky to find such a hardworking and dedicated choreographer.

We are very thankful to Principal Madam P.S. Baleri for her inspiration support and co-operation extended us.

This being his last year we are going to miss him. We hope that your love and affection for him will bring him back as a choreographer in the forthcoming years.

(HAMMERS GROOVE)

[Vicky, Vishal, Yatish, Sailesh, Hukum and Sanjeev]

I am a Brave Soldier

I am a Brave Soldier
Of a new era
With a new Spirit
And a stout heart

I'll strive for my country
And fight injustice
I'll try to give my people
Happiness, joy and peace.

I'll fight a
Who kill
I'll try to
Tell them

I'll fig
Who'
I'll str
And

In this w
I'll strive
And try t
For now

I ha
since the
guiding
years, I
Bhor, K
I was q
Puraska
for Pres
Pune].

To
Award,

a) 5 h
(eas
Gan

b) 36
plat

c) 15
sche

d) To
spe

e) Unc

f) Thr

g) Tes

wh
exa
Aw

I'll fight against those powers
Who kill in the name of religion.
I'll try to create an awakening and
Tell them about our real origin.

I'll fight against those powers
Who'll try to hurt our mother
I'll strive fight and destroy them
And I'll try to save her.

In this way, my dear friends,
I'll strive, work and die
And try to be a guiding light
For now and for ever.

Ms. Celine D' Costa

My Experiences as a Guide

I have joined Guides in 1988, and since then. I am a regular member of the guiding Association. During the last five years, I have attended several camps at Bhor, Khanpur, Beharam Baug, Arnal etc. I was qualified for state level as a Rajya Puraskar Guide in 1991; and then selected for President Guide in 1992 at Bhor [Dist. Pune].

To qualify for the President Guide Award, I had to undertake the following

- a) 15 kms hike from Jogeshwari Station (east) to Gandhi Samadhi, Sanjay Gandhi Udyan.
- b) 36 hrs project which included tree plantation.
- c) 15 days training in kindergarten school.
- d) To clear nine examinations, for specific badges.
- e) Undertake community survey
- f) Three days camp at Arnal.
- g) Testing camp for five days at Bhor, where Guides have to clear 42 examinations to qualify for Presidents Award.

During Nov. 92, I had attended National Integration Camp at Faridabad, Gadpuri for 4 days and this was concluded by an Award ceremony which had taken place at Mughal Gardens, in the Premises of Rashtrapati Bhawan, New Delhi.

Ashiwini Chandorkar

IMPORTANCE OF HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

Of all the sad phrases in English, the saddest is "It might have been ", for today we say that ; It might have been fruitful to the Indian economy, had we given a proper value to Human Resource Development and; It might have been useful to our individual's potentialities had we thought allout Human Resource Development much earlier.

India is a beggar sitting on the chair of gold and the clear reason for this situation can be traced to the non-utilisation of the Human Resources which results in the lack of capital formation. I have the greatest confidence in the Indian potential but I find it difficult to deny that we have turned a Nelson's eye towards Human Resource Development and our very idea to it is faulty

I fail to have any reason for accepting our population as the burden of our country, because to me population is always an asset, how you use it is important. Infact, it is such a ridiculous scenario that we have 88 crore individuals in our country and yet no proper Human Resource Development.

It is high time we take examples from a country like Japan where the population

is very less but still it is the hard work and untiring efforts of the Japanese which has made. Japan one of the leading countries of the world. Even a neighboring country like China stands before us as a living proof of the better use of the large Human Resources inspite of the country following capitalist strategies so..... doesn't this, clearly picturise the demerits of our economic strategies.

The education system of a country is like its Reserve Bank, whenever the country requires upright and noble citizens, it has to draw its cheque from this system constituting of youth Alas ! India's educational system was never a Reserve Bank to us and such is the irony that today it is as significant as the bank of Karad !!!

It is such a sad commentary that unemployment in our rural areas is termed as disguised unemployment, whereas, the truth is the it is a surplus capital. Such a capital is parasitical and so detrimental to the development of the country. What we need is the setting up of more agro-based industries so that the rural talents can be absorbed which will, in turn, result in an increase in the national income But alas! we are very happy when we see the rural folk sitting under a tree, smoking a bidi and playing cards or gossiping.

There is no dearth of talent in our homeland but the very fact that the deserving individual are simply humiliated and neglected by the top echelons leaves us to a big black square. A recent survey revealed that 73 of the I.I.T. alumni go abroad and flourish and may I say that the remaining of them stay here and decay well, the number of frustrated suicides in I.I.T. itself is a living proof that-there is water every where but there is not a drop to drink

There is no use of walking on the moon when your shoe is pinching you. How can the indiscriminate use of machines assure you of an economic millenium when you leave behind multitudes of retrenched employees? To gist their saga, may I quote.

"People, and Human Resources Cognition and Emotion so important is our profession, always under tension until we reach the age of pension.

Its high time we realised that our countrymen do not need a mere general education and hence mobilisation of Human Capital Resources calls for.

- 1) Organising workshops
- 2) Organising training camps
- 3) Educating the individuals and imparting time technical training.
- 4) Giving them proper vocational guidance, and
- 5) Finally enough motivation

Finally, I would like to conclude my views by saying that when a baby is born, why do we look at the mouth which is to be fed and why don't we look at the two hands which are going to work for the betterment of the nation? Friends, the crying need of the hour is Human Resource Development!!

Jiten Jatania

This is a transcript of the first prize winning speech at the A.D. Shroff memorial Elocution Competition organised by the Forum of Free Enterprise

"Re
the pa
reading
writing
comm
groom
Stud
broug
family
for a c
would
ama
1000,
travel
"I
evil s
positi
since
back
such
comr
like
day's
and
ms d
V
dow
that
the
clear
imag
that
inn
not
to tl
was
plac
nig
fetc

PAY A DOWRY AND GET RID OF THE DAUGHTER ?

"Respected bargainers, members of the pandit and all the beautiful ladies reading this article-this is Jiten Jatania writing to you amongst a variety of commodities in the category of bride groom. I am a third year B-Com. Student, full of high aspirations, born and brought up in a financially well-settled family-so there is no question of asking for a dowry because I am sure the buyers would be quite genuine enough to gift me a small amount of 3 lakhs and a Maruti 1000, of course for their daughters to travel in.

I am very sorry to mention that the evil system of dowry is still eating up the positive development of our society and since decades it has been serving as a back bone for major economic problems such as population. I can visualise a common man living in a concrete jungle like Bombay finding hard to earn one day's bread and yet striving between life and death to collect sufficient wealth for his daughter's marriage.

What is more disastrous is not that a dowry is demanded but much more than that when the demands are not complied the consequences are a real havoc. To clear my stand, may I steal away your imagination for a couple of moments so that you may visualise the saga of an innocent helpless girl being burnt alive for not bringing more dowry. May I ask you to think of the plight of that poor girl who was so lavishly brought up at her father's place but was finally banished one dark night from her husband's place just for not fetching enough dowry.

We are on the verge of entering in the 21th century and still can we succumb to such a parasitic system of dowry which eats up the social growth just like the white ant. The Manjushri Sarada case is an eye opener to all of us about the plight of a miserable wife who was finally killed by her husband. To add to the list. I still have with me the case of Noopur Jain from Delhi who was married to a man in Jabalpur and was eventually pulped to death for the so-called simple reason that her father was miserly in offering dowry, and finally, I would like to remind you all of a recent bride burning case of Dr. Sadhna from Ulhasnagar who was killed by her husband who suffocated her till her very last breath, and mind you, the husband in this case was a successful medical practitioner.

Now, what lies before us in a rhetoric as to how to end the perpetual system of dowry and friends, it gives me immense pleasure to state that my role as a youth can prove to be a major solution for this problem. Great leaders have always had their faith on the youth and surely enough, we the young citizens can resolve individually that we will neither accept nor offer any type of dowry. Its high time we realised that by fulfilling more and more demands with the hope that it would be their last demand is nothing but asking a tiger to become a vegetarian and that too after offering him plateful of meat. What India needs today is people like senapati Bapat having a courage of conviction and an urge to go for a concerted action. The legislation does provide enough security for the bride, for instance, the clause of returning all the dowry to the girls parent in the event she dies within 7 years of her marriage. But

finally, how many of us are aware of it., The mass awakening programme led by different communication media can be of secondary importance.

Above all, friends, it is me who can atleast make an attempt to launch an anti dowry movement, it is me who can save my sister from being a Noopur Jain, as a Manjushri Sarda as a Dr. Sadhana. It is me who resolve to marry a girl who can shall bring a dowry, a dowry of culture and manners.

So friends let us all join hands and fight unitedly against this evil system so that in future if any " Jiten Jatania studying in Third Year B-Com.", asks for a dowry in a sugar coated technique, we can flatly give him a B-I-G N-O !!!

Jiten Jatania

This is a transcript of the speech that won the first prize at the Inter-Collegiate Elocution competition organised by the Anti - Dowry Movement, Bombay.

DR. JEKYLL & MR. HYDE

The mighty ocean. So fierce and ferocious, washing and destroying everything in sight lashing the sand-dunes again and again. Taking with it anything it wishes, using force. The sound of the waves dashing at the sand dunes and rocks is so terrifying. The sheer animal power. It is nightmarish to imagine any body struggling in the deep, dark waters with nothing but water for miles and miles. It is indeed horrible to imagine the cruel waters devouring some one with no mercy while he dies a slow painful death

Yet there is a pretty side to this monster. It houses so many creations. Those beautiful fishes, dwelling deep

down. The multiple coloured plants : all so mysterious and alluring. The changing colours of starfish, the electric ray, jelly fish. The ocean changing its colour every minute in accordance to the flashing sun. A place where hundreds of colours blend and dance to the tune of the sun-rays. The evil, deep green interior enclosed by the cool, enchanting blue exterior.

Who knows? May be even mermaids dwell in this fascinating fairyland

Kanti Iyer

STEPPING STONES

People are often afraid of sorrow, pain and failure. Failure often causes pain and sorrow. It is indeed reasonable to say that after all the efforts and resources put in, it is heart breaking to fail. But failure is a fact of life. It is the people who have failed the most that come up in life. Show me a successful man, and ; I will show the failures he has met, the frustration he had endured. For a man who has seen the ups and downs of life, the downs don't depress him any more than the ups. Handicapped people are stronger, mentally than us simply because the world rejected them as abnormal failures, weaklings. They show the world that they can do a normal man's job and more. There is a wonderful saying "To attain heaven you must first die".

Fruit achieved without struggle. is not sweet. It is only after the mighty, scary darkness that the sweet, breathtaking dawn comes. No one could have endured darkness if there was no hope of light and no body would have enjoyed light as much if they had not encountered darkness. After all what is an oasis with out a desert.?

Kanti Iyer

TO
B

Indi

cum ur

part of

sector

urban

calls fo

therefo

more ir

quite c

and all

clear :

b...ing

Urbani

Th

develo

industri

for.the

This e

area is

has i

creatin

pollut

comm

itself

Oil

increa

possil

popul

A

ever

dema

cann

poor

on p

alrea

resu

the s

clear

TO BE OR NOT TO BE URBANISED

Indian economy is a mixture of rural cum urban sector. Basically, the major part of our economy comes under the rural sector whereas a very little comes under the urban sector. The present world setup calls for 'Urbanisation' and 'Modernisation' therefore we try to imitate the same and move more in that direction. But, the results are quite disappointing. Leading economists and all concerned citizens have given a clear and serious thought towards the burning question, 'To Be Or Not To Be Urbanised'

The incentives given for the development of rural sectors and its industry is less as compared to that given for the urban sector so there is an exodus. This exodus from the rural area to urban area is in search of green pastures and this has made the cities over populated creating problems such as unemployment, pollution, a call for more transport and communication facilities. In the cities itself the employment opportunities available are less than proportionate to the increasing number of applicants. How is it possible to accommodate the flooding population coming in?

Again, the problem of housing, the ever escalating flat prices are proof that demand far exceeds supply. Since, people cannot afford most of them especially the poor take to living in make shift houses or on platforms, adding to the problems of already over crowded cities. The net result is a spread of diseases. To prevent the spread of epidemics and keep the city clean, the government has to increase

public expenditure. This indirectly adds to the burden of the tax payer.

Every coin has two sides, growing of industry is a sign of prosperity and leads to more employment generation whereas it brings with itself pollution too. To solve this the government has to press into service antipollution and environment protection measures. While a villager migrating to the city wants employment he is unskilled and hence, education and training needs to be given if he is to be absorbed. Even assuming that we are able to provide alternate employment opportunities, eg :- A man driving a bullock-cart in rural area cannot be asked to drive a truck or a bus. For the difference is between the muscle and motive power.

There are many other problems along with those discussed already such as youth unrest and their attraction towards various addictions, problems of having better infrastructure and educational facilities, problems of brain drain and so on. The value of life and emotions seems to be hidden in the smog due to pollution.

How are we going to tackle these problems? Our country whose life is its rural economy must firstly offer more concessions, incentives, encouragement and financial support to the rural agro-based industries so that the our crowded cities can send back the skilled and able farmers to their farms. An educated qualified youth with various diplomas in agriculture can move to villages and have a better start with the agrobased industries. Secondly, there is a need for the government to improve the infrastructure which will really be of a great help. A proper balance between rural and urban sector will not only solve

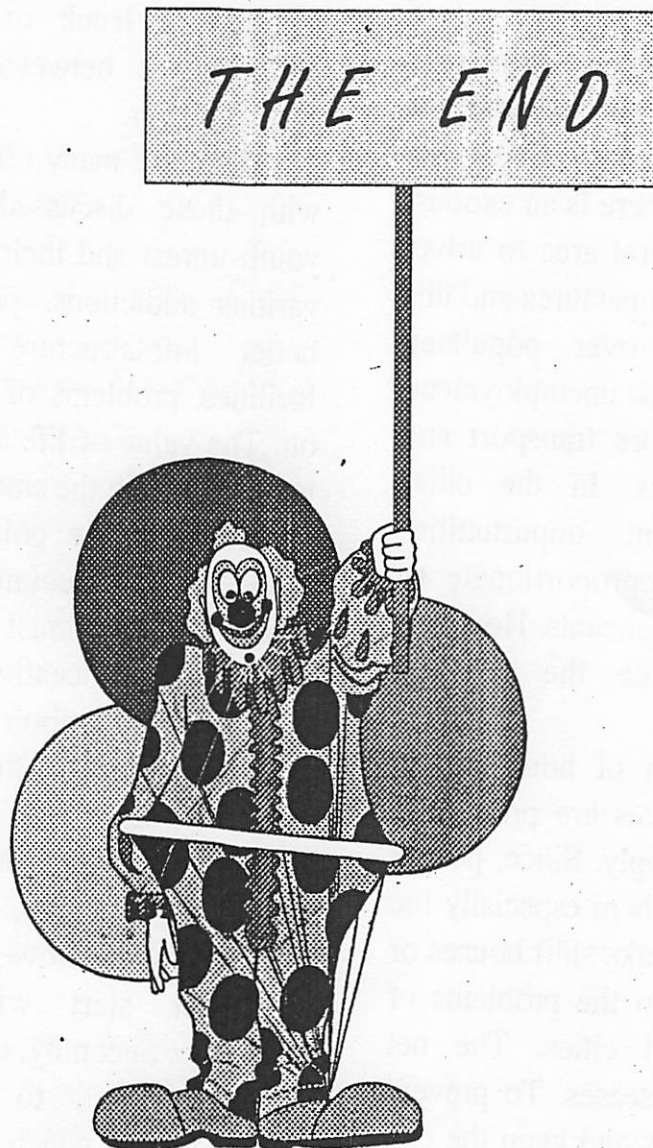
the problems of urbanisation but would also add to our economic development and prosperity. The proper motivation of the youth in the cities will also definitely prove to be a medicine for the decline of moral values.

But after all that is said and done we know it is not possible to do away with urbanisation. It has become a necessary evil a formidable force to reckon with. For after all what cannot be cured must be

endured. Urbanisation is a sign of growth just as increase in price is a sign of prosperity.

With our added emphasis to growth along western lines having destroyed virtually rural economy, we have no other option except to accept the realities of life. We consider our selves urbanised with all its attendant evils is the price we pay for aping the west

Rakhi Lahoti.

growth
sign of
growth
stroyed
ve no
realities
panised
rice we
Lahoti.

Active Students

Iyer Sriranjani Balakrishnan
F.Y.J.C.
(Best Girl Student)

Swapna Naik
T.Y.B.Com.
Athletic Champion & Hand Ball

Kanti Iyer
S.Y.B.Com..
Uni. Rep. for Hand Ball

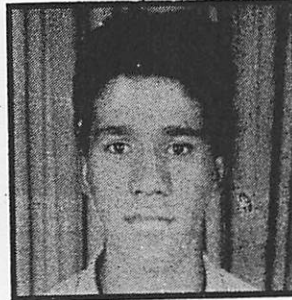
Shah Komal
F.Y.B.Com Judo runner
-up at the Bom.Univ. Champ.

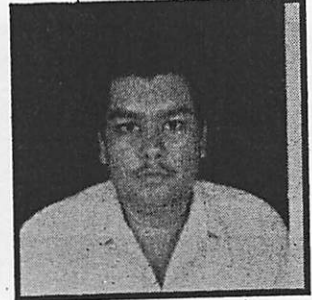
Pal Bhimsen
T.Y.B.Com
Univ.Rep. for Volley Ball

Usha Sawant
Hand Ball

Vijay Sawant
F.Y.B.Com
Inter Collegiate Prize - Winner

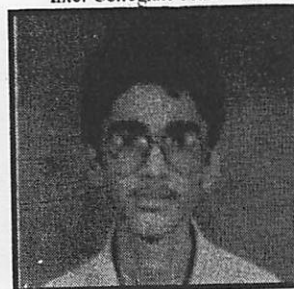
Rakesh Mahendra
S.Y.J.C.
Treasurer S.K.Parishad

Jiten Jatania
T.Y.B.Com
Secretary LADS

Vikas Ruparelia
Secretary S.K.Parishad

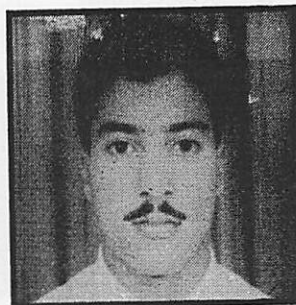
Bhargav Patel
S.Y.B.Com
P. R.O. LADS

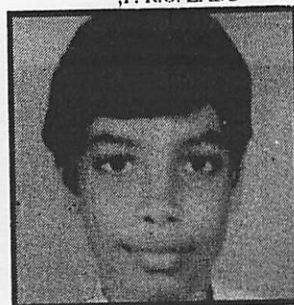
Mangal Narkar
S.Y.B.Com
Jt. Secretary LADS:

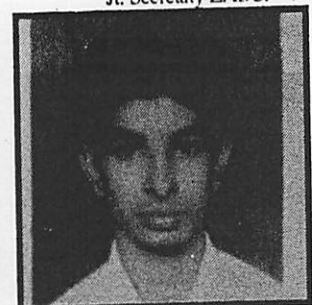
Suresh Sonanwane
Inter Collegiate Prize winner

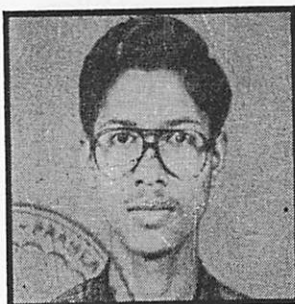
Kazi Mohammed
Body-Building Bom. Uni.Rep.

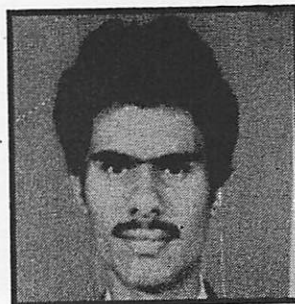
Gopal Guttani
Athletic Champion Jr. College

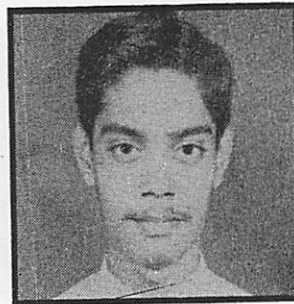
Nilesh Parihar T.Y.B.Com.I
M.P.L.F Active Leader

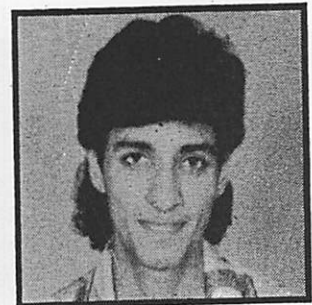
Laxman Singh Gambhir
F.Y.B.Com.
Inter Collegiate Prize winner

Ramesh Dave
Sec. M.P.L.F Best Volunteer

Ravindra Dey M.P.L.F
Active Leader

Ganesh Hegde
T.Y.B.Com.
Choregrapha

Merit Students

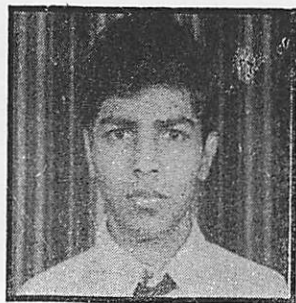
(Mar / April' 93)

Khetan Sheetal R.
I F.Y.J.C.

Jalan Jyotikumari B.
II F.Y.J.C.

Poddar Chandraprakash
III F.Y.J.C.

Kalpana Tiwari
Best Girl Jr. College

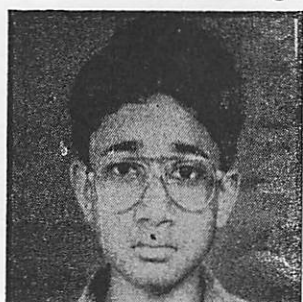
Kansara Lajvanti T.
I S.Y.J.C.

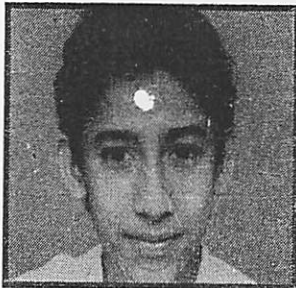
Khemka Niraj S.
II S.Y.J.C.

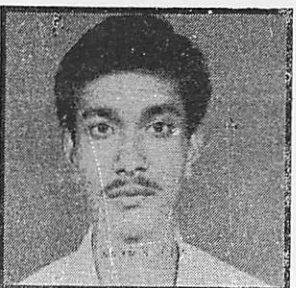
Jalan Neerajkumar
III S.Y.J.C.

Gadodia Tarun
Best Boy Jr. College.

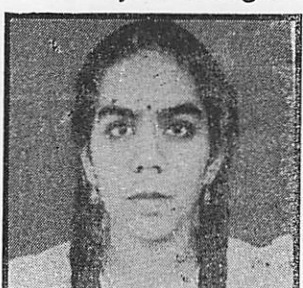
Sethia Rajendra T.
I F.Y.B.Com.

Das Kaushik D.
II F.Y.B.Com.

Chauhan Geeta R.
III F.Y.B.Com.

Nagalakshmi Iyer
Best Girl Degree College.

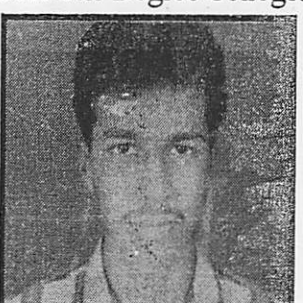
Lakshmi Venugopalan
I S.Y.B.Com.

Shah Chirag A.
II S.Y.B.Com.

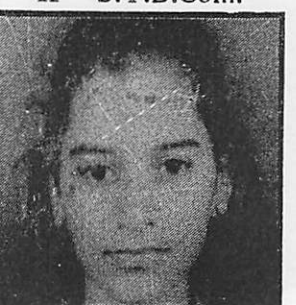
Joshi Sejal M..
III S.Y.B.Com

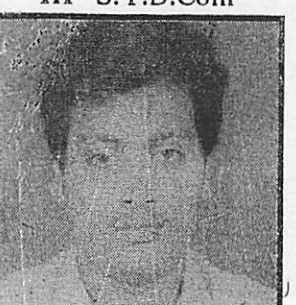
Sujeet Jain
Best Boy Degree College.

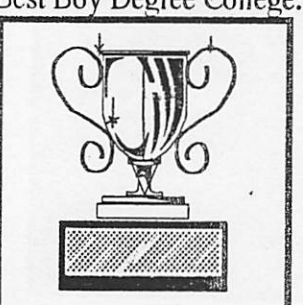
Dhanuka Prakash L
I T.Y.B.Com.

Sarda Binu D.
II T.Y.B.Com.

Jalan Shrawankumar B.
III T.Y.B.Com.

Merit Students

(Mar / April '92)

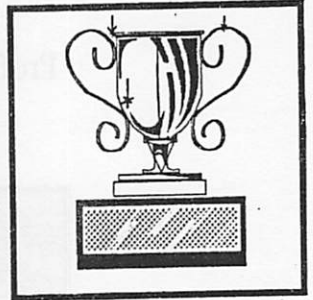
Jalan Neerajkumar
I F.Y.J.C.

Iyer G. Rajeshwari
II F.Y.J.C.

Gupta Kamalkant S.
III F.Y.J.C.

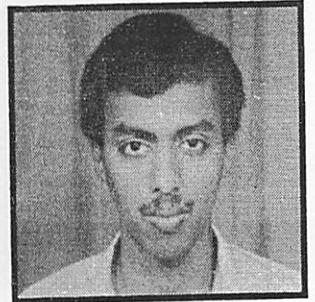
Kadle Neeta P.
I S.Y.J.C.

Goel Kavita
II S.Y.J.C.

Seksaria Shalini K.
III S.Y.J.C.

Xavier Lobo
Best Boy

Kurani Preeti T.
I F.Y.B.Com

Kabra Rajgopal
II F.Y.B.Com.

Jain Bharat B.
III F.Y.B.Com.

Jain Aruna
Best Girl Degree College

Dhanuka Prakash L.
I S.Y.B.Com

Jalan Sharwankumar B.
II S.Y.B.Com

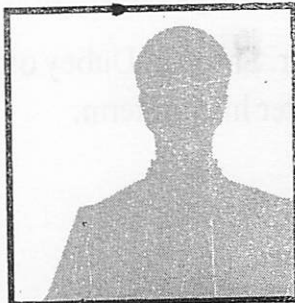
Tendolkar Manisha A.
III S.Y.B.Com.

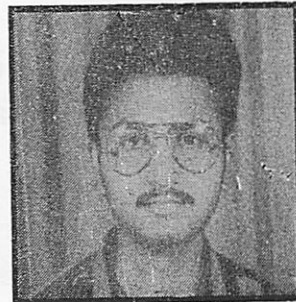
Mohnot Manish D.
Best Boy Degree College

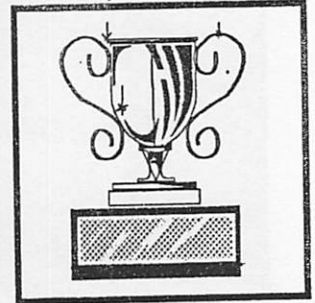
Berry Rajesh I.
I T.Y.B.Com.

Monhot Manish D.
II T.Y.B.Com.

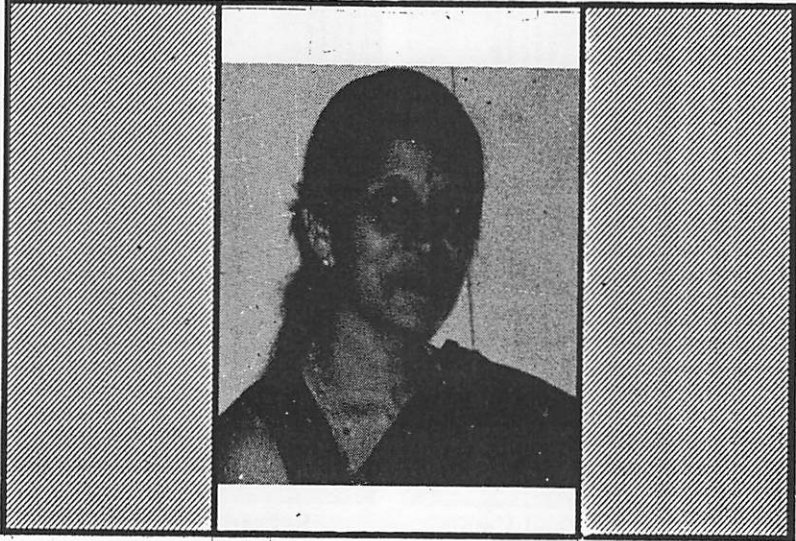

Sampat Paresh J.
III T.Y.B.Com.

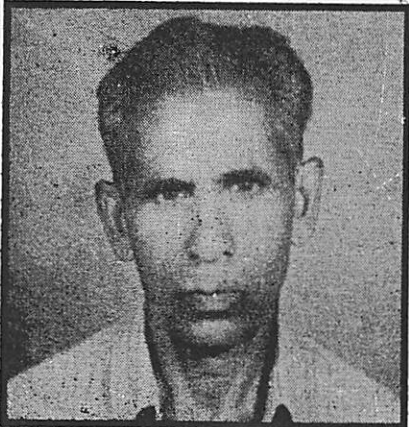

Adieu

Prof. Mrs. Snehal Kulkarni of the Marathi Dept took
voluntay retirement

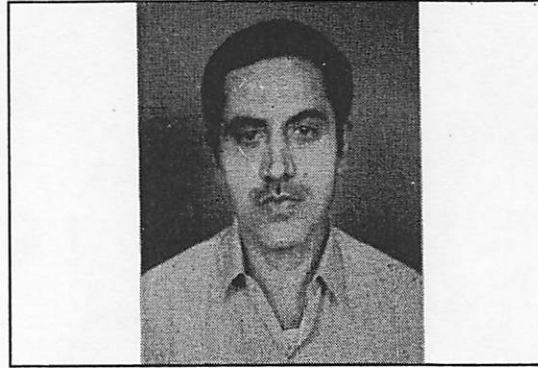

Mrs. Tapasi Das of the English Dept. resigned on
health grounds after nearly 13 years of service in the
College.

Mr. Shrikant Dubey of the Security Dept. retired
after his full term.

CONGRATULATIONS

Dr. Gulalb Mohite Lecturer in
Economics P.D.Lions College

On having earned his Doctorate through the Bombay University (Jan' 94) under the guidance of Prof. Dr. Raganath Bharadwaj, former Director, Department of Economics University of Bombay. His subject. '**Economic of Co-operative Sugar Industry in Maharashtra**'

And

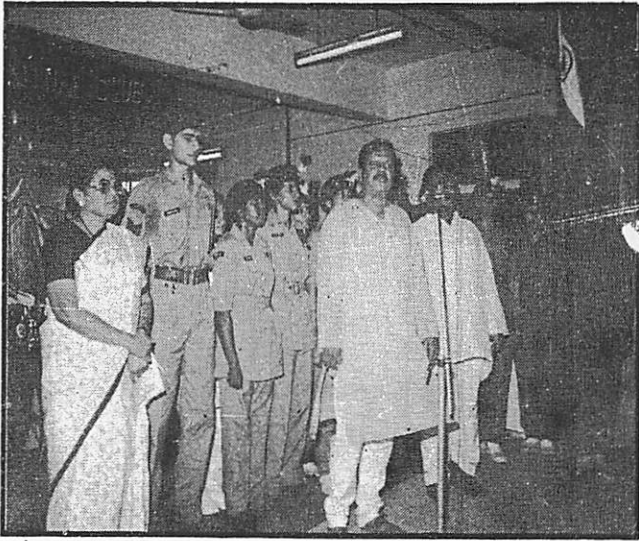
to

Dr. (Mrs.) Prakash Kushalka (Dalmia)

on having earned her Doctorate through Bombay University under the guidance of Dr. Keshav Phalke.

Her subject :- '**Mohan Rakesh Ka Sahitya Aur Yugbodh**'.

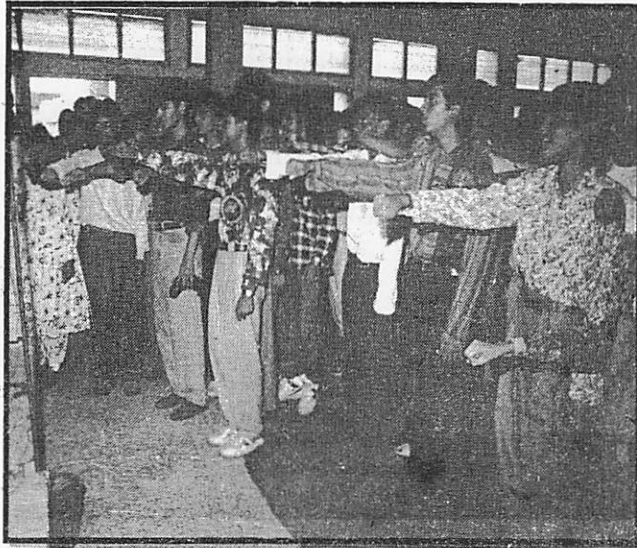
INDEPENDENCE DAY CELEBRATIONS

Prin. (Mrs.) P.S. Baleri with Chief Guest Lion President Rasiklal Parikh.

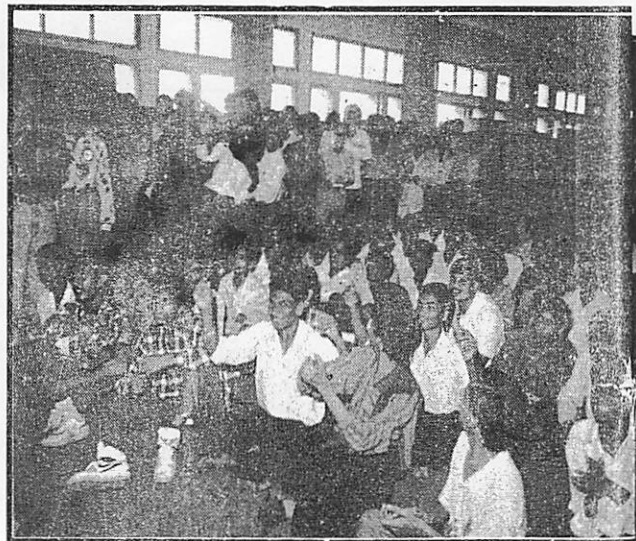
Lions All.

'Our Tryst with Destiny' Students taking the oath.

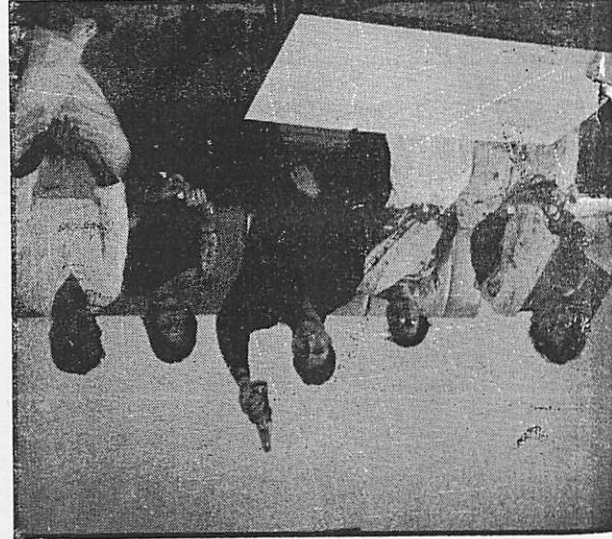
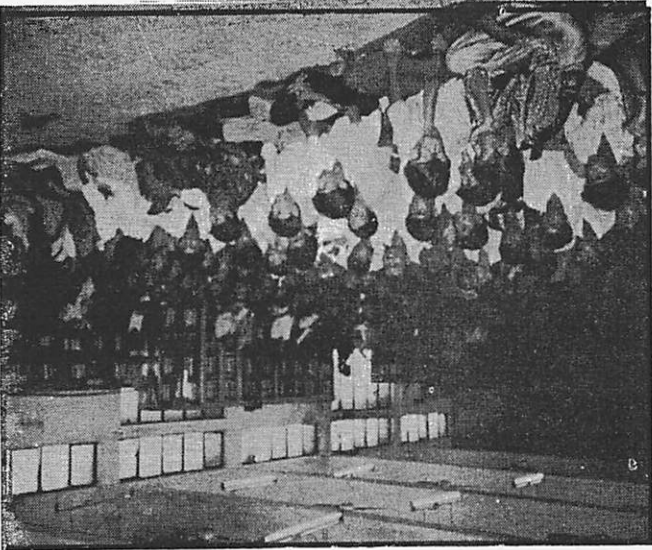

A range of emotions- the audience

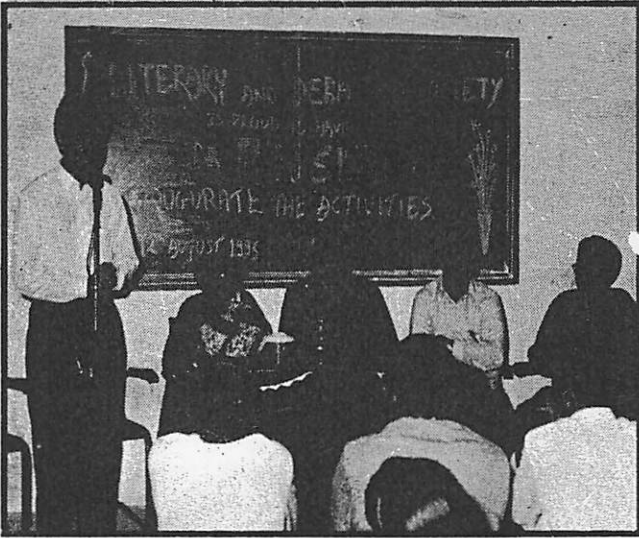
Swinging to the round of music the audience.

GUJARATI SAHITYA MANDAL

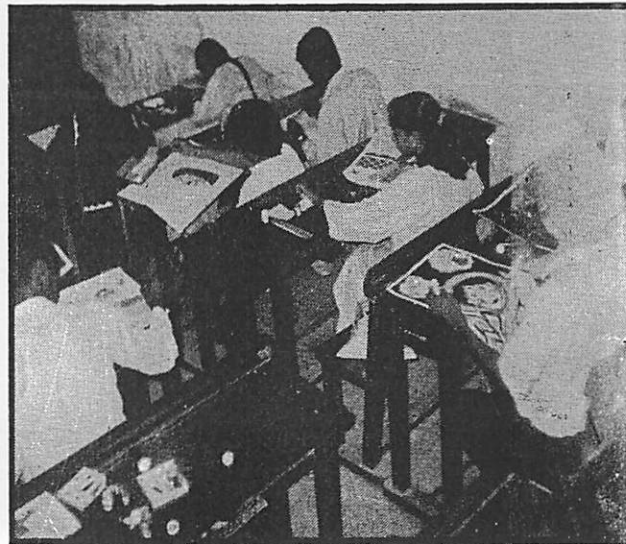
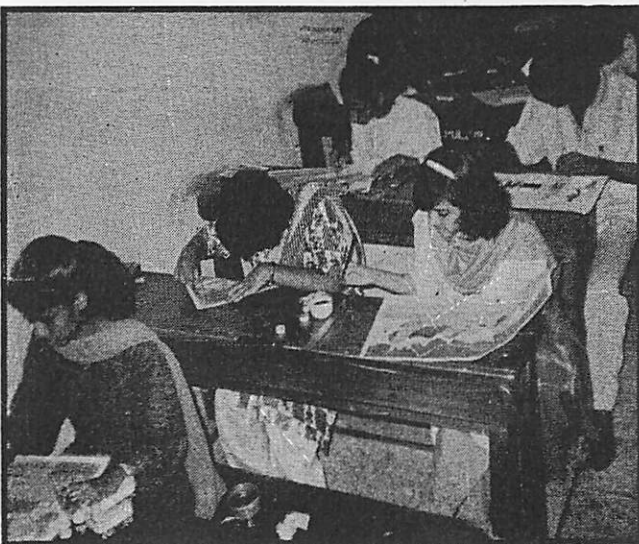
LITERARY AND DEBATING SOCIETY

HINDI SAHITYA PARISHAD

FINE ARTS ASSOCIATION

१
२
३
४
५
६
७
८
९
१०
११
१२
१३
१४
१५
१६
१७
१८
१९
२०

GUJARATI SECTION

અનુક્રમણિકા

૧)	ભગવાન એક મિત્ર	માટલીયા જીનેશ એ.	૧
૨)	કારનો ચમત્કાર	-	૨
૩)	ત્રણનો ચમત્કાર	શૈલેશ પી. શેટીયા	૨
૪)	જુંદગી	વૈશાલી જરીવાલા	૩
૫)	ગમે છે	આશા એન. ગુંસલ	૩
૬)	જૈન ધર્મ વિષે બે શબ્દ	ડોગા જીતેન્દ્ર કે.	૩
૭)	હેંગર	જીગ્નેશ એમ. શાહ	૪
૮)	મુંબઈના કોમી રમખાણો	સંદીપ નાયક	૫
૯)	સ્ત્રી..... પુરૂષ ?	ડીમ્પલ ટી. ગાયડી	૬
૧૦)	કારણકે આ કળીયુગ છે	ડીમ્પલ ટી. ગાયડી	૭
૧૧)	જીવન ધન	શાહ હેતલ એચ.	૭
૧૨)	વંદન: વ્યક્તિની અસ્મિતા	હેમાની રીટા આર.	૮
૧૩)	દાડૂ વિષેના કંઈક ઐતિહાસિક પ્રસંગો	જીતેન્દ્ર કે. ડાગા	૮
૧૪)	તારા મૃત્યુ પછીનો તું	દીપક પી. રાઠોડ	૧૦
૧૫)	આજનું બાળક	દર્શના એલ. શેઠ	૧૧
૧૬)	ગમતું નથી	શેઠ કાર્તિક જે.	૧૧
૧૭)	જીવન	તપન વીઠલાણી	૧૧
૧૮)	શંકર નથી	તપન વીઠલાણી	૧૨
૧૯)	દાવાનળ	દીપક સોમૈયા	૧૨
૨૦)	ડંખ	દીપક સોમૈયા	૧૨
૨૧)	જળસંકટ - નિવારણ	ચંદ્રિકા એન. વાઘેલા	૧૨
૨૨)	વ્યથાના વિતકનું ગદ્ય	-	૧૫
૨૩)	વિશ્વાસ	માયા મિસ્ત્રી	૧૬

ભગવાન એક મિત્ર

નાસ્તિકે કટાક્ષ કર્યો :- તમારો ભગવાન ESPRO ની ટીકડી જેવો છે. માથુ દુખે ત્યારે લેવાની પછી માથાનો દુખાવો ઉતરી જાય. ઉપયોગી વસ્તુ કહેવાય !

નાસ્તિકની વાત સાંભળીને દુઃખ થયું. અને એસપ્રોની ટીકડી લેવાથી મટે એવું એ દુઃખ ન હતું. દુઃખ ઉંડું હતું ઉંડું એટલા માટે હતું કે એક માણસ કેવી રીતે ભગવાનનું અપમાન કરી શકે એ પ્રત્યક્ષ જોવા મળ્યું. પરંતુ નાસ્તિકની અપ્રિય વાતમાં થોડું તથ્ય હતું એટલા માટે દુઃખ થયું.

કેટલાક લોકોનો ભગવાન એવો હોય છે. દુખાવાની ટીકડી જેવો દુઃખ ' ' ત્યારે જ યાદ આવે. કહેવત છે. "દુઃખે સાંભરે રામ" દુઃખમાં ભગવાન યાદ આવે એ ખોટું નથી પણ દુઃખમાં આવે તો સુખમાં કેમ નહિ આવે ? ભગવાન આફત પડે ત્યારે કામ લાગે ખુશાલી હોય ત્યારે નહિ ? આંસુ લૂછવા માટે હોય, હાસ્ય ઝીલવા માટે નહિ ? એમ હોય તો ઉદાસ ભગવાન કહેવાય.

પરીક્ષા આવી ત્યારે ભગવાનને યાદ કર્યા પરીક્ષા પાસ કરવા માટે એની કૃપા જોઈએ ને ? એટલે એને વિશેષ યાદ કર્યો પછી પરીક્ષામાં પાસ થયા ત્યારે ભગવાનને ખાસ યાદ કર્યા નહિ. ભગવાનની કૃપાથી પાસ થયો એટલું કહે તો ઘણું. તોય જો નાપાસ થયા હોત તો જરૂર ભગવાનને યાદ કરત. અને ફરિયાદ કરત અને ફરીથી એવી આફત ન પડે એ માટે આજીજી કરત.

આફતમાં પણ યાદ આવે એવા ભગવાન જોઈએ અને વિજયમાં પણ યાદ આવે એવા ભગવાન જોઈએ નાપાસ થાઉં ત્યારે યાદ આવે એવા જોઈએ અને પાસ થાઉં ત્યારે યાદ આવે એવા જોઈએ. ખરાબ સમાચાર હોય ત્યારે તેની પાસે દોડું, સારા સમાચાર હોય ત્યારે એની પાસે દોડું. એ ફક્ત કસોટીનો ભગવાન નહિ કટોકટીનો ભગવાન બને, પળેપળેનો ભગવાન બને ત્યારે મારો ભગવાન કહેવાય.

નાસ્તિક કહે :- તમને ભગવાનની જરૂર ન હોત તો તમે એને યાદ કરત ? હું કહું મારા મિત્રની મને જરૂર ન હોય ત્યારે પણ એની પાસે જાઉં છું આનંદની વખતે તેની પાસે જાઉં છું. દુઃખની વખતે એની પાસે જાઉં છું. અને ખાસ આનંદ કે દુઃખ પણ ન હોય ત્યારે પણ એની પાસે જાઉં છું અને એ મારો મિત્ર છે.

ભગવાન પણ મારો પરમ મિત્ર છે. હમેરા સાથે રહેવું ગમે.

Matalia Jinesh A.

કાર
આકાર
સંકાર
સલાહ
સમ્મતિ
સંગીત
સરકાર
સાકાર
સૂનકાં
કાર
સીસકા
ચિત્રકા
ચિક્કાં
અલંકા
અહંકા
ઉપકાર
આખ્ય
ઈન્કાર
અંગીક
આવિ
ઓડક
અસ્વી.
ન્ટાક
અર્થાદ
કથાકા
કિર્તન
પ્રકાર
પરોપક
પત્રકાં
સહકા
સાહિત
સર્ચક
સંસ્કાર
સ્વીકા
સાક્ષા
શિલ્પ
શાહુક

જુંદગી

સમય ની સેજની ઉપર સરકતી જુંદગી,
 ઘડીક રડતી ને વડી ફરી મરકતી જુંદગી !
 આમ જુઓ તો છે હસીન, આમ જુઓ તો અર્થહીન,
 મોત ની મંજિલ તલાશે છે ભટકતી જુંદગી !
 મોતની સજા તો ખૂનીઓ માટે હોય છે,
 સંજોગો ના ગાળિયે તો શીદ લટકતી જુંદગી !
 જુંદગી નું નામ બીજું છે વિરોધાભાસ શું ?
 હીચકે ઝૂલતી ને વળી ફૂટપાથે કણસતી જુંદગી !
 હજારો છાતી ઉપર સ્ટેથોસ્કોપ મૂક્યા પછી
 માંડ એક માંદી મળે છે, ધબકતી જુંદગી !
 બાળ - ઝરણું, યુવા નહી મોત મહાસાગર અનંત,
 જાણે એક નદી ની જેમ છે વિકસતી જુંદગી !
 આપણે શું જીવી એ છીએ ?
 મૃત્યુ સુધી ની જુંદગી
 કે પછી
 જુંદગી સુધી નું મૃત્યુ ?

Vaishali Jariwala

ગમે છે

રડવું મને ગમે છે.
 ઘૃણા અને પ્રેમના પ્રવાહમાં વહેવાનું.
 બન્નેમાં તીવ્રશું તે વિષે વિચારવાનું.
 વિચારતા વિચારતા દિલ ને દિમાગને
 ઝઘડતા જોવાનું
 ક્યારેક દિલ ને તો ક્યારેક દિમાગ ને
 હરાવવાનું
 ને આખરે થાકીને,
 આંખો માંથી ચોધારે અશ્રુઓ વહાવવાનું
 એ અશ્રુઓથી લીંજાએલ
 લીના ઓશીકા ની લીનાશ મને ગમે છે.
 દરેક રાત્રે એ અશ્રુઓની ખારાશ

મને ગમે છે.

ખારા અને મીઠા પ્રેમના સંભારણા
 બન્ને ને સાથે ઉભરાતા જોવાનું
 અનુભવવાનું મને ગમે છે
 હા સાચ્યે જ રડવું મને ગમે જ છે.

Asha N. Gunsal

જૈન ધર્મ વિષે બે શબ્દ

હું જીતેન્દ્ર પોતે જૈન છું પરંતુ મેં જૈન ધર્મમાં ધર્મના
 નામ પર ઘણા દુષણો અને બાહ્યાચાર અને બાહ્ય
 આડંબર જોયા છે. તે મારે વ્યક્ત તો નાજ કરવું
 જોઈએ પરંતુ માનવી માત્રમાં નામ અને યથા
 કમાવવાની લાલચ રહેલી છે. હું આ માટે તો નથી
 લખુ છું પરંતુ મારા ધર્મના દુષણો મારા આંખમાં બે
 એક વર્ષથી ખટકી રહ્યા હતાં. તેને પ્રસ્તુત કરવા
 માટે અને લોકોને તેની જાણ કરવા માટે મને કોઈ
 જાતનો આવો (દાલમિયા ઉત્સવ) જેવો મોકો
 મળ્યો નથી. આ પ્રથમ મોકો છે એટલે ઓછું
 વધતું લખાઈ જાય તો હું ક્ષમા થાયું છું.

જૈન લોકો માં પર્યુષણ જેવા મહાપર્વનું
 મહત્વ દીનેદીન બાહ્યઆડંબરથી, પૈસાદારોના
 પૈસાથી ઘીની બોલીઓથી છલકાપ છે. તેમાં
 બીયારા ગરીબો ને ભગવાનની એકે જાતની સેવા
 કરવાનો મોકો મળતો નથી. મંદિરોમાં રાતે અને
 દિવસે ભગવાનની દરેક જાતની સેવા જેમકે
 આરતી, ચામર ઢોળવાનો આંગી પૂજા, મંગળ
 દિવો, ભગવાનના બારણા ખોલવાનો, બંધ
 કરવાનો ભગવાનને પહેલા પૂજા કરવાની આમ
 બધી ક્રિયામાં થી બોલાય કે આ બોલી બોલવામાં
 પૈસાદારો એક બીજાની રસાકસીમાં ઊતરી જાય
 છે. અને ભગવાનના નામે એકબીજા સાથેજ
 ઝઘડા કરવા તૈયાર થાય છે. આ બધું ન થાય તે

માટે
 જોઈએ
 અને
 એકદ
 કાર્ય
 ધોવા
 ઉપવા
 શકે.
 મનન
 માટે
 ઉપવા
 તેના
 તરો
 સારી
 માન
 કરે
 આર
 રંભો
 અને
 જાઉં
 પર
 ભગ
 તારા
 ને ?
 પોત
 ભગ
 સુઝ
 રહેલ
 રૂંધા
 પરંત
 દીલ
 અન
 અર
 પ્રત
 હલ
 આ
 ફો
 મલ

માટે આ બોલી બોલવાની પ્રથા બંધ કરાવી જોઈએ ગુપ્ત દાનની યોજના યોજવી જોઈએ.

પર્યુષણમાં જૈનો ઉપવાસ અને એકઠાણું અને અઘાઈ જેવા અશક્ય તપો કરે છે પરંતુ હું એકદમ તેનો વિરોધ કરું છું કારણકે લોકોમાં તે કાર્ય પાછળ પણ મોક્ષ પામવાના અને પાપ ધોવાની લાલચ રહેલી હોય છે. તે લાલચ તે ઉપવાસ કરનાર માનવીની મનથી પણ દુર હોઈ શકે. પણ ઉપવાસ શા માટે ! ઉપવાસ એ માટે કે મનની શાંતિ ! પરંતુ મનની શાંતિ માટે પેટ ને શા માટે તમે ભુખે મારો છો તે પાપ છે. અને આખરે ઉપવાસથી પણ માણસને બે પાપ લાગે છે એક તો તેનામાં રહેલી લાલચ અને બીજો તે પેટને ભુખે મારો તે. ઉપવાસ એ માટે કરવો કે તે તબીયત સારી રાખવા. કે ભારત દેશને એક દિવસનું એક માનવીનું અનાજ બચાવવા. પરંતુ માનવી ઉપવાસ કરે તેના બીજે દિવસે તેના કરતાં ત્રણ ગણું પાછું આરોગી લે છે. એટલે ઉપવાસનો કોઈ મતલબ જ રહ્યો નહીં.

જૈનો મંદિરમાં જઈને ટીલાં ટપકા કરે છે અને લોકોને બતાવે છે કે હા ભાઈ હું પણ મંદિરે જાઉં છું મંદિર માં પ્રવેશ કરે એટલે એનો હાથ ઘંટ પર જાય અને ભગવાનને સાવધાન કરે “લે ભગવાન હું મારો અમુલ્ય સમય કાઢી ને અહીં તારાં દર્શન કરવા આવ્યો છું” મને તો એવું લાગે છે કે તે જૈન ભગવાનનું દર્શન કરવા નહીં પરંતુ પોતાનું દર્શન ભગવાનને કરાવવા આવ્યો હોય. ભગવાનને ધૂપ કરે તે માટે મને કોઈ યોગ્ય કરણ સૂઝ્યો નથી. પરંતુ જો તે મૂર્તિમાં સાચે ભગવાન રહેલા હોય તો તે ધૂપ થી ભગવાનનો ક્ષવાસ નહીં રૂંધાતો હશે ? તે જરા વિચારવા જેવી વાત છે. પરંતુ આ બધાનો સાચો અર્થ સમજવા જેવો છે. ટીલા ટપકા કરવાથી કેસરથી માથું ઠંડક રહે છે અને દિવસમાં કોઈ ના પર પણ ગુસ્સે થવાથી અટકાવે છે. ધૂપ અગરબત્તી એ સૂચવે છે કે હે પ્રભુ તું મારા આત્માને અને મનને આ ધૂપની જેમ હલકો બનાવ કે જેથી ધૂપની જેમજ હું બીજાને આત્મા અને મનથી મદદ રૂપ બની ચારે બાજુ ફોરમ વીજેરી દઉં. ધર્મમાં રહેલા ભગવાન મહાવીર સ્વામી ના સાચા અર્થ ને આજે માનવી

મૂલ્યો છે. તેથી હોશિયાર માણસો લોકો માણસની લાલચ આપી ધર્મ ફરાવવા માટે મજબૂર કરે છે.

સાચો ધર્મ કરવો હોય તો હિસા અટકાવો. અહિસાને માર્ગ ચાલો ગાંધીજીના સિધ્ધાંતો ને વધારો અને અપનાવો. દાન કરો તો ગુપ્ત ધર્મ કરો તો મનથી કર્મ કરો તો બીજા ને અને અસહાયને મદદ રૂપ થાય તેવું હું તમને એક વાત કહું નાની જબાન પણ મોટી વાત માફ કરજો જીંદગીમાં કોઈનું પણ, કેવી રીતે પણ, કોઈ પણ કારણો સર મન દુખાવવું નહીં, કોઈનું ભલું ના કરી શકો તો કાંઈ નહીં કોઈનું બુરું ના કરતાં, ન ઈચ્છતા અને ન કરાવતા.

Doga Jitendra K.

હુંગર

નવોઢાની જેમ સવાર સાંજ
વસ્ત્ર બદલતો રહું છું
નવા શૂંગાર સજ્યા કરુ છું
રંગ રંગના ભાત ભાતના
નવી નવી ફેશનનાં પોષાકમાં
ક્યારેક સમ્રાટ તો,
કદીક નટસમ્રાટ લાગું છું અને
ક્યારેક મુગ્ધ થઈ શરમાતી
સોળ વરસની અભિસારિકા
કદિક, લાલ ઓઢણ ઓઢી
દાદીમા બની જાઉં છું
કેડ વળી જાય છે
પીઠ લાગું છું
પણ મારી ઉમર જાણવાની કોઈ ફિકર કરતુ નથી
બાળક યુવાન અને પ્રૌઢ એક દિવસમાં
બધા વેશ ધરી લઉં છું.
જીવનથી અધિક મારા વસ્ત્રોને જાળવુ છું
વરસોથી એક જ ખીટીએ ટીંગાઈ બધાની
તહેનાતમાં ખડે પગે ઊભો રહું છું
બહુરૂપીની જેમ, નિતનવા રૂપ ધારી
બધાના મન બહેલાવું છું.

Jignesh M. Shah

મુંબઈનાં કોમી રમખાણો

“ઈશ્વર-અલ્લાહ તેરો નામ સબકો સંમતિ દે ભગવાન”. કદી વિચાર્યું નહોતું કે પરોઢ થશે અને એમ ભાશ થશે કે જાણે હું યુધ્ધના મેદાનમાં છું. જ્યાં પહેલા અહિસા નહોતી, અત્યાચારો ન થતા હતા ને લોકો વગર ડરે વગર ભેદભાવે જીવી રહ્યા હતા. કોઈ એક કોમને બીજા કોઈ ચોક્કસ કોમ પ્રત્યે વાંધો નહતો. મુંબઈ એક પચરંગી શહેર છે જેમાં ભિન્ન ભિન્ન કોમના લોકો આવી ને વસેલા છે. અનેક કામો માં, ધંધામાં, નોકરીમાં અનેક ધર્મના, જાતના લોકો જોડાયેલા છે. મુંબઈની આ પંચરંગી પ્રજાને પોતાના ધર્મ ને લીધે બીજા પ્રત્યે કદી વાંધો ઊભો થયો નથી. માનસશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે મનુષ્ય ને જ્યાં સુધી એ વસ્તુની જાણ ન હોય કે જે એની પાસે નથી તો વાંધો નહીં પરંતુ જો એને એવું ઠસાવવામાં આવે કે એ વસ્તુ તારી પાસે હોવી જ જોઈએ, ત્યારે તે વસ્તુ મેળવવા ની જાળમાં ફસાતા તે મનુષ્ય દુઃખી થાય છે. કહેવાય છે કે ધર્મની લડાઈ છે આ તો પણ પહેલાં તો એ જાણવું જરૂરી છે કે ધર્મ પ્રમાણે માણસ જો ચોક્કસ રીતે અનુસરે તો લડાઈ ઊભી થવાનો પ્રશ્ન જ ન રહે. ધર્મો માં ભેદભાવ રાખનાર ફક્ત દુઃખી જ થાય એવું ધર્મ જ સુચવે છે. તાજેતર માં ફાટી નીકળેલાં મુંબઈનાં કોમી રમખાણ એ આ વાતનો સચોટ પુરાવો છે. મસ્જિદ તૂટી, મંદિરો તુટ્યાં અને દેશ આખો સળગ્યો, શરૂ થઈ ગયાં અત્યાચારો, મારો-કાપો, લૂંટો ‘વંદે માતરમ્ ગાયેંગે, મંદિર વહી બનાયેંગે’, એ લોકો એ અમારા લોકોને ખુબ રંજાડયા તેથી અમે પણ કતરો આપણ ને કરડે તો આપણે પણ કુતરા ને કરડવું, એવી નીતિ ધર્મ ઝનુનીઓ એ અપનાવી.

કોમી રમખાણ ફાટ્યું ત્યારે અને આજે પણ સમગ્ર મુંબઈમાં એક પણ માણસ શાંતિ અનુભવી શકતો નથી. રોજિંદા કામો જલદીથી અટોચી લેવાય છે. દુકાનો, ઓફિસો જલદી થી

બંધ કરવામાં આવે છે. હજી પણ લાગ્યા કરે છે કે કંઈક થશે, કંઈક થશે. જોગેશ્વરી માં કોઈ ચાલમાં અમુક હિન્દુઓ ને જીવતા સળગાવી દેવા માં આવ્યા અને માથાડી કામદારો ની હત્યા, આ મુખ્ય બે કારણો હતા તાજેતરના કોમી રમખાણો ના ઘણા લોકો ની હત્યા થઈ, ઘણા અપંગો બન્યા, આગ લગાડાઈ, દુકાનો લુંટાઈ, સરકારી સંપત્તિ ને ખુબ જ મોટું નુકસાન થયું. ઘણા ધાર્મિક સ્થળો ને નુકસાન પહોંચાડવામાં આવ્યું. ઘણા લોકો ને તો મુંબઈ જ છોડવું પડ્યું, ઘણા ઘરબાર વિનાના થયા અને ઘણા આર્થિક રીતે ખુવાર થયા.

હું રહું છું એ મકાનમાં જ સાતથી આઠ કુટુંબો મુસ્લીમોના છે. એટલે અમારે માથે સંકટ તો હતુંજ. આ અસમાજિક તત્ત્વો કે જેની કોઈ જ જાત હોતી નથી. તે દિવસે આ નરાધમો એ અમારા મકાન પર હુમલો કર્યો. તેઓ એ એવી માગણી કરીકે આ મુસ્લીમો જે તમારા મકાન માં રહે છે તેઓ સારા નથી મતલબ કે એમને તેઓ નુકસાન પહોંચાડવા માગતા હતા. ટોળાં એ પછી અપશબ્દો કાઢ્યાં અને પુષ્કળ પ્રમાણમાં પથ્થરો, એસિડ બલ્બો, બાટલીઓ નો મારો ચલાવ્યો. આટલું તેમને ઓછું લાગ્યું તેથી સળગતા કાકડાઓ નો પુષ્કળ પ્રમાણમાં મારો ચલાવ્યો. આમાં ભોંયતળિયામાં આવેલા ઘર માં આગ લાગી ગઈ. અચાનક પોલિસ તો નહીં જ પરંતુ મીલિટરી આવી પહોંચી અને તરત ગોળીબાર શરૂ થયો. ટોળું ત્યાંથી પલાયન થયું. ફોનો તો કોઈ ની ‘કૃપા’ થી બંધ જ હતા. બંબાવાળાઓ આવ્યા. આગ બુઝાડવામાં આવી પરંતુ નીચેના ભાગમાં આવેલી ચાર દુકાનો બળી ને ખાખ થઈ ગઈ. પાંચ ના મૃત્યુ અને સાત જણા ઘાયલ. પોલીસ પછી થી જ આવે છે અને આવી ને દસ મિનિટમાંજ પાછી ફરી. અમે પોલિસતંત્ર ને અગાઉ થી રક્ષણ માટે જાણ કરી હતી પણ હજી તો કંઈ થયું નથી ને ! અમારી પાસે ‘સ્ટાફ’ નથી, કંઈ થશે તો કહેજો ! તમારું રક્ષણ તમે જાતે જ કરો ને આ ઘટના લગભગ જીવન પર્યંત નહીં ભુલાય,

એ ક
થઈ
લાંબી
કંઠાય
હજી
જેટલ
કરવું

છે, ડ
? મ
દવા
થઈ
થઈ
વ
કહે
દુનિ
વાત
ભી
બે
આ
ચા
સમ
કાર
એ
કો
બી
એ
સંપ
ખુ
સત
દેશ
સા
અ
મ
પ
સા
સં
ફ

એ કારમી ચીસોના પડધા કાન માં જાણે 'રેકાંડ' થઈ ગયા છે. એ રાત મને એક દાયકા જેટલી લાંબી લાગી. આગ બુઝાઈ, મૃતદેહો બહાર કઢાયાં, રાખનો ઢગલો આટલું થયા પછી પણ હજી કંઈક અમંગળ થશે એવું સતત લાગ્યા કરે છે. જેટલા મુસ્લીમો હેમખેમ રહ્યા તેઓ ને સ્થળાંતર કરવું પડ્યું.

રમખાણો જાણે ખૂબ જ વ્યવસ્થિત ચાલે છે, કોણ કરાવે છે આ બધું? કોણ કરે છે આ બધું? માત્ર સત્તા માટે, રાજકારણ જેવી મેલીરમત દ્વારા! આજે ભેદભાવો નહોતા તે વધ્યા. ઊભી થઈ તિરાડ બે કોમો વચ્ચેની, તુટ્યો સંપ ને પેદા થઈ નફરત. એક મરે તેનું વેર વાળવા બીજા નો જીવ લેવો. એમો એકદમ જ ધર્મ ની વિરુદ્ધ કહેવાય. મંદિર બાંધવા મસ્જિદ ને તોડવી એવું દુનિયાનાં એકેય ધર્મગ્રંથ માં લખાયેલું નથી. દરેક વાત ને અપવાદ હાય છે. આ બધું બન્યું ત્યારે ભીવંડી તેમાં અપવાદ હતું. ત્યાં એકેય રમખાણો કે બે કોમી વચ્ચે ની હિસાઓ જોવામાં, સાંભળવામાં આવી નહી. ભીવંડી માં સાંઠ ટકા મુસ્લીમો અને ચાલીસ ટકા હિંદુઓ રહે છે. પરંતુ લોકો વચ્ચે ની સમજૂતિ અને સત્તા દ્વારા લેવાયેલી તકેદારી ને કારણે સમગ્ર ભીવંડી માં શાંતિ જળવાઈ રહી. એનો અર્થ એમ જ થયો કે કોઈ એક ચોક્કસ કોમ પાસે લડવાનું નક્કર કારણ હતું જ નહીં અને કોમી રમખાણો ઊભા થતા રોકી શકાય છે. તેથી બીજે બધે થયેલા કોમી રમખાણો પૂર્વયોજિત હતા એવું હવે લાગવા માંડ્યું છે. આપણે હજી પણ સંપૂર્ણ રીતે સ્વતંત્ર નથી એવો આભાસ થાય છે. ખુલ્લી હવામાં શ્વાસ લેતા ગુંગળામણ થાય છે, સતત ડર રહે છે કંઈક અમંગળ થવાનો. બીજા દેશો આપણી હાંસી ઉડાવી રહ્યા છે. પોતાનો ધર્મ સાચવવા બીજાનો ધર્મ ખરડવો એ તદ્દન અસ્વભાવિક છે. ખોટી ભમણાઓ લોકો ના મનમાંથી દૂર થવી જોઈએ પોલીસ તંત્રે સમયસર પગલાં લેવા જોઈએ અને સમગ્ર પ્રજા ને નિઃસ્વાર્થ સાથ આપવો જોઈએ. એકતામાં જ સંપ છે અને સંપ ત્યાં જ જય એવું માની ને જો મનુષ્ય ચાલે તો ફરી પાછું આવું કદી ન બને.

Sandeep Nayak

સ્ત્રી..... પુરુષ.... ?

“પુરુષ ને પેદા કરનારી પણ એક સ્ત્રી જ છે. છતાં પુરુષ પોતાના પુરુષ હોવા પ્રત્યે અભિમાન કરે છે શા માટે ?”

વ્યાખ્યા પુરુષ અને સ્ત્રીની ખૂબ નાનપણથી જ ઘરકામ કરતી આવે છે, તે સ્ત્રી છે. પરંતુ નાનપણથી જ મા-બહેનો ઉપર રૂઆબ ઠોકે છે, તે પુરુષ છે. ઘરકામ ની સાથે સાથે શિક્ષણ પણ મેળવે છે, તે સ્ત્રી છે. શિક્ષકોનું અપમાન કરી અને વ્યસન નો શિકાર બની, શિક્ષણ નો દુરુપયોગ કરે છે, તે પુરુષ છે. મોટી થઈને લગ્ન કરી વિદાય લે છે, તે સ્ત્રી છે. પરંતુ સાસરામાં આવેલી નવી વહુ નું શોષણ કરે છે, તે પુરુષ છે. પ્રસુતિ ની વેદના વેઢે છે, તે સ્ત્રી છે. પરંતુ તેનો જસ મેળવે છે, તે પુરુષ છે. પોતાના કપડાંમાં થીંગડા મારી, પુત્રોને મોટા કરે છે, તે માતા પણ સ્ત્રી જ છે. પરંતુ મોટાં થઈને તે માતાને લાત મારે છે, તે પુત્રો પણ પુરુષ છે. ઘડપણમાં પણ પુત્રો નો અત્યાચાર સહે છે, તે સ્ત્રી જ છે. ઘડપણમાં માતાને વૃદ્ધાશ્રમ માં મોકલે છે, તે પુત્રો પુરુષ જ છે. ધિક્કાર છે આવા પુરુષોને, જે સમાજ માં રહી સમાજની સ્ત્રીઓ પર અત્યાચાર કરે છે. જે ઘરમાં રહી પોતાની જ મા-બહેન કે પત્ની ઉપર જુલમ ગુજારે છે ધિક્કાર છે ધન્ય છે તે સ્ત્રીને, જે માતા, પત્ની કે બહેન ના સ્વરૂપે પુરુષોનો જુલમ સહે છે. જે સીતા, દ્રૌપદી કે સતીના સ્વરૂપે પ્રેમ અને સહનશક્તિને કારણે અમર બની જાય છે, ધન્ય છે.

Dimple T. Gaydi

કારણકે આ કળીયુગ છે..

દેવાલયમાં દેવ પુજવાનો કોઈને સમય નથી, પરંતુ...
 ધર્મને નામે ધર્તીંગ થાય છે.
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 મસ્જિદ તોડી મંદિર બનાવાય છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 'ભગવાન' અને 'અલ્લા' નું ઠેરઠેર અપમાન થાય છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 ભાઈ-ભાઈ વચ્ચે મારામારી થાય છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 અન્યાય સામે લડનારનું મસ્તક ધડ પર નથી રહેતું,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 પ્રજામતમાંજ આંતર-વિગ્રહ શરૂ થઈ ગયો છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 સત્તાધીશો નીચે જનતા કચડાય છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 આપણાં જ દેશની પ્રજાનો સર્વનાશ કરવા,
 યોજનાઓ વડાય છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 પાપ કરનારાઓ પાછુ વાળીને પરિણામ જોતાં નથી,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 આમ જ દેશમાં ભાઈચારાનો અંત આવ્યો છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 આખા દેશમાં લોહીની નદીઓ વહે છે,
 કારણકે આ કળીયુગ છે.
 'સારે જહાં સે અચ્છા, હિદુસ્તાં હમારા....' ગીત જાણે,
 વિસરાઈ ગયું છે.
 કારણકે આ કળીયુગ છે.

Dimple T. Gaydi

જીવન ધન

જેવી રીતે આત્મા અનશ્વર છે. તેવી જ રીતે "જીવન-ધન" પણ અવિનાશી છે.
 જીંદગી એક રસ્તો છે તો આવો, આપણે આ રસ્તા ઉપર ફૂલ બિછાવવાના પ્રયત્નો કરીએ
 જો આપણે બીજાના રસ્તા ઉપર કાંટા બિછાવ્યા હોય તો કદાચ એ રસ્તા પરથી ક્યારેક આપણને પણ પસાર થવું પડે. અને કાંટા આપણા પગમાંજ વાગી જાય.
 મધુર શબ્દ સફરના ફૂલ છે.
 આનંદ સફરના ફૂલ છે.
 સત્ય સફરતા ફૂલ છે.
 આવો, આપણે જીંદગીના પથ પર આ ફૂલો બિછાવવાના પ્રયત્ન કરે

સ્ત્રીનું રૂપ એની સુંદરતા કે સાજ-શ્રૃંગારમાં નહીં, પરંતુ એના શીલધર્મમાં છે. જેવી રીતે કોયલનું રૂપ એનો મીઠો-મધુર સ્વર છે, જેવી રીતે તપસ્વીનું રૂપ એની ક્ષમામાં છે, કુરૂપ મનુષ્યનું રૂપ તેની વિદ્યામાં છે, તેવી જ રીતે નારીનું રૂપ એના શીલધર્મમાં છે.

જેવી રીતે તલવારની મ્યાન નહીં પરંતુ ધાર જોવાય છે, ગાયનું રૂપ નહીં પણ દૂધ જોવાય છે, સેવકનું નામ નહીં કામ જોવાય છે. નોટનો આકાર નહીં પરંતુ મુલ્ય જોવાય છે. તેવી જ રીતે નારીનું રૂપ કે યૌવન નહીં પરંતુ તેનો શીલધર્મ જોવાય છે.

મનુષ્યએ વાંચનની સાથે સાથે જે વાંચેલું છે તેને આચરણ માં પણ રાખવું જોઈએ. અગ્નિ પર લખાયેલો નિબંધ વાંચવાથી ઠંડી દૂર નથી થતી. પરંતુ ઠંડી તો અગ્નિના સાનિધ્યમાં રહેવાથી દૂર થશે. તેવી જ રીતે ફક્ત વાંચનથી જ આત્માનો

વિકાસ આંચર છે.

આવશ્ય વાંચન રહસ્યો

મળવા રૂપી ર લાગશે

ધુનું આપણ આપણ વાંતાવ ખુશીને ફેલાવી

મિત્રતા જેમ કે અને

મિત્રતા પોતાને ન થવું તોડવા

ખાડા

કે કોઈ કેદ ન દુર્ગધ છે.

વિકાસ નથી થતો પરંતુ જે કાંઈ વાંચેલ છે તેને આચરણમાં રાખવાથી જ આત્માનો વિકાસ થાય છે.

આત્માના વિકાસ માટે આચરણની અગ્નિ આવશ્યક છે, ત્યારે જ જીવનમાં ચમક આવશે. વાંચન આચરણમાં ઉતારવાથી જ જીવન ના રહસ્યો કે જીવનને સમજી શકશો.

ઊગતા સૂર્યની ઊખા લઈ તમને કોઈ મળવા આવે અને તમે તેમની આજુબાજુ ઊંડાસી રૂપી અંધકાર લપેટીને બેઠા રહેશો તો તેને કેવું લાગશે ?

આપણા દુઃખની ચાર દિવાલમાં ઘૂંટી-ઘૂંટીને મરવાના બદલે બીજાની ખુશીમાં આપણી ખુશી શોધવાતો જાદુ શીખી લેવો જોઈએ. આપણા ઊંડાસ, ઊંખડા વ્યક્તિત્વ આસપાસના વાતાવરણમાં પણ ઉંડાસી સર્જી દે છે. પછી ખુશીનો, સુરજ ચાહીને પણ ખુશીના કિરણ ફેલાવી શકશે નહીં.

ચરિત્રહીન અને આચરણવિહીન વ્યક્તિની મિત્રતા હંમેશા આફતની પુડી સાબિત થાય છે. જેમ કોલસો જો ગરમ હોય તો તે હાથ બાળે છે, અને જો ઠંડો હશે તો હાથ કાળા કરે છે.

તેવી જ રીતે મિત્રની પસંદગીમાં પણ સાવધાની વરતવી જોઈએ. દરેક સાથે દરેક સમયે મિત્રતા સારી ન કહેવાય. મિત્રની પસંદગી આપણી પોતાની હોવી જોઈએ. દોસ્તી કરવામાં ઊતાવળા ન થવું જોઈએ. જો દોસ્તી થઈ ગઈ હોય તો તેને તોડવામાં પણ ઊતાવળા ન થવું જોઈએ.

પ્રેમ પાણી છે, તેને વહેવા દો, તેને કોઈ ખાડામાં કેદ ન કરો.

તે ખાડો પરીવારનો હોય કે સમાજનો હોય કે કોઈ સમ્પ્રદાયનો હોય તમે તેમા પોતાના પ્રેમને કેદ ન કરો. પાણી ખાડામાં બંધાઈ જાય તો તેમા દુર્ગંધ પેદા થાય છે, ઝેરીલા કિટાણુનો જન્મ થાય છે.

પ્રેમના ટુકડા ન કરો. આજે પ્રેમને ટુકડામાં

વહેંચી દેવામાં આવ્યો છે. જાતિ પ્રેમ, ભાષા પ્રેમ, સમ્પ્રદાય પ્રેમ, પ્રેમના ટુકડા થશે તો તેનો આત્મા જતો રહેશે. ટુકડા થયેલો પ્રેમ, પ્રેમ નથી મોહ છે.

સનલાર્ટ કપડાને ધોઈને ઉજજવળ બનાવે છે, તો પ્રેમ અંતરના વેર-વિરોધને ધોઈને હૃદયને સરળ, સરસ અને પવિત્ર બનાવે છે. સાચું કહિએ તો પ્રેમના મેદાનમાં અપરાધ હોતા જ નથી.

જ્યાં બે દિલોમાં પ્રેમની પાવન સરિતા વહી રહી છે ત્યાં એકથી ભૂલ થઈ ગઈ હોય તો બીજો તે ભૂલી જશે. જો પ્રેમ ન હોય તો દ્વેષની ગાંઠ બંધાઈ જશે. પ્રતિશોધની ભાવના જન્મ લેશે. પણ પ્રેમ આ સારી લડાઈની જડ-બદલાની ભાવના ને સમાપ્ત કરે છે. ઈર્ષ્યા ની કાળ પર દ્વેષના કડવા ફળ ઊગે છે. જ્યારે પ્રેમની કાળ પર સેવાતા સુમધુર ફળ ઊગે છે.

વ્યવહારુ જીવનમાં, રોજબરોજની જીંદગીમાં ક્યારેક ભુલવું પણ યાદ રાખવાતા જેટલું અહેમિયત ધરાવે છે.

હંમેશા વારંવારની યાદ-ફરિયાદ બની તે ખટકતી રહે છે. થોડું ભુલવાનું પણ શીખવું જોઈએ. બીજાએ કરેલી ભૂલ

બીજાએ કરેલું અપમાન

બીજાએ કરેલી ઊપેક્ષા

જે વાતો ઘાવ બની ને રહે તે વાતોને ભુલવી જ સારી છે. ભુલવું-ભુલાવવું એ કળા છે.

હે માનવ, ભૂરા આકાશમાં ચમકતા ચંદ્રમાને જુઓ. તેના જીવનના ઊતાર ચઢાવને સમજો. શુકલપક્ષ અને કૃષ્ણ-પક્ષ ના અર્થબોધ ગ્રહણ કરો.

તમે શુકલ-પક્ષના ચંદ્રમાની જેમ જીવનમાં પ્રતિદિન સદ્ગુણોની વૃદ્ધિ કરો અને કૃષ્ણ પક્ષના ચંદ્રમાની જેમ દુર્ગુણો ને પ્રતિદિન ક્ષીણ કરતા રહો.

તમારું જીવન જ્યોતિર્મય બની જશે.

શરીરનું જે પણ અંગ સડી જાય છે, તે ડોક્ટર પાસે કાપી લે છે જેથી કરીને બિમારી

આગળ ન વધે. જો પાન સડી જાય તો માળી તે પાનને ડાળીથી અલગ કરી લે છે જેથી બીજા પાન ન સડી જાય.

તેવી જ રીતે દુર્ગણોએ આત્મામાં પ્રવેશ કરી લીધો હોય તો આપણે તેને કાઢવાનો પ્રયત્ન કેમ નથી કરતા ? હૃદયને શુદ્ધ બનાવશો ત્યારે મારુ આ “જીવન-ધન” લખવાનું અને તમારું વાંચવાનું સાર્થક થઈ શકે છે.

Shah Hetal H.

વંદન : વ્યક્તિની અસ્મિતા

‘વંદન’ ભારતીય સંસ્કૃતિનું દિવ્ય પ્રતિક કે સંકેત છે. વંદન કરવામાં અંગલંગીની સાથે આત્મવિવેક અને સંસ્કારનો સુમેળ હોય છે. વંદનમાં પ્રચ્છન્ન અહોભાવ તથા ભાવ-ભક્તિની ભીનાશ હોય છે.

મુખપર સ્વાભાવિક સ્મિત ફરકાવીને, બે હાથ જોડીને, હૃદયપૂર્વક કરેલાં વંદન ભલભલા ભડવીરને પણ ઓગાળી નાંખે છે. વંદન સામી વ્યક્તિનાં વિચાર - વહેણને પલટવાનું અદ્ભુત અને અકલ્પ્ય સામર્થ્ય ધરાવે છે. માટે જ એક ભક્તે કહ્યું છે કે : ‘વંદન તો પ્રભુને પણ પ્રેમના બંધનમાં બાંધે છે.’

વંદન વ્યક્તિને પણ થાય, મંદિરની મૂર્તિને પણ થાય. ભાવ-ભક્તિ અને દિલના આનંદ સાથે પરમાત્માને નમીએ તેટલા જ ભાવથી આદરણીય, વત્સલ, પૂજ્ય ગુરુજનોને પણ નમાય. પ્રેમ અને આદરપૂર્વક કરેલું વંદન શુભાશિષની સમૃદ્ધિ સાથે પાછું આવે છે.

ઈર્ષા, દ્વેષ કે સંકુચિત લાગણી - સંકુચિત માનસ ધરાવતો માણસ દિલપૂર્વક વંદન કરી શકતો નથી. જો અવો મનુષ્ય વંદન કરે તો તેનું વંદન ઢોંગ, બાહ્યાડંબર, દેખાદેખી, શિષ્ટાચાર, સભ્યતા કે ઔપચારિકતાથી વિશેષ બીજું કંઈ ન હોઈ શકે. આમ વંદન એ જડવત-ક્રિયા નથી,

પરંતુ વિનયશીલ વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વમાંથી અને અંતરમાંથી આપોઆપ પ્રગટ થતી અને રેલાતી અસ્મિતાનો એક અભિન્ન અંશ છે.

જેનું સ્થાન આપણા હૃદયમાં હોય, જીવનમાં અને આપણાં કાર્યોના આદર્શોમાં હોય તેવી વ્યક્તિને મળીએ ત્યારે તે વ્યક્તિનાં સદ્ગુણોની સુવાસ પ્રત્યે આપણને અનાયાસે આકર્ષણ થાય. સંબંધોનાં જૂના અને મીઠાં સ્મરણો સળવળે, દિલમાં એકતાનો ભાવ ઊભરાય અને નમ્ર થઈ જવાય ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે ભક્તિપૂર્વક બે હાથ જોડાય અને મસ્તક નમી જાય ત્યારે જ અને તો જ તેને ‘સમ્યક્ વંદન’ કહેવાય.

Hemani Rita R.

દારૂ વિષેના કંઈક ઐતિહાસિક પ્રસંગો

૧) ક્તેહપુર સિકી પાસે એક ખાંનવા નામના સ્થળે બાબર અને સંગ્રામ સિંહ વચ્ચે ભારે યુદ્ધ ખેલાઈ રહ્યું હતું પ્રારંભના ચાર દિવસ તો રજપૂત સેનાઓએ મોગલ સૈનિક સામે જબ્બરી ટક્કર લીધી અને આગલી હરોળના તમામ મોગલ સૈનિકોને હરાવી દીધા હતા. બાબર હતોત્સાહ બની ગયો હતો અને ખુદા સિવાય કોઈ આધાર દેખાયો નહિ ખુદાને રિઝવવા માટે એણે સદા માટે શરાબ ત્યજી દીધું તેથી તેણે શરાબની પ્યાલીઓ તોડાવી શરાબ પીપ ઢોળાવી નખાવ્યા, ખુદા ને ખુશ કરીને ખુશમિજાજ બનેલો બાબર બીજે દિ ભારે ઝનૂન સાથે મેદાનમાં ત્રાટક્યો અને રજપૂતો ને ભોં ભેગા કરી નાંખ્યા અને ભારતનો રાજા થયો.

૨) ગાંધીજી એ એકવાર કહેલું કે, એક કલાક માટે મને ભારતભરનો સરમુખત્યાર નીમવામાં આવે તો પેલું કામ તો હું એ કરું કે કાંઈ પણ વળતર આપ્યા સિવાય દારૂની તમામ દુકાનો બંધ કરી દેવડાવું. તાડીના તમામ વૃક્ષો નો નાશ કરું.

૩) શરાબ પેલીર ઉતરત વેશ્યા-હંમેશા

૪) બ્લિસ્ક અને છે. દે: પદભ્રમ

૫) પીવાથ પરિણા દીધું

૬) ગાદીર જાહેર

૭) મુગલ શરાબ

૮) મહમદ શરાબ-સીનાને હાલતા મહમદ હતું.

૩) સિકંદરને થાઈસ નામની વેશ્યાએ બેસુમાર શરાબ પીવડાવીને વટહુકમ કઢાવીને પારસી પોલીસોને જીવતા સળગાવી મરાવ્યા. સવારે નશો ઉતરતા સિકંદરનું માથું ઠેકાણે આવ્યું. તેથી પેલી વેશ્યાનો શિરચ્છેદ કરાવ્યો અને શરાબ પીવાને હંમેશા માટે તિલાંજલી આપી.

૪) પાકિસ્તાનના માજી વડાપ્રધાન ભૂટોને બ્હીસ્કીનો શોખ હતો. ત્રણ પેઠા પીધા પછી જબાન અને દિમાગ વચ્ચેની ડાયરેક્ટ લાઈન કપાઈ જાય છે. દેશદ્રોહી લશ્કરી વડા પ્રધાન જનરલ ઝીયાને પદભ્રષ્ટ કરવાની યોજના તેમણે વિચારેલી. પણ આગલી રાત્રે શરાબ પાર્ટીમાં તેઓ બેશુમાર શરાબ પીવાથી અંદરની આ ગુપ્ત વાત બકી ગયા. પરિણામે સવારે ઝીયા એ લશ્કરી શાસન સ્થાપી દીધું અને ભૂટોને કેદ કરે દીધો.

૫) અકબરની કબર ખોદાયા પછી જહાંગીર ગાદીએ આવ્યો એણે પ્રથમ દિવસેજ નશાબંધીની જાહેર કરી. શરાબ પીનારને ફાંસીની સજા.

૬) ઔરંગઝેબ પછી માત્ર બાર વર્ષમાં ફુલ સાત મુગલ બાદશાહો ખુદાને પ્યારા થઈ ગયા. તેમાં શરાબ જ મુખ્ય કારણ રહ્યો હતો.

૭) દિલ્હીના તખ્ત પર ફિરોઝશાહ પછી મહમદ ગાદીએ આવ્યો. જુવાનીનો મદ અને શરાબનો નશો બેએ ભેગા મળીને મહમદના સીનાને ફાડી નાખ્યો હતો, તેનાં વજીરે પીધેલી હાલતામાં જ મહમદને મારી નાખ્યો અને મહમદનું માંથુ શાહીદરબારને દરવાજે લટકાવ્યું હતું.

Jitendra K. Daga

તારા મૃત્યુ પછીનો તું

તારા મૃત્યુ પછી બહાલા

પહેરીને ચશ્મા તારા

જોઈ હતી આ દુનિયાને

નજરોથી તારા

ત્યારે જ જાણી હતી આ હકીકતની દુનિયાને

ચહેરા ઉપર નકલી ચહેરો મુકીને ફરતી

આ નકાબધારી દુનિયાને

પાંપણમાં આસુઓના તોરણ બાંધી

અંદરથી હસતી દુનિયાને

અને બીજુ પણ કેટકેટલુય !!!

આમ જ કંઈક મારી જોડે થયું છે, બહાલા

તું તો જાણે છે કે

પ્રેમની બારાખડી તો મે

તારાથી જ શીખી હતી

પણ, તને શું ખબર,

હું તો એથીય અધિક તને ચાહતી હતી,

અને તું પણ મને ચાહતો હોઈશ....

પણ એ સરચાઈ

એક પલમાં હકીકતમાં બદલાઈ ગઈ

...જ્યારે, મેં જ જોયો આયનામાં ચહેરો મારો

તારીજ નજરોથી,

ત્યારે તારી આંખો માં મને મારા માટે,

પ્રેમ ઓછો ને વધુ દેખાઈ હતી વાસના !!

Deepak P. Rathod

આજનું બાળક

વર્તમાનકાળના ભારે હિસક વાતાવરણને નજરમાં રાખીને એક વાત યાદ આવે છે.

“વિશ્વ આખું હિંસાથી ઘરથર્યું,

પેટમાં પિસ્તોલ લઈને બાળક અવતર્યું”

‘માતાના પેટમાંથી બહાર આવેલા બાળકના હાથમાં પિસ્તોલ જોઈને ડૉક્ટર હબક ખાઈ ગયા. આના હાથમાં પિસ્તોલ ! પણ ડૉક્ટરની વિચારધારા આગળ ચાલે તે પહેલા પેલું બાળક બોલી ઊઠ્યું’, “ડો. સાહેબ ! આશ્ચર્ય ન પામશો.. આતો મેં એવું સાંભળ્યું હતું કે મને કદાચ ગર્ભમાં જ ખતમ કરી નાખવામાં આવશે.. એવું કાંઈ ન બને એ ગણતરીએ ઉપરથી હાથમાં પિસ્તોલ લઈને જ આવ્યો છું. જો કે ખતમ કરવા આવ્યો હોત તો આ પિસ્તોલથી એને હું ઉડાડી દેત!”

ઓહ ! જગતના જીવ માત્રને બચાવવાની જે માનવમાં તાકાત છે એ માનવે આજે હિંસાનો રાક્ષસી પંજો ચારેય બાજુ કેવો ફૂર રીતે ફેલાવ્યો છે એને વ્યંગમાં જણાવતું આ દ્રષ્ટાન્ત જો શાંતિથી વિચારીએ તો સ્તબ્ધ થઈ જવાય તેવું છે.

હા, એ વાત સાચી છે કે, એટમબૉબ કે ન્યૂટ્રન બૉબ, મિસાઈલ્સો, મશીનગન, તોપો - આ સઘળીય શોધો ધારદાર બુધ્ધિની પેદાશ છે. ભારે ભેજાબાજ માણસોની એ શોધો. પણ એ શોધોએ આ જગતને આખું શું છે ? સતત અસલામતીના ઓછાયા હેઠળ આખું જગત અત્યારે જીવી રહ્યું છે. ખતરનાક શસ્ત્રોના ખડકલાવાળા બધાય દેશો એકબીજાથી સતત ડરી જ રહ્યા છે. હુમલાઓ ન થતા હોય તોય હુમલાઓની સંભવના માત્રથી બધાય ફફડી રહ્યા છે. આ બધું વિચારતા એમ નથી લાગતું કે, “શોભાના દાંત જો ન હોત હાથીના મોઢામાં,

તો કદાચ શિકારીઓની નજરથી એ બચી જાત...
સૌંદર્ય ન હોત જો ગુલાબના પુષ્પમાં,
તો કદાચ ચુંટાતું એ બચી જાત... પણ,
નથી લાગતું કે

બુધ્ધિ ન હોત આજના વિજ્ઞાનયુગના માનવમાં,
તો હીરોશીમા અને નાગાસિકોના લાખો માણસો
જ બચી જાત !”

Darshna L. Sheth

ગમતું નથી

પાનખર ગમતી નથી

વસંતમાં રમ્યા કરે છે.

જુદાય ગમતી નથી

મિલનને મન તરસે છે.

કંટક ગમતા નથી

ફૂલોને મનમાં રાખું છું.

તાપ સહન થતો નથી

છાવને બોલાવું છું

દુઃશ્મન ગમતા નથી.

દોસ્ત બધાને રાખું છું

Sheth Kartik J.

જીવન

આ દીવાને ક્યારેય જોયો છે ?

તે હવાનું ઝોકું આવે છે છતાંય ઊભા રહેવાની
કોશિશ કરે છે.

તેવી જ રીતે

બસ, તેવી જ રીતે

હું અને આ આખી માનવજાત

બુઝાઈ-બુઝાઈને જીવન ‘જીવવા’ નો

જીવન જીવવાનો ?

ના, જીવન ટકાવી રાખવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

Tapan Vithalani

શંકર નથી

દેખાય છે દૂરથી,
જાણે કે કાળો સમુદ્ર,
જોઈને કાળા માથાના માનવીઓને
દેખાય છે તેમાં શેષનાગ, પરંતુ,
નાથવાને તેને કૃષ્ણ નથી,
ભળી ગયું છે ઝેર તેનું,
ઝેરના કુંડાડામાં સળગે છે બધું,
પરંતુ તેને મારનાર, મંથન કરી પીનાર
શંકર નથી

Tapan Vithalani

દાવાનળ

મૃતદેહને જોયો કાલે એક,
યાદ આવી ગયું પંજાબ,
સળગતી ચિતા જોઈ,
યાદ આવી ગયું ખાલીસ્તાન,
જીવ હોવાનું કહેતી પોતાનામાં
જોઈ એક વ્યકિત
યાદ આવી ગયું હિન્દુસ્તાન

Deepak Somaiya

ડંખ

બળ્યું કોઈ અનામતની આગમાં ને
ડંખ લાગ્યો મને
મર્યું કોઈ મસ્જિદની આડમાં ને
ડંખ લાગ્યો મને
લોહીલુહાણ થયું કોઈ મંદિરની આડમાં ને
ડંખ લાગ્યો મને
જાણ્યું કે આ કરનાર છે માણસ
તો
માણસ હોવાનો ડંખ લાગ્યો મને

Deepak Somaiya

જળસંકટ - નિવારણ

સંકટ એ શબ્દ જ હિંદી અને વ્યથાના પકડ નીચે દબાયેલો અને સાથે સાથે ભય અને ચિંતાથી નીતરતો છે. જળ એ મનુષ્યજીવનનો આધાર છે. ભગવાનનો, આ સૃષ્ટિના રચેતાનો પ્રસાદ છે. માટે જો જળસંકટરૂપી વાવાઝોડું કુંકાય તો તેની સામે ટકી રહેવા કે અડિખમ ઊભા રહેવા મનુષ્યે અથાગ પ્રયત્ન કરવા પડે છે. વિશ્વને ઘડનાર આ ભગવાને કઠપુતળીરૂપી મનુષ્યની જીવાદોરી પોતાના હાથમાં રાખી છે. આમાંની એક દોરી તે આ જળ વર્ષા એ એક કુદરતી દેન હોવાથી વૈજ્ઞાનિક યુગમાં પહોંચેલા માનવીએ પણ કુદરત પર જ આધાર રાખવો પડે છે. કુદરતનાં હાસ્ય અને તાંડવનો ભેગ બનવું પડે છે, આ મનુષ્યએ ! માટે જો કુદરત ક્યારેક રૌદ્ર સ્વરૂપ ધારણ કરે ને રિસામણા લે તો જળસંકટ ઊભું થાય છે. મનુષ્યનું જીવન ભલે ને પૃથ્વીના આ છેડે હોય કે પેલે પાર હોય પણ સંપૂર્ણપણે પાણીની ઉપર અવલંબતુ હોવાથી જો એક પણ ચોમાસું કોરું જાય તો એ જળસંકટ ઊભું કરે છે. અને આમ મનુષ્ય માટે કટોકટી સર્જે છે.

જળસંકટ સર્જાવવાના કારણો :-

જળસંકટ સર્જાવવાના ઘણા કારણો છે. મહદઅંશે એ પૂર્ણ હિંદુસ્થાનમાં સરખા છે. આપણે જળસંકટ ઊભું થવા માટે સંપૂર્ણ પણે કુદરતને જ દોષિત ન ઠરાવી શકીએ કારણ કે આમાં કુદરતી તત્ત્વની સાથે સાથે મનુષ્ય પણ થોડે ઘણે અંશે જવાબદાર છે. આમાંના થોડાં કારણો પર આપણે નજર નાંખીએ.

(ક) અનિયમિત વરસાદ :- સૌ પ્રથમ તો મુખ્ય કારણ છે અનિયમિત વરસાદ. જો વર્ષા તેના યોગ્ય સમયે ન આવે તો સંગ્રહ કરેલો પાણીનો પુરવઠો પણ વપરાય જતાં સંકટ ઊભું થાય છે. આપણા દેશની છયાસી કરોડની

સંખ્યાની વસ્તી, તેમ જ વિશ્વની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો, વિશ્વની અબજોની જનસંખ્યાને જીવાડવા તેમજ તેની રોજબરોજની પાણીની જરૂરિયાતો સંતોષવા કેટલું બધું પાણી જોઈએ ? એ વિચાર કરતા જ એમ થાય છે કે આ કામ તો ફક્ત કુદરત જ કરી શકે. માટે વરસાદમાં અનિયમિતતા એ જળકંટનું મૂળભૂત કારણ છે.

(ખ) જંગલોનો વિનાશ :- જંગલો એ વરસાદને આમંત્રવાનું મુખ્ય સાધન છે. એ જાણવા છતાં મનુષ્ય આ બાબત સામે હમેશાં આંખ આડા કાન કરે છે. જંગલોની થતી બેફામ કાપણી એ પણ જળસંકટનું કારણ છે. જંગલોના મહત્ત્વ વિશે સામાન્ય જનોનું અજ્ઞાન તથા જંગલોની ઉપયોગીતા વિશે અજાણ માણસો જંગલોનો વિનાશ કરે છે. આમ આ વિનાશ આડકતરી રીતે મનુષ્યનો પણ વિનાશ નોતરે છે. શું એમ ન કહી શકાય ?

(ગ) પાણીનો બગાડ :- પાણી આપણા જીવનનો દાતા છે. આ જાણવા છતાં મનુષ્ય એનો બેફામ ઉપયોગ સાથે સાથે બગાડ પણ કરે છે. પાણીના એક એક બિંદુની પણ કિંમત છે. મરતા માણસના મોઢામાં જો પાણીનું એક બિંદુ કે ટીપું પણ મુકવામાં આવે તો તેનો આત્મા તૃપ્તિ અનુભવે છે. આ બધું જાણવા છતાં પાણીના બચાવના વિવિધ ઉપાયો સામે આંખ મીંચી દેનાર આ મનુષ્ય જ છે. આમ પાણીનો ગેરઉપયોગ એ પણ એનું મુખ્ય કારણ કહી શકાય.

(ઘ) પ્રદુષણ :- વિકસતા વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રે થતી અવનવી શોધો મનુષ્યને સુખ આપનારી તો છે જ પણ જેમ રૂપિયાના સિકકાની બંને બાજુ સરખી ન હોય તેમ આ બીજી બાજુ પ્રદુષણ પણ વધારે છે. હવામાં વધતા કાર્બન ડાયોક્સાઈડ વાયુનું પ્રમાણ વાદળાં બનવામાં અવરોધ ઊભો કરે છે. પરિણામે વાદળાં બંધાતાં નથી. સ્વાભાવિક છે કે વાદળાં ન બંધાય તો વર્ષા કેવી રીતે આવે ?

(ચ) વસ્તીવધારો :- હાલના સમયમાં ભાવિના માનસપટ્ટ પર પ્રશ્નચિહ્નન મુકતો આ

સળગતો દાવાનળ છે. એમાંય ખાસ કરીને ભારતના આર્થિક તંત્રને કોતરી ખાતો આ પ્રશ્ન છે. વધતી વસ્તીને સંતોષવા વધારે પાણીની જરૂર પડે. આમ પાણીનો સંગ્રહ કરવો પણ મુશ્કેલ બને. અને એમ પણ આપણા ભારતમાં બંધોની સંખ્યા પણ મર્યાદિત હોવાથી પાણીનો મોટા પાયે સંગ્રહ શક્ય બનતો નથી.

(છ) ઝડપી ઉદ્યોગીકરણ અને હરિયાળી ક્રાંતિ :- આ બંને ક્ષેત્રોમાં પાણીનો પુષ્કળ ઉપયોગ થાય છે. મોટા મોટા કારખાનાં મોટા પાયે માલ તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયાથી માંડી તેને જોઈતો મોટા પ્રમાણમાં વીજળી પુરવઠો પણ પાણી જ પુરો પાડે છે ને ! વળી હરિયાળી ક્રાંતિની વાત કરીએ તો મોટા પ્રમાણમાં થતી ખેતીમાં પાક ઉગાડવા કેટલું પાણી જોઈએ ! પાણીનો સહેજ પણ અભાવ પાકને પકવામાં અવરોધ ઊભો કરે છે.

(જ) યુધ્ધ :- જો પુરા વિશ્વ સંદર્ભમાં કહીએ તો ઉપર ઉપરથી શાંતિના તાંતણે બંધાયેલા હોવાનો ઢોંગ કરતા દેશો ઠંડાયુધ્ધમાંથી તો પસાર થઈ જ શક્યા છે પણ બધા દેશો ઉપર વર્ચસ્વ સ્થાપવાની પેરવી કરતા દેશોના હૃદયમાં સળગતાં અગ્નિમાંથી ક્યારેક તણખા ઝરે છે. એમાંથી જન્મતું યુધ્ધ પણ આડકતરી રીતે જળસંકટ ઊભું કરવામાં સહાયક છે. હાલમાં જ જોઈએ તો કુવેત-અમેરિકા વચ્ચે થયેલું યુધ્ધ અને એમાં વપરાયેલાં ક્ષેપકાસ્ત્રો, તેલના વિપુલ પુરવઠાને સમુદ્રમાં ઠાલવવી દેવું વગેરે એ ઘણી જ કુદરતી આફતોને જન્મ આપ્યો છે. કદાચ ભારતના આ વર્ષના ચોમાસાને પણ આ નુકશાનકર્તા છે.

આ તો થઈ જળસંકટ ઉભું કરતા કારણોની વાત. પણ એમાંથી હકાર કેમ નીકળવું ? એ પણ મનુષ્ય સામે એક પડકાર છે. તો આપણે એક નજર નાંખીએ સરકારે જળસંકટ નિવારણ માટે લીધેલ પગલાં તથા આપણે તેમા કેવી રીતે સહભાગી થઈ શકીએ.

જળ
પંગ

પ્રયત્ન
મકર
આપ

દવા
સરક
શિક્ષ
પણ
વૃક્ષ
વર્ચ
થોડો

કૂવા
પણ
થાય

કાય
તો
સ્વત
થોડું
ઘર
પાણ
વણ
પાણ
થોડું
શક

પાણ
વિજ
હાથ
બન
એટ
ઉદા
તો
દવા
વર

જળસંકટ નિવારણ માટે સરકારે લીધેલાં પગલાં :-

સરકાર હંમેશા દેશની રક્ષા કરવાના પ્રયત્નો કરતી હોય છે. તેમના દરેક કામમાં તેમનાં મક્સદને કામિયાબી અપાવવા તેમને સાથ આપવો એ આપણો નાગરિક ધર્મ છે.

(ક) સરકાર દ્વારા વિવિધ માધ્યમો દ્વારા શિક્ષણપ્રચાર :- હાલના સમયમાં સરકાર મોટા પાયે લોકોને વૃક્ષની મહત્તા વિશે શિક્ષણ આપે છે. ગામે ગામ ફરી તેમજ શહેરોમાં પણ સરકાર વિવિધ માધ્યમો દ્વારા લોકોને વૃક્ષની મહત્તા વિશે સમજાવે છે. જો આપણે તેમના કાર્યમાં સાથ આપીએ તો જળસંકટ નિવારવામાં થોડો સહકાર મળે.

(ખ) સરકાર ગામે ગામ યોગ્ય સ્થળે કૂવા ખોદાવે છે. સાથે સાથ નદીઓ પર બંધ પણ બાંધવામાં આવે છે. જેથી પાણીનો સંગ્રહ થાય અને ભવિષ્યમાં કામ લાગે.

(ગ) સરકાર દ્વારા પાણી ઉપર મુકાતો કાય :- સરકાર પાણીની જરા પણ અછત વર્તાય તો તરત પાણી ઉપર અમુક ટકા કાપ મુકે છે. સ્વભાવિક રીતે મનુષ્ય એટલો સ્વાર્થી છે કે પોતાને થોડું પણ કષ્ટ પડે એ જીરવવા તૈયાર નથી. જો ઘરમાં ચોવીસ કલાક પાણી આવતું હોય તો તે પાણી બચાવવાના હેતુથી બે કલાક કે થોડી વાર પણ નળ સ્વેચ્છાએ બંધ નહીં કરે માટે જો સરકાર પાણી પર કાપ મૂકી દે તો અનિચ્છાએ પણ એ થોડું પાણી વાપરવા પ્રેરાશે ને આમ પાણીનો સંગ્રહ શક્ય બને.

(ઘ) કૃત્રિમ વરસાદ :- કૃત્રિમ વરસાદ એ પાણી મેળવવાનો એક માનવરચિત પ્રયોગ છે. વિજ્ઞાનના વિકસતા જ્ઞાને મનુષ્યને કુદરત પોતાના હાથમાં લઈ શકે એટલો તો શક્તિશાળી નથી બનાવ્યો પણ કુદરતી આફતો સામે ટકી શકે એટલો તો શક્તિશાળી જરૂર બનાવ્યો છે. આનું ઉદાહરણ તે આ કૃત્રિમ વરસાદ. એમાં પણ વાદળો તો બંધાયેલા હોવા જોઈએ જેના પર કૃત્રિમ પ્રક્રિયા દ્વારા વરસાદ પાડવામાં આવે છે. આમ કૃત્રિમ વરસાદ દ્વારા આપણે કટોકટીના સમયે થોડું ઘણું

પાણી મેળવી શકીએ છીએ.

(ચ) વસ્તીવધારા પર અંકુશ :- જો વસ્તીવધારા પર અંકુશ મુકવામાં કે કરવામાં આવે તો પણ બીજા ફાયદાઓની સાથે આપણે પાણીની પણ બચત કરી શકીએ.

જળસંકટ-નિવારણ માટે મારા સૂચનો:

‘સંગઠન, એકતા દુનિયાની સૌથી મહાન શક્તિ છે’ - માટે કોઈ પણ પગલાં લેવામાં જો બધાંનો સહકાર હોય તો જ આપણે સફળતાને વરી શકીએ. માટે આપણે પણ આપણાથી બનતા પ્રયત્ન કરવા જોઈએ.

(ક) સરકારને વૃક્ષારોપણ જેવા કાર્યોમાં સાથ આપવો. દરેક વ્યક્તિ વધુ નહીં તો ઘરની આજુબાજુ કે નજીકની જગ્યામાં એકાદ વૃક્ષ તો રોપી શકે.

(ખ) ભારતમાં બંધોનું પ્રમાણ ઘણું ઓછું છે. તો બંધોની સંખ્યા વધારવામાં આવે તો આ પડકાર સામે લડવામાં સહાયક થાય.

(ગ) ચીન દેશમાં ત્યાંની સરકારે કરેલી યોજના પ્રમાણે જો બધી નદીઓ એકબીજા સાથે જોડી દેવામાં આવે તો એક નદીમાં પૂર આવે તો આ પાણી બીજી નદીમાં વાળી દેતા પાણી નકામું જતું નથી. આવી કોઈ યોજના જો સરકાર હાથ ધરે તો છયાસી કરોડની જનતાને સંતોષવામાં એ મહત્ત્વનો ભાગ ભજવે. આ કામ ઘણું જ મહેનત માંગી લેનારું અને ખર્ચાળ પુરવાર થાય પણ ‘મહેનત વિના તો સફળતા મળતી જ નથી.’

(ઘ) આપણાથી શક્ય એટલો પાણીનો બગાડ કે ગેરઉપયોગ ઓછો કરવો. જો બધા આ નિયમને અનુસરે તો પાણીનો સંગ્રહ કરવામાં સહાય મળે.

આમ જો આપણે તેમ જ સરકાર દુરંદેશીપણું વાપરી, યોગ્ય યોજના નો સમાવેશ કરી, હાથમાં હાથ નાંખી, કદમ સાથે કદમ મીલાવી ચાલીએ તો આપણા ધારેલા લક્ષને અચુક પ્રાપ્ત કરી શકીએ એટલે કે વિવિધ કારણોથી ઊભા થતા જળસંકટ ને વિવિધ ઊપાયો દ્વારા નિવારી શકાય.

Chandrika N. Vaghela

વ્યથાના વિક્રમ નું ગદ્ય

જોસેફ મેકવાનને ગુજરાતી દલિત સાહિત્યનો હાથો ગણવામાં આવ્યો છે. જોસેફ એમની કૃતિઓમાં દલિત અનુભૂતિ ને પ્રગટ કરી છે. એમના સાહિત્યમાં વસવાયા દલિતો પિડીતો, વંચિતો અને તનતોડ વૈતરું કરતા માણસોની વાત આવે છે. કારખાનામાં રોડ પર, ખેતરોમાં, જંગલોમાં ગૂંપડપટ્ટીમાં વસતા અને શોષણ દમનનો સામનો કરતા માનવીની વાત એમાં આવે છે. જોસેફ આ લોકોની આગવી સંસ્કૃતિ ને બિરદાવે છે. દલિતો, પિડીતો ના મનોગત હૈયાના હેતને મનની મમતાને લેખક આગવી હૈયા ઉકલત થી અને વિશિષ્ટ શૈલી દ્વારા પ્રગટ કરે છે. દલિતોની ધીંગી ખાંખત અને તિતિક્ષા પ્રગટ કરવામાં જોસેફ ની કલમ બળૂકી નીવડે છે. એમના ગદ્યોમાં કણ્ણતા ટપકે છે. ને સાથે સાથે શોષાતા, શીબાતા, ખપતા ને તોય ખુમારી ન છોડતા લોકોનો અંજપો આક્રોશ અને વિદ્રોહ પ્રગટ કરે છે.

જોસેફ મેકવાન વ્યથાના વિક્રમ માં મૂળભૂત રીતે ચરોતરી પ્રાદેશિક બોલીનો વિનિયોગ કરે છે. અને તેમાં દલિત લોકો ઉમેડે છે. જોસેફનું ગદ્ય તળપદું છે. અને એમાં દલિતોનો જોડકો અવાજ પ્રગટ થાય છે. જોસેફના ગદ્ય ને પ્રમાણવા માટે ત્રણ વસ્તુઓ મહત્વની બને છે. ૧) ચરોતરી લોકબોલી નો ઉપયોગ ૨) કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગો નો છૂટી હાથે વિનિયોગ ૩) ચરોતરી લોકબોલીનું શબ્દભંડોળ જોસેફ ના ગદ્યના આ ત્રણ મહત્વના પરિચયાત્મક લક્ષણો છે. એ ત્રણે વિશે વ્યથાના વિક્રમ ને આધારે આપણે થોડાંક ઉદાહરણો જોઈએ.

૧. ચરોતરી પ્રાદેશિક લોકબોલી

વ્યથાના વિક્રમમાં ચરોતરી લોકબોલીનો પરિચય આપતાં નીચેનાં વિધાનો નોંધપાત્ર છે :

- ૧) “ખોટા લાડે તમે જ છેયાં ને બરાન બનાવી મેલ્યા છે.”
- ૨) “હાંડલા લેળાં તે ખખડેય જરાં ભાંગે નહીં એટલો ભોં રાખવો”
- ૩) “અહીં જાન લૈ ને આયા છેએ તમે બે હખળાં રહ્યો”
- ૪) “મારી મા કને કંસારા રંધાવ્યો છે. તારી હાતર કાલે તું જા છન તેમાં”
- ૫) “વહું એ તો વૈતરુ કરવું જ પડે તને ન હમજાય”
- ૬) “ખવીશ પૈ ન વળગે છ તારું મોત નૈ હુધરવા દેવ !”
- ૭) “મા, તારું ખાહડું ન મારું માથં તારુ મરતું મોં જો અવ પીરતો”
- ૮) “ખોટો ખોટો તાચે આંછયો આગળ હારો !”
- ૯) “મૂંગા ખેરની ખેર જ્યાં હુધી વેઠેશ ?”
- ૧૦) “શું રાખ ભોગવવું બાચી રહ્યું છે. તે આમ આતમરામ આંતરી રાછ્યાં છે”
- ૧૧) “હેંડ સત્યા નેહારિયે જૈયે”
- ૧૨) “પાની ભી તો તારું કાળજું ખઉં કૂમળુ કાળજુ મન બૈ ભાવે”
- ૧૩) “તારું ગળું છુટું મેલે છ ને મારા ગાતર ગળવા માંડ છ !”
- ૧૪) “બઈ દલ નું દખ કોન કૌવ”
- ૧૫) “બાંગઈ ગયલા ડોબાન વેતરની આશા રાછીએ એ બધુંય વેરય”

ઉપરના ઉદાહરણોમાં ચરોતરી લોકબોલીનો દલિત લોકો નો પરિચય સુપેરે થાય છે.

૨. કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગો નો ઉપયોગ

જોસેફ મેકવાન વ્યથાના વિક્રમમાં અનેક કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગોનો વિનિયોગ કરે છે. નીચેના ઉદાહરણો એ વાતની સાક્ષી પૂરે છે.

કંટકો.
હુયાણ
ખાવું,
રાગે :
છટ્ટી-
રહેવું,
વેપલે
નસા
હેકું
ઓલ
ખસવું
પ્રત
બાંધવ

જોસેફ
આપે

જોડક
નોંધ
શબ્દ
અતિ:
હકમ
જનમ

નકુરો
ચોરા
અપલ
હોંડલ
ખેણ,
સમગ્ર
ગુજર
પોતા

છે. :
ગુજર
પટર્ણ

શેર માટીની ધાખના, કોરી કૂખ, વટનો કટકો, ચૂડીઓ નંદળી, બોરબોર આંહુડે રોવું, હુયાણી થી પેટ ચોખું, તૂટતાં તાર સાંધવા, ખમી ખાવું, ચરબી ચખ્ખી, ઢાલ ધરવી, ભડા બાંધવા રાગે આવી જવું, ડાકેર મારવી, મોમાં ખાંસડું લેવું, છટ્ટીનું ધાવણ વછોડી નાખવું, માણહની હારમાં રહેવું, હોઝપાઈ જવું, બેડીચું બોઝ ખડગવો, વેપલે વિદ્યા વહૂકી જાય, મોઢાં ફેરવવા, દુખતી નસ દબાઈ જવી, વાચા થીજી જવી, જળ મૂકવું, હેકું ઘલાવવું, કરમ રૂકવું, જેવાં આજેડું એવી ઓલાદ, ઠેબા ખાવવા, નસીબ આડેથી પાંદડુ ખસવું, નહાવા નીચોવવાનો નાતો દાડિયે જવું, મમતા વહોરવી, પાધર થઈ જવું, પેટ આશા બાંધવી', આળ ચઢાવવું.

આ બધી કહેવતો અને રૂઢિપ્રયોગો જોસેફના ગદ્યને શણગારવામાં અદકેરો ફાળો આપે છે.

૩. શબ્દભંડોળ

વ્યથાના વિતકમાં ચરોતરી તળપ્રદેશના જોરૂકા શબ્દોને સાહિત્યકૃતિ માં ઉતારવાનો જોસેફે નોંધપાત્ર પ્રયોગ કર્યો છે. એના થકી ગુજરાતીનું શબ્દભંડોળ સમૃદ્ધ બન્યું છે. એમ કહેવામાં અતિશયોકિત નથી થોડાંક શબ્દો જોઈએ : હુકમનામું, દસમન, ચળિતર, નમારમોડો, જનમજલો દખણાહુ ભડ, છેવાડે, વેણ, નકુરદેવતા, કાકબ, કડાકૂટ, પામ, હુંશિયાર, ચોરાટ, મનેખ, દીચરા, પકાયતું, ગરાહ, પરહું, અપલખણ, પકેરવી, વેરવણ, અસમત, બોન, હોંડલ, પતિયાર, હઢણ, ગુમાન, ચોરી ચખાડી, ખેણ, ભરુંહો, ધોણયાતી, ભાયગ, સામુખો વગેરે સમગ્ર પુસ્તકમાં આવા અનેક શબ્દો જેનો સામાન્ય ગુજરાતી પ્રજાને પરિચય નથી તે પરિચય જોસેફ પોતાના સાહિત્ય દ્વારા કરાવે છે.

ભાષા તો ભરત ભરેલી ચાદર જેવી હોય છે. એમાં લોક બોલીઓ ભાત પાડતી હોય છે. ગુજરાતમાં ગુજરાતની સોરઠી, કાઠિયાવાડી, પટણી, ચરોતરી અને સુરતી જેવી લોકબોલીઓ

ગુજરાતી ભાષાના પોત ને શણગારે છે. પરંતુ ગુજરાતી ભાષામાં આ લોકબોલીઓમાં ઊંડો અભ્યાસ થયો નથી. હવે આ લોકબોલીઓમાં સાહિત્ય રચાતું આવે છે. તેના થકી આ લોકબોલીઓનો પરિચય ગુજરાતી ભાષી પ્રજાને થાય છે. એ રીતે જોઈએ તો જોસેફ ચરોતરી લોકબોલીના વિકાસમાં મહત્વનો ફાળો આપ્યો છે. એમ નોંધવું પડે. વ્યથાના વિતકો નું ગદ્ય જુદી જુદી ભાષાના લોકો માટે જાણવાનું કઠીન છે. ને છતાં જોસેફની રસાળ શૈલી વસ્તુને સમજવામાં ઉપયોગી થાય છે. જોસેફનું ગદ્ય રસ નિષ્પન્નતિ કરવામાં આડે આવતું નથી. અને એની વર્ણનાત્મક શૈલી લવચીક બનાવે છે.

વિશ્વાસ

સાડા ત્રણ અક્ષરના આ શબ્દમા અપાર શક્તિનો ભંડાર છે. આ શક્તિ બાહ્ય ચક્ષુઓથી જોઈ શકાતી નથી પણ મનની આંખોથી અનુભવી શકાય છે. જે રીતે સુગંધ વગર ફૂલનું મુલ્યાંકન કરવું મુશ્કેલ છે તે જ રીતે વિશ્વાસ વગર મનનું મૂલ્ય આંકવું ઘણું જ કઠીણ કામ છે.

વિશ્વાસ એ મનની સુવાસ છે. વિશ્વાસ પછી એ બીજા પ્રત્યેનો હોય કે પોતાનો આત્મવિશ્વાસ ! દરેક રીતે એ માનવીને હિમત આપે છે. માનવ-માનવ વચ્ચેના વિશ્વાસ ને કારણે તો આ ધરતી પર માનવતા ટકી રહી છે. વિશ્વાસ એ માનવતાના મહાસાગરમાંથી નીકળેલું એક અમુલ્ય મોતી છે.

વિશ્વાસ એ બે હૈયા વચ્ચેનો સેતુ છે. વિશ્વાસ વડે જ બે હૈયા જોડાય છે, એક બને છે. તેમાથી ઉદ્ભવે છે. દિવ્ય પ્રેમ વિશ્વાસ ઉપરતો માનવ સંબંધોનો આધાર છે. વિશ્વાસ આપી કોઈ હૈયાને તોડવું એ મહાપાપ છે. વિશ્વાસ એ દિવ્ય

શકિત છે જેના વડે મનુષ્ય પોતાના સ્વભાવનુ દિવ્ય-પરિવર્તન કરી શકે છે. વિશ્વાસઘાત એ વિષ છે. વિશ્વાસઘાતના વિષમાં માનવીય સંવેદનાઓનું મૃત્યુ થાય છે.

સ્ત્રી-પુરુષ એકબીજાની સાથે લગ્નગંધિથી જોડાય છે. વિશ્વાસના બળે પ્રેમના પથપર, દુઃખ:સુખમાં, ચડતી-પડતીમાં એકમેકને સાથ આપે છે. વિશ્વાસના બળે જ સાવિત્રી પોતાના મૃત પતિનો આત્મા યમદૂતના પંજામાંથી છોડી લાવી ફરીથી સુહાગન બની હતી. મીરાંનો કૃષ્ણ પ્રત્યેનો વિશ્વાસ કેટલો અદ્ભૂત હતો ! એ વિશ્વાસ ને સહારે તો ઝેરનો કટોરો પણ એ અમૃત માનીને હસતે મુખે પી ગઈ હતી.

વિશ્વાસ એ શ્રદાનો પાયો છે. વિશ્વાસની નાવ પર સવાર થઈને મનુષ્ય મોહમાયાથી ભરેલા સંસારસાગરને તરી શકે છે. વિશ્વાસ એ માનવતાની સુવાસ છે. વિશ્વાસ જીવે છે માનવીના જીવંત હૈયામાં, વિશ્વાસથી જીવન આબાદ થાય છે. પરંતુ શંકા-કુશંકા થી જીવન વેર-વિખેર થઈ જાય છે. કેટલાંય જીવન ઉધ્વસ્ત થઈ જાય છે અને જીવન મરૂભૂમિ બની જાય છે. જ્યાં કેવળ આભાસ જ બાકી રહે છે. વિશ્વાસનુ મૃત્યુ માનવ સમાજનું મૃત્યુ છે. અને માટેજ સકળ જીવનરૂપી બગીચામાં વિશ્વાસરૂપી ફૂલને પ્રેમનુ અમૃત પાઈને હમેશા માટે ખીલેલુ રાખવુ જોઈએ.

Maya Mistry

૧
૨
૩
૪
૫
૬
૭
૮
૯
૧૦
૧૧
૧૨
૧૩
૧૪
૧૫
૧૬
૧૭
૧૮
૧૯
૨૦

अनुक्रमणिका

HINDI SECTION

Page No.

१	हिन्दी साहित्य परिषद (एक रिपोर्ट)	१
२	भारतीय प्रजातंत्र के मामले में आजादी है	२
३	अब और जुलम न होगा	३
४	यह आतंकवाद का जमाना है	४
५	यही है जिन्दगी	५
६	भारत दर्शन	६
७	धर्म कहीं है ?	७
८	काल राज	८
९	क्या उपस्थि रोजगार दे सकती है ?	९
१०	आदमी	१०
११	आदमी का अजिपता	११
१२	सदाचार का महत्त्व	१२
१३	सपना	१३
१४	अखण्ड भारत की बात उठाएँ	१४
१५	ज्ञान की बातें	१५
१६	शेरी शायरी	१६
१७	त्याग	१७
१८	जीवन और बुलबुलें	१८
१९	अनमोल मोती	१९
२०	अनमोल वचन	२०
१	डॉ. प्रकाश कुशालका	१
२	राजेश दीक्षित	२
३	राजेश दीक्षित	३
४	राजेश वी. गुप्ता	४
५	सुजीत वैन	५
६	सुजीत वैन	६
७	सुजीत वैन	७
८	मनीष दैव	८
९	वैशाली जरीवाल	९
१०	निलेशा परिहार	१०
११	रमेश दवे	११
१२	प्रमिता	१२
१३	सुजीत शर्मा	१३
१४	डॉ. प्रकाश कुशालका	१४
१५	डॉ. प्रकाश कुशालका	१५
१६	मनीष शर्मा	१६
१७	मनीष शर्मा	१७

क्या

है-

नाली

प्रथम

गसने

ता में

वेवाद

शाल

जित

।।

जिसे

भाओ

षण

रूप

पनी

र डे

के

खेद

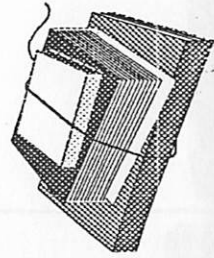
सके

तक

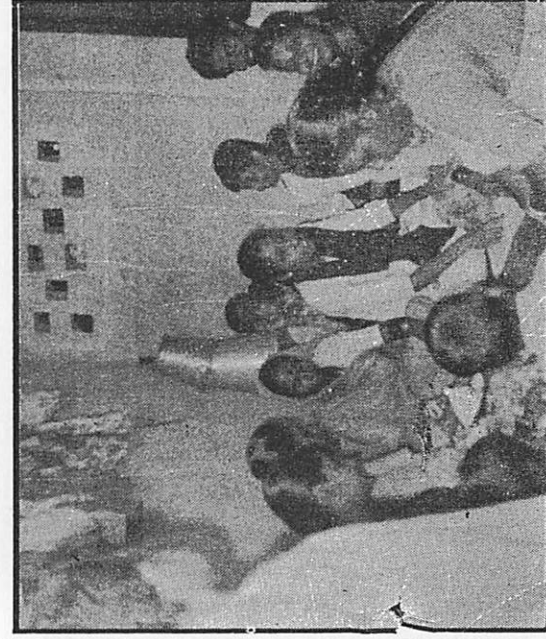
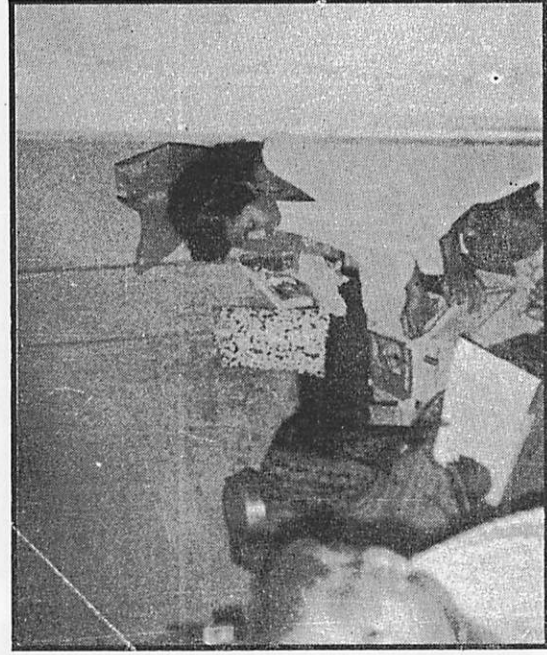
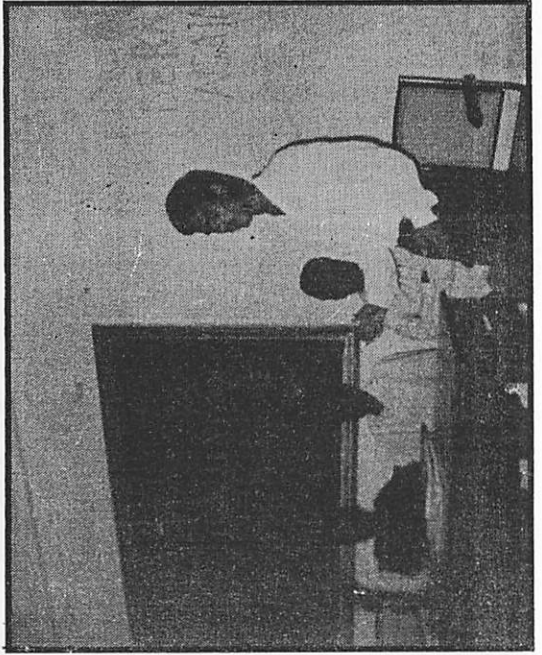
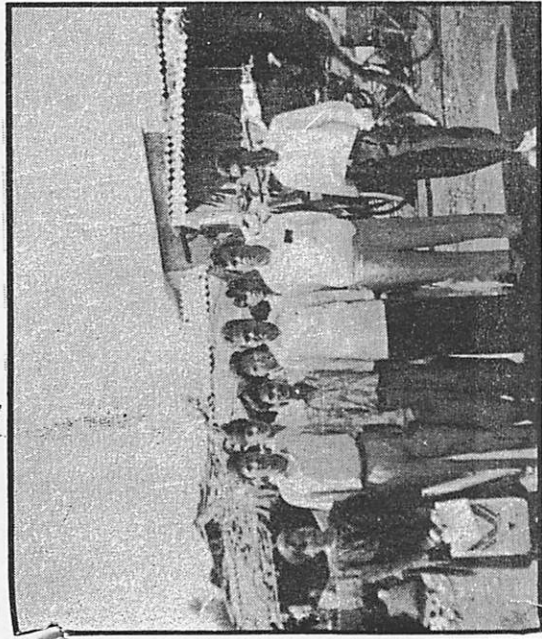
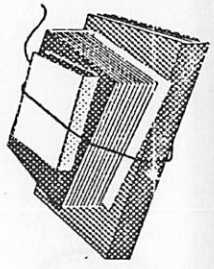
खत

करने

♣

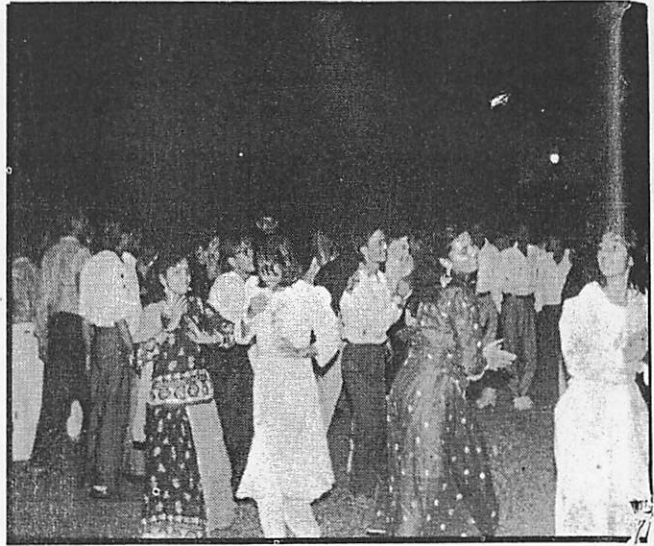
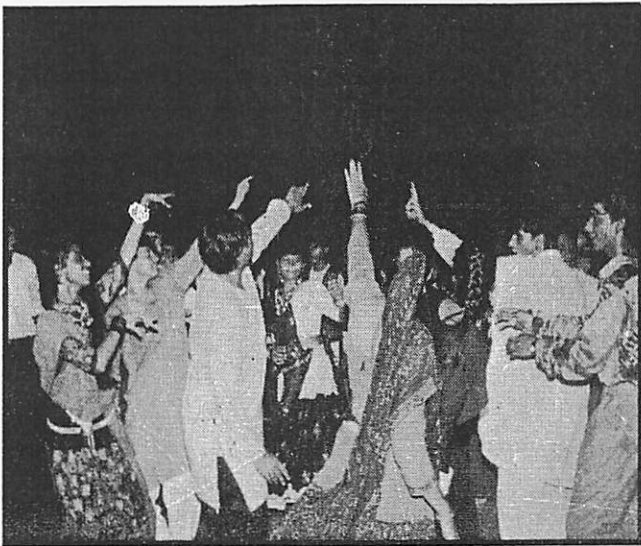
M.P.F.F.

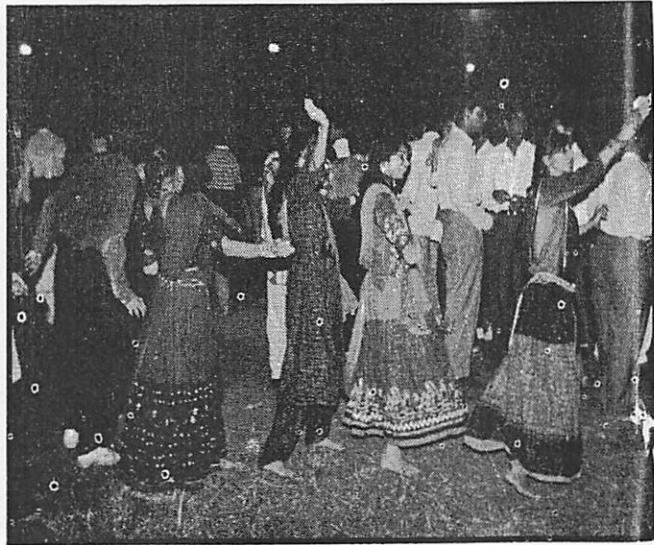
Marwari Sahitya Sanghatan
Ek Ratri Dandiya Raas

The Inat

The King

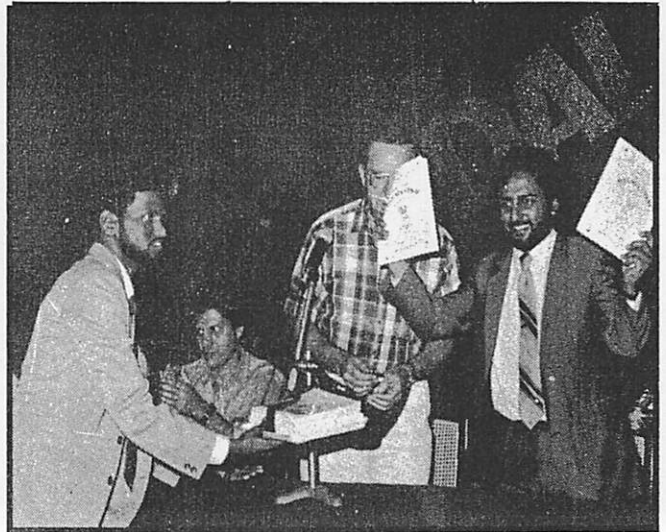

Two he

DALMIA UTSAV

The Inaugural Prin. (Mrs.) P.S. Baleri and Neha Joshi (Actress) Lighting Lamps

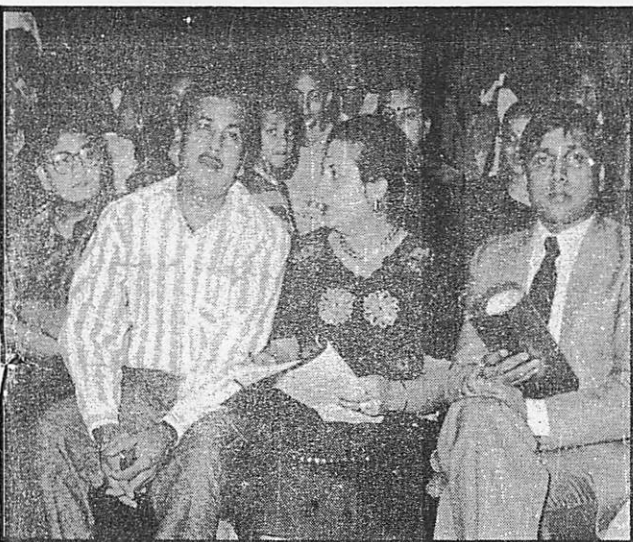
Dr. I.S. Gilada Secretary of IHO at the Inaugural.

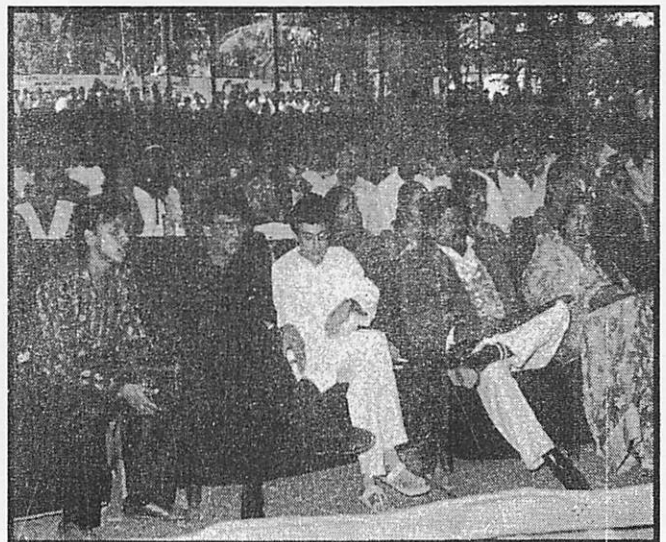
The King of Laughter Sail Chaturvedi is greeted by the Prin. (Mrs.) P.S. Baleri

Vijendra Ghadge- all ears to Ms. Bombay.

Two heads are better than one? Vijay Arora with other guests.

Sanjay Jog of 'Ramayana' fame with the judges

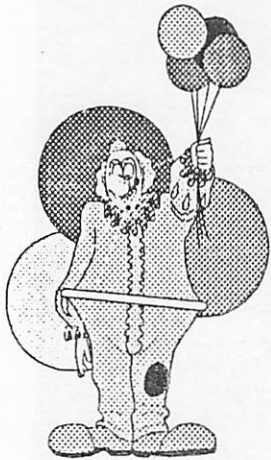
DALMIA UTSAV

Who is the fairest of them all?

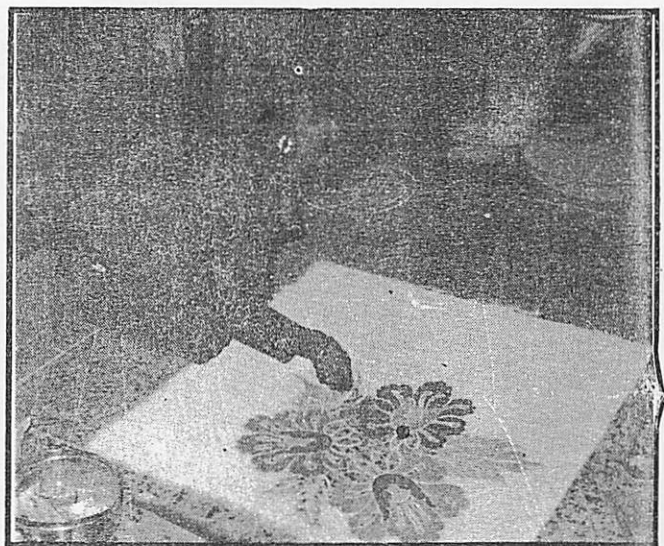
Tribal Dance

Prinnacle of glory the winners - Dalmia College.

Govinda Aala Re...

Many petals make a flower and many activities make a Kaleidoscopic Utsav.

ANNUAL DAY

Dr. Rafiq Zakaria being welcomed by Shri Bajranglalji Dalmia and Shri K.G. Saraf.

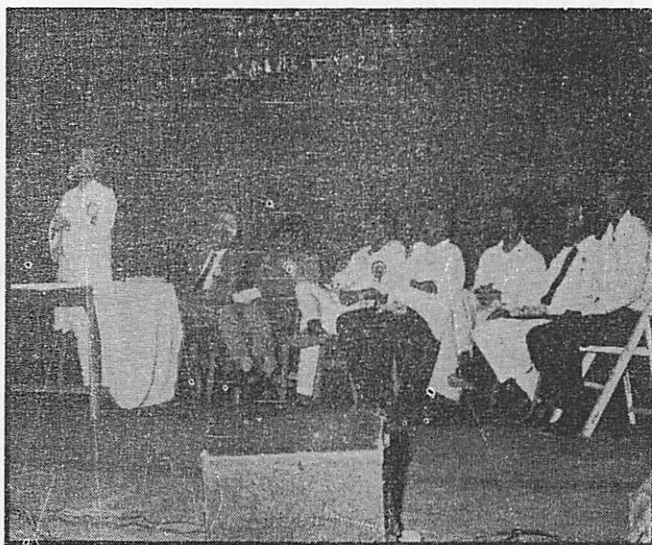
Shri Bajranglalji Dalmia and Shri Balkishan Lakhotia with the Chief Guest Dr. Rafiq Zakaria.

Shri Lakhotia and Shri Ratanlal Saraf.

Shri K.G. Saraf, Shri Balkishan Lakhotia, Shri Bajranglalji Dalmia and Vinod Dalmia with the Chief Guest Dr. Zakaria

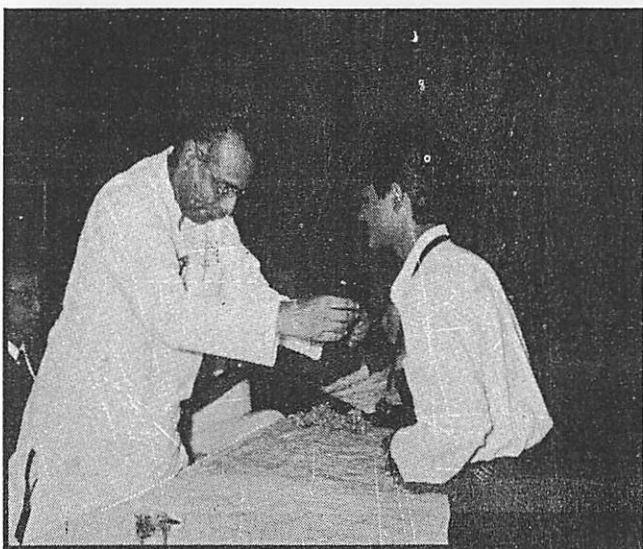

The Chief Guest addressing the audience

ANNUAL DAY

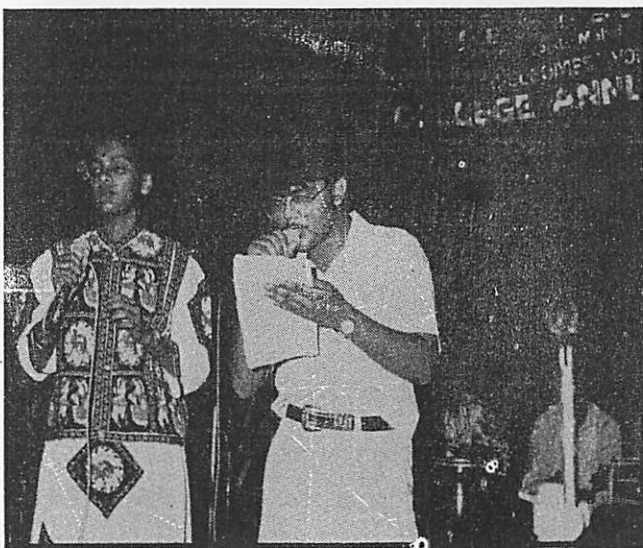
Dr. Rafiq Zakaria given away the prizes.

The Chief Guest Shri Virendra Bakshi, M.H.B
Chairman with the Best Boy (Jr. College)

The Chief Guest Shri Virendra Bakshi M.H.B.
Chairman with the Best Girl. (Jr. College)

Duo at a duet

In tune with the world

Mr. JITEN
at the han
Co-op Bar

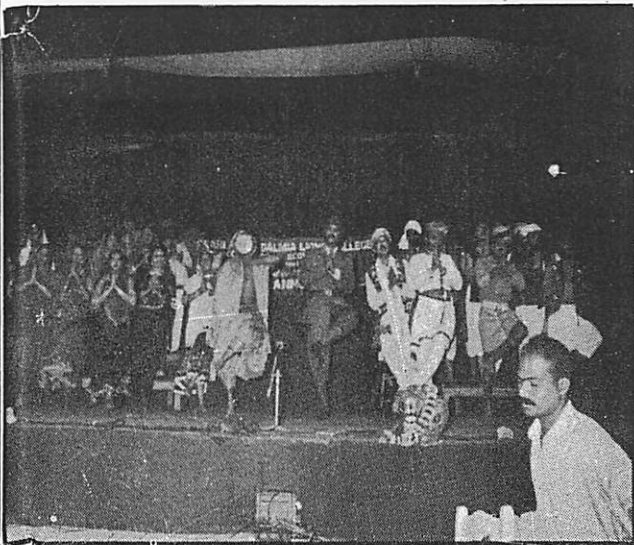
ANNUAL DAY

The Folk Dance

Prof. Ambalal Patel and 'Bali' group receiving the 'PRITVIRAJ KAPOORTROPHY' from the Chief Guest

The team which completed the hat-trick and made a 'Bali' of other colleges.

'Break'-ing their way to fame and glory
Gamesh Hegde and his troupe.

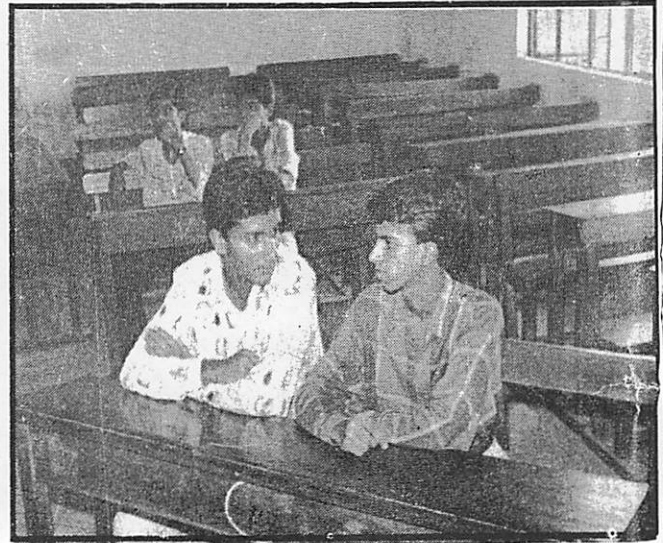
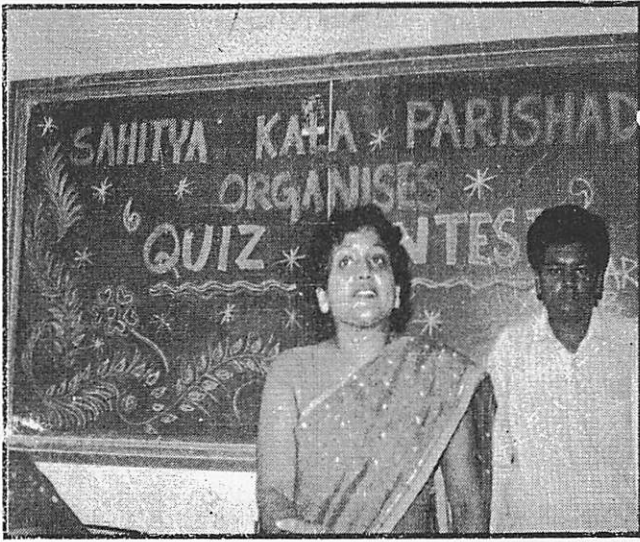

Mr. JITEN JATANIA receiving Rolling Trophy and First Prize at the hands of Shri SURESH PRABHU. Chairman Saraswat Co-op Bank. Subject 'Dowry an Evil System'

Mr. JITEN JATANI receiving a prize from Nani Palkhiwala, the eminent jurist, at the A.D. Shroff Memorial Elocution Competition.

SAHITYA KALA PARISHAD

प्रस्ताव

भा

अमूल्य
में अपन
शब्दों में
प्रणाली
की आ
अभिव्य
लोकतंत्र
लोक अ
बल्कि
अस्र जे
अथवा

ह

प्रणाली
प्र
दिनचय
प्रगति
प्रजातंत्र

प

समाज
हैं। अं
चाहे व
अन्त
प्रजातंत्र
पाके
पर ह
टकराह

प्रजात

इ

आज के सन्दर्भों में देखें तो भारतीयों की प्रजातंत्र में आजादी होने का मुख्य कारण अशिक्षा, बेरोजगारी और गरीबी है। आम व्यक्ति इन तीनों आवश्यकताओं से बहुत दूर होता था। बचा है शिक्षा, नकल, अखबार, सूत और पहचान। आज हम प्रजातंत्र की बात करते हैं और होती

अशिक्षा, बेरोजगारी और दरिद्रता

जन्मता सहे। प्रसवार्थी और लोकतंत्र की जो चाहे सो करें। आम अर्थों का विषयस उत्तम। आज प्रजातंत्र में शिक्षा सत्ता क्या? सब युव। कारण प्रजातंत्र का विषयस उत्तम। व्यक्तिओं के सामने अज्ञानता गया और सभी युव। आखिर मारनेवाला सबसे बड़ा दोषी। फिर एक अकेला व्यक्ति सैकड़ों व्यक्ति की हत्या। हत्या प्रजातंत्र के नाम पर हिंसक खेल। विषयस उत्तम। आज हम देखते हैं सड़क पर किसी हम भी इस प्रजातंत्र में रहते हैं। अपनी के साथ अपनी का सबसे बड़ा कारण है। हमारी निराशा और आत्मसम्पन का कि आज के वर्तमान परिदृश्य में आतंकवाद और विध्वंसवाद

आतंकवाद और विध्वंसवाद

प्रति उदासीन - और हमने ठहरे अनजानत कारण आदर्शों का से पालन और निर्वाह कर रहे हैं अत्यानक उसके अचानक सभी नियमों और व्यवस्थाओं में परिवर्तन। और यारों तरफ शिक्षा, निराशा, अहंता और उच्छ्वास। और उनके परिणाम।

अज्ञानक बस - बस - बस नरसंहार, बलात्कार, हत्याकांड, और भाईचारे के साथ विकास करना शुरू कर दिया। पर लिए हमने अपने संविधान का निर्माण किया और देश में शांति क्षेत्र रहा है। अपनी व्यवस्था और न्याय प्रणाली चलाने के में चौमुखी और बहुमुखी विकास किए। चाहे वह कोई भी होगा कि देश के स्वतंत्र होने के पश्चात् हमने देश के हर कोने यह हम अपने आधुनिक विकास की बात करें तो स्पष्ट आजादी सा हो गया।

की कारण पर प्रत्येक भारतीय प्रजातंत्र को लेकर उदासीन और में महान लोग बलिदान हुए। आज उरी प्रजातंत्र में विनाश उठ चुकी है। जिस महान प्रजातंत्र की स्थापना और उत्कर्ष अर्थात् आज प्रत्येक भारतीय की मनःस्थिति प्रजातंत्र से में दूर और फिर फिर कुछ न बूढ़तना ही सरल झलकता है।

इस अपूर्ण में कुछ और नहीं केवल उत्कर्ष झलकता है।

कवि के शब्दों में प्रजातंत्र की उत्पत्ति और विनाश :-

टकराहट और विचारों का। पर हमारी अपनी अस्मिता को ग्रहण लग गया आपसी पाके भी सब कुछ हर गया, खो दिया। उस स्थान पर जहाँ प्रजातंत्र का आजादी इंसान व्यक्ति आदमी। जो सब कुछ अन्त दोनों का एक सी स्थान पर था। वह था, इसतंत्र अथवा चाहे वह संकरात्मक कछ के हो अथवा नकारात्मक कछ के। है। और आश्चर्यजनक रूप से आदमी के विचार बदल गए। समाज बदला, परिवेश बदला, संस्कृति और सभ्यता बदली पर्यु समय के कालखंडके साथ, परिस्थितियाँ बदली, इस तक शिखा का खोता रहा।

ओ विषय तपस्वी बताना अरे

प्रजातंत्र प्रणाली के बारे में किसी कवि ने स्पष्ट कहा था। प्रगति के मार्ग की ओर अग्रसर हो उठता है। और कभी इसी दिनचर्या और क्रियाकलापों का कालखंड व्यतीत होना से प्रजातंत्र अर्थात् जनता का तंत्र जिससे हमारे देश की प्रणाली प्राचीन काल से ही प्रजातंत्र पर आश्रित रही है। हमारी आज तक मान्यता रही है कि हमारे शासन को अथवा परधनशील हो।

अस्य जो व्यक्ति के स्वतंत्रता के लिए कटिबद्ध और वचनबद्ध बलिदान के शोषण और पीड़ा से छुटकारा दिलानेवाले लोक अर्थात् आम आदमी। और मारनेवाले दृष्टिकार नहीं। लोकतंत्र दोनों शब्दों में समान अर्थ निकलते हैं। प्रजा और अभिव्यक्ति की नहीं प्रजातंत्र प्रणाली की है। प्रजातंत्र अथवा की अभिव्यक्ति है। सत्य बात तो यह है कि स्वतंत्रता प्रणाली पर टिका हुआ है जहाँ पर आम व्यक्ति के स्वतंत्र रूप शब्दों में कह सकते हैं हमारे विकास का मार्ग मुख्यतः प्रजातंत्र में अपना प्रथम दो रणों में स्थान रखता है अर्थात् हम दूरसे अमूल्य धरोहर है। भारतीय लोकतंत्र अथवा प्रजातंत्र विषय भारतीय लोकतंत्र अथवा प्रजातंत्र विषय के इतिहास की

प्रस्तावना :-

“भारतीय प्रजातंत्र के मामले में आजादी है”

बहुत हुआ, अब और जल्म न होगा
और, धर्म के ठेकेदार अपने नृशंस हाथों को रोको,
बिना वजह ही बेचारों को आग में मत झोको,
हिंसा का तांडव नृत्य हमने बहुत देखा है,
अब आँखों में दम नहीं है, इसे देखने का

इसका एकमात्र कारण यह है कि
हैवानों के साथ - साथ रहते

अब तो आँसू भी जाने की आदत सी पड़ गयी है ।
हमें आतंकवाद की खबरें विचलित नहीं करती ?
क्यों हम यह सब देखकर भी अपनी आँखें बंद
किये हुए हैं ?

गजेश दीक्षित

अब और जल्म न होगा

♠ भरे तो कई रूप हैं किस रूप में आऊ ।

सौ रंग हैं किस रंग में तस्वीर बनाऊ

पंक्तिओं के साथ -

आज इन पंक्तिओं के साथ हम यही आशा करते हैं कि
आनेवाले समय में भारतीयों की विचारधाराएँ बदलेंगी और वे
नाए युग के शून्धत के साथ प्रजातंत्र प्रणाली में विश्वास करेंगे ।
और हम फिर एक नए अध्याय की शून्धत करेंगे । और इन

जो इतिहास बनाया करते ।

पर कुछ जन ऐसे भी होते

जिसमें सब वह जाया करते

है समय नदी की धारा

उपसंहार

आज हम देख रहे हैं देश के चारों तरफ पृथक राज्य को
लेकर आंदोलन हो रहे हैं । एकता और अखंडता से हमारा
विश्वास उठ चुका है । असम में बोडोलैंड की माँग, विहार में
और कश्मीर और पंजाब में अलग शब्द की माँग । ये हमारी
मानसिकता ही गयी है प्रजातंत्रसे विश्वास के उठने की । अब
हम अलग राज्य नहीं, अलग शब्द की माँग कर रहे हैं । तो
प्रजातंत्र में विश्वास की कहाँ बात ? प्रजातंत्र अर्थात् लेकिन
के शब्दों में, जनता की सरकार, जनता के द्वारा और जनता के
लिए । और आज स्थितियाँ पूरी तरह बदल चुकी हैं । और
आज इन निराशा की घड़ियों में जहाँ पर हमारे अपने लोग ही
अपने को सता रहे हैं वहाँ पर किस प्रजातंत्र अथवा लोकतंत्र
की बात की जाए ।

है साम्राज्य तंत्र प्रभुत्व तंत्र । तो भला आम आदमी अपने
दुख की गूँधर किससे करे । और किससे माँगे । अर्थात्
आलसी है हम अपने प्रजातंत्र से ।

गजेश दीक्षित

यह आतंकवाद का जमाना है ।

इसलिए अब और जल्म न होगा ।

अधविश्वास से विशेष किया है ।

वैज्ञानिक युग में प्रवेश किया है,

लेकिन अब हमने,

मुखलमानों से मंदिर गुड़वाते हैं ।

हिन्दुओं से मस्जिद और

भाई को भाई से लड़वाते हैं ।

धर्म के नाम पर लोगों में द्वेष भावना फैलाते हैं ।

ये लोगों को, बिना वजह ही भडकाते हैं ।

विरासत में है पाया,

सिक्खों ने गुरुद्वारा और ईसाईयों ने गिरिजाधर,

हम हिन्दुओं ने मंदिर, मुखलमानों ने मस्जिद

फिर कहते हैं कि -

हम सब है भाई - भाई,

पहले तो कहते हैं कि हिन्दु, मुस्लिम, सिक्ख, ईसाई

धर्म के ठेकेदार अपनी जेबे गर्म कर रहे हैं ।

लोग धर्म के नाम पर मर रहे हैं

मानवता दहाड़ मारकर रो रही है ।

हिंसा नन होकर नाच रही है

हाथों में दम नहीं है इसका प्रतिकार करने का ।

म
र
क
क
य
भ
क
क
म
र
क
क
य
भ
क
क
म
र
क
क
य
भ
क
क
म
र

दूर दूर तक कोई दिखाई नहीं दे रहा था। उस भिखारी को सगर की भाँति जैसे एक सधाटा सा छा गया है। वहाँ तरफ थी। अचानक वो आकर मेरे चरणों में गिर पड़ा। एक श्रांत उसके कंधे बालों से उसकी अवस्था साफ - साफ झलक रही थी। उसके शरीर पर कपड़े के नाम पर एक लंगोटी मात्र थी। भिखारी जो हाथों में कटोरा लिए मेरी तरफ ही चला आ रहा परंतु वास्तव में इस जिंदगी से छुटकारा संभव था। एक चला था।

और टेलिफोन की घंटियों में रहकर मेरा जीवन मशीनी हो चुक लेने आया था। सुबह से शाम तक ऑफिस की फाइलों आज मैं सारे गमों को भूलकर इस सगर किनारे जीवन का सूरज की किरणों से सगर का पानी लालिमा में नहाये था। की सारी सार्थकता तो इन लहरों में समायी है। तबले हुए सगर की लहरों को देखकर ऐसा प्रतीत हुआ जैसे जीवन

सुनीत जैन

“भारत दर्शन”

“यही जिंदगी है।”
आज भी वैसा ही हूँ परंतु हो इतना मैं जबर समझ गया कि, हो गया, क्या बदल गया? कुछ भी तो नहीं वैसा मैं कल था और टेलिफोन रिसीवर से मुँह लगाते रहने का सिलसिला शूठ करते मैं दफ्तर पहुँच गया और फिर वही फाइलों में उलझना होकर मैं ऑफिस की ओर बढ़ चला, ट्रेन और बस से संघर्ष रात भर मुझे नींद नहीं आयी और सुबह होते ही फिर वैपार जीवन का अर्थ तो इस रोटी और उसकी भूख में समाया है। खोजने के लिए सगर किनारे जाता था। परंतु वास्तव में की ओर आकर्षित हो रहा था। मैं जीवन के सही अर्थ को विस्तर पर लेट तो गया परंतु न जाने क्यों मेरा मन उसी भिखारी मेरा अर्थ फुटपाथ की ओर बढ़ता चला गया। मैं घर आकर फीके थे। मुझे धन्यवाद देता हुआ भिखारी अपनी मंजिल मुझे मिला उसके समक्ष ये सब आनंद और सामाजिक कार्य कार्य किसे परंतु एक भिखारी को रोटी खिलाकर जो आनंद रोटी खिलाने में थी। मैंने अपने जीवन में कितने ही सामाजिक कहलवाना तो सीख लिया परंतु आधुनिकता उस भिखारी को के लिए जी रहा था। हमने अपने आपको आधुनिक जीवन की सार्थकता तो मुझे उस भिखारी में मिली जो रोटी दिला दिया और वो चीज की भाँति उस खाने पर झपट पड़ा। इजाजत मांगी, “मैं खा सकता हूँ।” मैंने स्वीकारसूचक सिर गये। रोटी चाबल, दाल और सब्जी को देखकर फिर उसने मेरी और भोजन कराया। पहले तो उसकी आँखों में आँसू आ जो सड़क से जिलकूल सट कर थी। मैं उसे रस्ते में ले गया आ गयी और उसने अपना इशारा एक फुटपाथ की ओर किया रहते है” तो एक अचानक सी हैसी उसके भइ से चेहरे पर किसी तरह मैंने साहस बटोर कर पूछा। “बाबा, आप कहाँ है और कोई रोटी की एक झलक पाने के लिए तड़पता है। निर्दयी है यह इंसान जो किसी को तो महलों की शोभा देता सारी कल्पना समायी थी। उसे देखकर ऐसा लगा किजना बाबूजी एक रोटी दिला दो”। उसके इन शब्दों में संसार की किसी तरह होश में लाया। तो वह बोला “महीनो से भूखा हूँ

परंतु वास्तव में इस जिंदगी से छुटकारा संभव था। एक चला था। और टेलिफोन की घंटियों में रहकर मेरा जीवन मशीनी हो चुक लेने आया था। सुबह से शाम तक ऑफिस की फाइलों आज मैं सारे गमों को भूलकर इस सगर किनारे जीवन का सूरज की किरणों से सगर का पानी लालिमा में नहाये था। की सारी सार्थकता तो इन लहरों में समायी है। तबले हुए सगर की लहरों को देखकर ऐसा प्रतीत हुआ जैसे जीवन

सुनीत जैन

यही जिंदगी है।

यह समाचार नया नहीं पुराना है।
उसी का है अधिकार, जिसने कर्तव्य को पहचाना है,
बिन कर्तव्य के अधिकार नहीं गुस्सारा है
झूठे ही अपना अधिकार मत जताओ।
उठो, गुम और अपना कर्तव्य दिखलाओ।
इन्सानियत सो रही है, मानवता रो रही है,
हे मानव, उठो,
फिर गुमने ऐसा क्या किया है
क्या बजर भूमि से कभी कुछ उगा है,
बजर भूमि में बो दिये है।
इसे उपजाऊँ भूमि के बदले
परंतु गुमने अपने अधिकार खो दिये है।
यही है गुस्सारा अधिकार
करो गुम इसका प्रतिकार
मत करो गुम सहन अत्याचार
हम इससे डरने लगे है।
इसका प्रतिकार करने के स्थान पर
हम भी हैवानियत का आचरण करने लगे है।

कथमीर बचे न बचे तिरंगा जखर बच जायेगा,

देश खून की नदियों में बदल जायेगा,

तिरंगों का हर रंग खरा उतर आयेगा,

उसे भी देश की छाती पर चलायेगा ।

बाकी है बंदूकों में अभी कुछ गोलियाँ,

हम उसको भी पूरा करवा लेंगे,

उजवादीयों ने कुछ कसर बाकी छोड़ी है,

क्या तुझे इपना इतिहास भी याद न आया ।

अरे हिंदु मुस्लिम में तुने ये कैसा बैर करवाया,

इश्वर को भी कैद करवाया,

हरी वसुंधरा को तुने लाल बनाया,

हम तो केवल युवाव प्रसार करवा रहे हैं ।

अगले युवावों के आसार नजर आ रहे हैं,

हमसे तो है राजनिधि की दासता,

शांति से हमारा क्या वास्ता,

तभी तो हर तरफ से मौत का पैगाम आया है,

कुर्सी की इस लालसा ने देश को ललाया है,

संसद को भी पहलवानों का अखाड़ा बनाया है,

बरबादियों का ये कैसा माहौल छाया है ।

क्योंकी अब तो नेताओं को भी गुंड पर नाज है ।

घोटाला संस्कृति का तू तो अब सरताज है,

M.B.I. की फाईलों में तू ही तू छाया है,

हर्षद महता तुने भी कमाल कर दिखलाया है,

और फिर से एकबार गुलामी अपना रहे है ।

कर्म के सहारे देश को चला रहे है,

विदेशियों की नीति को नहीं समझ पा रहे है,

आजसे फिर से हम अपना इतिहास दोहरा रहे है,

आयी है ।

तभी तो लाश पे ओछाने को कफन तक की कभी नजर

शमशान की खामोशी भी तेरी ही रहनुमाई है,

जिंदगी तो क्या तुने मौत भी मुश्किल बनायी है,

मूढगाई तू आज फिर से याद आयी है

तभी तो गांधी तेरे देश में हिंसा ने डेरा लगा है ।

धर्म जब मर जाता है, तब संप्रदाय पैदा होता है । और

ही संबंध है धर्म और संप्रदाय का ।

रहा है पक्षी, उससे इस लोहे के पिंजरे का क्या संबंध है? उतना

उड़ गया, पिंजरा पड़ा रह गया - वह जो आज आकाश में उड़

उस व्यक्ति के चैतन्य से इस लाश का क्या संबंध है? पक्षी

व्यक्ति के मनोभाव से उस व्यक्ति के उठने, बैठने, चलने से,

होता था; आज प्राण पखेठ उड़ गए, बाग पड़ी रह गई - उस

मित्र जीवित था, चलता था, उठता था, हंसता था, प्रकृतिलाल

संबंध है, जिनका जीवन का मुर्दा लाश से / कल तक कोई

संप्रदाय कहे, धर्म नहीं, और संप्रदाय से धर्म का उतना ही

वै सभ्यी व्यक्ति और समाज के संबंध है । अच्छा हो, गुम उन्हें

और समाज के बीच नहीं । और जिनको गुम धर्म कहते हो,

है; लेकिन ध्यान रहे - सदा व्यक्ति और समाज के बीच व्यक्ति

धर्म व्यक्ति और समाज के बीच पटी एक अनर्गल घटना

महा व्यक्ति का रूप ले लेती है ।

जाता है, समाज में व्यक्ति का जाता है; सारी समाज एक

उस क्षण को इश्वर का साक्षात्कार कहते है । व्यक्ति तो मिट

सहव्यक्तित्व की गरिमा से मर जाती है । इसलिए तो हम

का ऐसा पल, जहाँ व्यक्ति तो शून्य हो जाता है, और समाज

ऐसा क्षण जब वो नहीं बचते एक ही शेष रह जाता है; प्रार्थना

और बूंद हो जाता हो; व्यक्ति और समाज के बीच ध्यान का

सागर हो जाती है । जहाँ सागर खो देता है अपने को बूंद में

- ऐसे प्रेम की जहाँ, बूंद खो देती अपने को सागर में और

धर्म है व्यक्ति और समाज के बीच प्रेम की एक प्रतीति

है । और तुमसे ज्यादा उसके हाथ की छाप और कहाँ है ?

सकता है ? धर्म तो वहा है जहाँ परमात्मा के हाथ की छाप

आदमी के बनाए हुए मंदिर-मस्जिदों में धर्म हो कैसे

मंदिरों में मस्जिदों में गुफ्तारों में ?

मैं तुमसे, तुम्हारी चेतना की प्रखलित आत्मा में ? धर्म कहा

शब्दों में, शाब्दों में, क्रियाकांडों में भी, तुम्हारी अंतरात्मा

धर्म क्या है ।

युवाव और

धर्म कहाँ है ? मंदिरों में मस्जिदों में ?

युवाओं की लाश पर कफन बन लहरायेगा ।

मंदिर

बन्दाई

की त

है ।

उसक

जैसे

र

पास

नहीं

आखि

आदि

उठता

नहीं

उसक

कलह

जाती

होता

होता

आती

संभा

है ?

दफन

है तो

नहीं

मुकद

हो प

दरसे के शिकार है।

पर वह जीना नहीं होगा। हम दोनों एक वष। अब वह सुनहरा नहीं रहा। मैं जीवूँगा

मैं इस शहर का अविष्य था, सुनहरा अविष्य/शिकार

लिए काफी है।

अंधा, खूना, लंकाई, बहरी, गुंगा बनाने के था, पर अब नहीं। एक हदसा - शहर को

मैं एक शहर हूँ। शहर बन्द है। खिशहल

बन्द है

की तरफ आते हैं। प्रकाश पूज के नीचे आकर -

है। मंच पर प्रकाश बहुत कम है। वे धीरे धीरे प्रकाश पूज

उसका दूसरा हाथ प्यार - बारह साल के लड़के के कंधे पर

जैसे उसे कम दिखता देता हो। एक हाथ में लकड़ी है और

एक व्यक्ति काले कपड़े पहना है। इस तरह देखता है,

गोश भय

“कपोरोंके”

पास नहीं कि जिससे आँसू गिर सकें।

नहीं गिरते; या गुम इतने अंध हो गए हो कि आँख ही गुँदरे

आँखे उस धूप से इतनी मर गई है कि अब आँखों से आँसू

आदि हो गए हो कि गुँदरे पता ही नहीं चलता; या गुँदरे

उठता है। यह हो सकता है कि गुम घुंका क धूप के इतने

नहीं उठते, प्रार्थना की बाँसुरी नहीं बजती, सिर्फ घुंका का धुँआ

गुँदरे मंदिरों, मसजिदों, गुँदरों से अब प्रेम के स्वर

उसका धंधा है।

को गलत सिद्ध करने की चेष्टा में संलग्न है, जैसे घुंका ही

कलह भरे हुए है। सब एक-दूसरे की निंदा और एक दूसरे

जाती है। तीन सौ संप्रदाय है पृथ्वी पर और सब आपस में

होता है और बहुत बार तिरिहित होता है। हर बार लाख छुट

धर्म तो एक है, लोभ अनेक हैं; धर्म बहुत बार अवतरित

होता, सिर्फ घुंका फैलता है, जहर फैलता है।

आती है। उससे पृथ्वी पर कोई प्रेम का राज्य निर्मान नहीं

संभालकर रखे हो - लाख सड़ती जाती है, उससे सिर्फ दुर्गंध

है? लेकिन गुम समझदार नहीं हो और लोभ को सदियों से

रूफना आते, जग लगा देते। लोभ को कोई संभालकर रखता

है तो उसकी लोभ के साथ करते हैं। गुम मरघट ले जाते,

तो गुम संप्रदाय के साथ बहो करते, जो घर में कोई मर जाना

मुवत होना अत्यंत अनिर्वाय है। अगर गुम समझदार होते

रौता रहेगा। हजारों घरों के बुझे हैं चिराग।
कई सालों तक हूँस नहीं पाएगा। रोएगा।
बैकफूर, बेगनाह। शहर बन्द है, शायद, कई-
के घर, लोभों से भर गए। बर्बाद हो गए लोग,
हजारों-हजार कहानियां है छूट जाने की। घर

न जाने इसे क्या हो गया है... यह बोलता

मरी पत्नी...

मरी दो जवान बेटियां... कहाँ है? कहाँ है

मरे पिता नहीं रहे...

मैं छुट गई...

एक-एक करके, लोग आते हैं, जाते हैं।

मां! मां! मां! मां!

करीब जाता है।

- एक बच्चा बहुत डरा हुआ। हर लोभ के

- नेपथ्य से चीखने चिल्लाने की आवाजें।

बना दिया।

साम्यदायिक दंगे ने यहाँ की हवा को जहरिया

झाँकते उजाले। पर हिन्दु मुस्लिम के

उजाला था, एक समकाली सूर्य। उजली रातें और

मैं कबिलस्तान न था। एक शहर था। यहाँ

हर घोर है पर होना, एक कबिलस्तान।

पायेंगे।

कफन कम पड जायेंगे। लोभों को गिन नहीं

वे मौत के सौदागर हैं।

वे जकरत के मुताबिक धर्म ओढ़ते बिछाते हैं।

होशियार, वे निरपिठ की तरह, रंग बदलते हैं।

होशियार, उनके हाथ लंबे होते हैं।

हम आपकी जगाने आए हैं।

आप ही की लापरवाही से हुआ।

रिपोर्ट बल्कि सिद्ध भी कर देंगे कि वह हदसा,

देश जला देंगे। आप ही के खिलाफ न सिर्फ

दंगाई, बडे चतुर होते हैं। आपका घर, शहर,

दंगाई, बडे चतुर होते हैं। आपका घर, शहर,

दंगाई, बडे चतुर होते हैं। आपका घर, शहर,

दंगाई, बडे चतुर होते हैं। आपका घर, शहर,

मिलने का कारण सिर्फ यही नहीं बल्कि और कई हैं। जैसे जा रही है। मैंने ८५% इसलिए लिया क्योंकि रोजगार न नहीं कह सकता, पर मैं यह दावे के साथ कह सकता हूँ कि इस प्रकार की दशा सभी जगहों पर होती है, मैं ऐसा तो और सामनेवाले को चौकरी मिल गयी।

के बड़े को देखा केवल एक 'एम.एल.ए.' का फोन आया के रोजगार मिलने का तरीका? न 'इंटरव्यू' न चौकरी देनेवाले बैंक में C.A. की 'पोस्ट' मिल गयी। क्या यही है आजकल किया और अपने मामा के घर बैठे-बैठे ही श्रीवास्तव जी की बैठे-बैठे ही थोड़ी अपनी ऊँचाली की तकलीफ दी और फोन दुःख कहानी उन्हें सुना दी। और कहना ही क्या मामा ने 'करता' की हालत में अपने मामा के पास गया और अपनी चौकरी मिल जाएगी।' बिचारा श्रीवास्तव मरता क्या न करते?' 'बस उनके कहने की देर है गुम जाहूँ चाही चही मामा जी नागपुर में 'एम. एल. ए.' है उनसे क्या नहीं बात रहा है। उनके एक संबंधित मित्र ने उनसे कहा, 'यार! तुम्हारे के रोजगार की तलाश में हैं किन्तु उन्हें रोजगार कही नहीं मिलेगा अब विजय श्रीवास्तव के पास 'C. A.' की उपाधि है जमाने में 'विशाला' कहा जाता है 'अन्तत' आवश्यक है।

यदि जो उस रोजगार से संबंधित हो जिसे आजकल के यह कि हमारी उंची 'पहुँच' अर्थात् किसी उच्च पदवी विधिगत आवश्यकता होती ही है साथ-साथ सबसे महत्वपूर्ण बात होती है। रोजगार पाने के लिए इन सभी चीजों की तो कलाओं, विभिन्न स्पर्धाओं के प्रमाण-पत्रों की आवश्यकता में रोजगार पाना है तो 'उपाधि' के साथ-साथ अन्य कई विभिन्न हैं। 'कार' पर इसलिए क्यों कि हमें यदि इस वर्तमान युग तो नहीं सकते किन्तु उसकी कारण तक आवश्यक ही पहुँच सकते लग्न होता है। वह इस प्रकार कि हम उपाधि से रोजगार पा है। यही कथन 'क्या उपाधि रोजगार दे सकती है?' पर भी नहीं मिला सकते किन्तु उस भूख को कम अवश्य ही कर सकते हैं। 'स्वीकारात्मक' इसलिए क्यों कि हम पानी से भूख तो उत्तर 'स्वीकारात्मक' तथा 'नकारात्मक' दोनों में मिल सकता क्या पानी आपकी भूख मिटा सकता है? इस प्रश्न का

मनीष दूबे

क्या उपाधि रोजगार दे सकती है ?

आज सलामत कोई न घर है। सबको घूट जाने का डर है।

धर को लगा दी आग धरके चिरागों ने ॥
उस लिया सारे देश को जहरीले नागों ने,
आज हिमालय चिल्लाता है। कहीं पुराना वो नाता है ॥
रोटी सलमा रोटी सीता। रोते हैं, कुशन - और गीता।
रोते हैं आँसू-गलियाँ। रोते आ मुहल्ले सारे ॥
आज दुखी है जनता सारी। रोते हैं लाखों नर - नारी।
चारों ओर दंगा ही दंगा है। हर छेरे पर खून लगा है।
है।

सबका माया आज झुका है। आजादी का जुलूस रुका
आज के सन्दर्भ में यह कहना होगा कि

इसी प्रकार धर्म रूपा यज्ञ की आहुति में जलते रहेंगे।
और जब तक हम सब मिल जुलकर नहीं रहेंगे तब तक हम
सकते?

एक कुटुम्ब की तरह हम सब मिलकर क्यों नहीं रह
और उसके शीघ्र पर।
है मनुष्य की आत्मा पर, उसके भरोसे पर, उसके अर्थात्तः पर
भी गीले हैं। घाव जो केवल लिप्स पर नहीं लगते हैं। वे लगे
ही धम गया है। लेकिन इस दंगे में जो घाव दिखे हैं वे अब
लोगों की आत्माओं में पारे की तरह धरपरा रहा है। दंगा भले
हुई है। एक स्थायी किस्म का डर और आविर्भाव अब भी
लौट आया है तब भी आतंक के इस चार्ज की धार कृत नहीं
भयानक दौर धम गया है और शहर में अमन - चैन वापस
आज धीरे-धीरे नफरत और हिंसा - प्रतिहिंसा का वह
राजनिर्वाण का सिर झुक जाता है।

सकते हो।
भरा बेटा चाहिए। क्या तुम मुझे भरा बेटा लौटा
हो, मुझे मुआवजा चाहिए। मुआवजे में, मुझे
मिलेगा।

हैं और दंगे के दौरान मारे गए, उनको मुआवजा
हर एक को जिसके परिवार के लोग जल्मी हुए
बेटे। बेटे। फजल। फजल।
हो।

आती है जैसे अपने बेटे की लाश को ढूँढ रही
एक बुढ़ी औरत, हाथ में लालटेन लिए हुए
अब रोना ही हमारी नियति है।
आओ, हम सब उनके लिए, एक साथ रोएँ।

भारत व
पास से
है। कि
बाँके
इस प्रकार
उस रोह
आ पाएँ
यह और
हमारा र
हमारा प्र
है? उ
उपाधि
उस रोह
हम सी
पाना ही
प्रकार ह
के समर
हो सो
हमें ऊँ
और ऊँ
है। यह
से बिस्व
जब
हो जाए,
है कि व
उ
ती

आदम के जमाने से
इंसान कहलाया आदमी ।
इन्सानियत और आदमी
जो भूल गया है आदमी ॥

वशीली जरीवाला

आदमी

भारत की बढ़ती हुई जनसंख्या इसी जनसंख्या के कारण हमारे पास 'रोजगार' कम और उपयुक्त लोग बेरोजगार हो जाते हैं। किंतु इसका कारण दोषी जनसंख्या पर ही नहीं जाता। बल्कि 'वशीला' के सहारे रोजगार मिलने पर जाता है। वह इस प्रकार की यदि हम 'वशीला' बना दें तो वे जो उस रोजगार पर आने वाले हैं (वशीला के सहारे से) वे नहीं आ पाएंगे और योग्य व्यक्ति को रोजगार मिल जाएगा। तो यह औसत जो ८५% है घटकर ५% पर आ जाएगा। किंतु हमारा प्रश्न यह नहीं है कि हमें किस प्रकार नौकरी मिली? हमारा प्रश्न यह है कि 'क्या हमें उपाधि रोजगार दिला सकती है?' ऊपर दिये उदाहरण से हम यह ज्ञात हो जाता है कि 'उपाधि' से हम सिर्फ यही लाभ निकाल सकते हैं कि हम उस रोजगार के योग्य हैं अथवा नहीं।

जिस प्रकार यदि हमें सातवीं मंजिल पर पहुँचना हो तो हम सीढ़ियों का सहारा लेते हैं उसी प्रकार यदि हमें रोजगार पाना हो तो हमें उपाधियों का सहारा लेना पड़ता है। तो इस प्रकार हम यह कह सकते हैं की उपाधि और साठी दोनों दूसरे के समकक्ष हैं। किंतु यदि हमें बहुत ऊँची मंजिल पर पहुँचना हो तो हमें उच्च रोजगार को पाने के लिए न केवल उपाधि लेकिन और कुछ उनसे सबसे महत्वपूर्ण 'वशीला' होना आवश्यक है। यह बात अपने मान तक ठीक है कि उपाधि अपने देश के नाम से विकल्प विकल्प है।

जब तक इस देश में से 'वशीला' जैसे का नाम गायब न हो जाए, जनसंख्या कम न हो जाए तब तक हमारा उपाधि के सहारे रोजगार पाने के संबंध में एक ही विचार होगा वह यह है कि 'क्या पानी से हमारी भूख भर सकती है?'

उपाधि लेकर जग भूया, आफिसर भया न कोय,
तीन आखर 'वशीला' का ले सो आफिसर होय !

जब तक इस देश में से 'वशीला' जैसे का नाम गायब न हो जाए, जनसंख्या कम न हो जाए तब तक हमारा उपाधि के सहारे रोजगार पाने के संबंध में एक ही विचार होगा वह यह है कि 'क्या पानी से हमारी भूख भर सकती है?'

उपाधि लेकर जग भूया, आफिसर भया न कोय,
तीन आखर 'वशीला' का ले सो आफिसर होय !

जाने किस शैतान ने धेरा,
कि सच्ची राह से हट गया ।
और दुनिया का सबसे बड़ा,
गुनहवार कहलाया आदमी ॥

ये नहीं वेरा, ये है मेरा,
आज यूँही झगड़ता आदमी ।
धर्म के नाम पर अधर्म की,
आज विला पर सोया है आदमी ॥

आपस में बर्सी मारुँ भूमि,
और भाइयों से लडा आदमी ।
धरती माता भी आँसु बहाये,
कि मेरा बेटा है आदमी ॥

रतत इन्सानियत का पीका,
आज जीता है आदमी ।
गुनाहों के बल पर ही आगे,
आज बढ़ता है आदमी ॥

माँगता है आदमी ॥
जो मिल नहीं सकता वही,
चाहता है आदमी ।
जो हो नहीं सकता वही,
बढ़ता है आदमी ॥

हडबाने वाला था आदमी ॥
जो हो नहीं सकता वही,
चाहता है आदमी ।
जो मिल नहीं सकता वही,
माँगता है आदमी ॥

हरियाली भी बिक गई,
व्यापारी था आदमी ।
न्याय पानी में डूबा,
हडबाने वाला था आदमी ॥

बदरता ही जाता है आदमी ॥
न कुछ लेकर आता है,
न कुछ लेकर जाता है ।
फिर भी इस संसार में,
बदरता ही जाता है आदमी ॥

जैसे
पर न
र दी
कि
जा तो
आदम के जमाने से
इंसान कहलाया आदमी ।
इन्सानियत और आदमी
जो भूल गया है आदमी ॥

सदाचार का अर्थ है - अच्छा आचरण, अच्छा चालचलन, सत्य बोलना सभी से अच्छा व्यवहार करना ईमानदार होना, व्यर्थ में किसी का अहित न करना, दूसरों के काम में टाँग न अडाना आदि - आदि । सदाचारी या सच्चरित्र व्यक्ति इन सब गुणों को धीरे - धीरे अपने जीवन में बालने का प्रयत्न करता है ।

"सदाचार का महत्व"

संश्लेष

दो व्यक्ति काम में
 काम से छोटे
 कमरा है घर में
 घर है मुहल्ले में
 मुहल्ला है नगर में
 नगर है प्रदेश में
 प्रदेश एक देश में
 देश एक पृथ्वी पर
 पृथ्वी एक छोटी
 करोड़ों में एक ही
 सबको समेटे है
 परिधि नभ गंगा की
 लाखों बम्हड़ों में
 अपना एक बम्हड़
 किताबी ही पृथ्वीयाँ
 किताबी ही भूमियाँ
 किताबी ही सुखियाँ
 यह है अनुपात
 आदमी का विराट से
 इस पर भी आदमी
 ईश्वर, अहं, स्वार्थ, घृणा, अविश्वसनीय
 संख्यातीत संख-सी दीवारें उठता है
 अपने को दुर्जे का स्वामी बतलाता है ।
 देशों की कौन कहे
 एक कमरे में
 दो दुनियाँ खता है

निर्देश परिहार

आदमी का अनुपात

सदाचार के महत्व के विषय में सभी एकमत हैं । सभी इसके महत्व का प्रतिपादन करते हैं । नीच-से-नीच व्यक्ति भी अपने आपको सदाचारी कहते हुए गर्व का अनुभव करता है । चरित्रवान व्यक्ति का सारे समाज में मान होता है । स्वास्थ्य, धन आदि से अधिक महत्त्व चरित्र का है । सदाचारी और चरित्रवान व्यक्ति ही सुंदर समाज का निर्माण करते हैं । चरित्रवान व्यक्ति सर्वत्र पूज्य है । चरित्रहीन व्यक्ति को कभी गौरव प्राप्त नहीं होता । गीता में श्रीकृष्ण ने कहा है -

पुण्यदाचर्यीत श्रेष्ठः तजदवेतसो जनः ।
 स यत्प्रमाणं कुर्वते लोकस्त्वदच्युतवर्ति ॥

चरित्रवान और श्रेष्ठ पुरुष वैसा आचरण करते हैं, अन्य लोग उसी का अनुकरण करते हैं । सदाचारी व्यक्ति उन लोगों के लिए प्रकाश स्तंभ बन जाता है । ऐसा व्यक्ति लोभ, मोह के लिए प्रकाश स्तंभ बन जाता है । उसका एकमात्र आदर्श और स्वार्थ से कोसों दूर रहता है । उसका एकमात्र आदर्श होता है - कर्तव्यपालन एवम् सदाचरण । वह फल की चिन्ता किए बिना अपने कर्तव्य पर चलता है ।

विषय में जिन्होंने भी महान पुरुष हुए हैं वे सब सदाचारी व्यक्ति थे । उनका आचरण अनुकरणीय है । उन्होंने अपने सत्यबचन और अपने चरित्र के बल पर ही समाज में इतना आदर प्राप्त किया । ईसामसीह, महादा पुत्रोत्तम राम, पैगम्बर मुहम्मद, योगेश्वर श्री कृष्ण, स्वामी दयानंद, सरस्वती, स्वामी विवेकानंद, आदि के चरित्र की ही महानता थी कि वे लोगों के आराध्य हो गए । चरित्र के निर्माण के लिए अय्यास एवं वैराग्य आवश्यक है । अच्छे कार्य के लिए किया गया प्रयत्न लाभ-कारी होता है । बुरे कार्यों से दूर रहने से चरित्र निर्माण में सहायता मिलती है और दुर्गुण मुक्त होकर चरित्रवान व्यक्ति राष्ट्र के उत्थान में सहायक होता है ।

अतएव सदाचार जीवन की वह नींव है जिस पर सुन्दर जीवन को खड़ा किया जा सकता है । समाज को उन्नत करने तथा राष्ट्र के निर्माण का आधार चरित्र ही है । सदाचार एवं सच्चरित्रता सामाजिक जीवन के प्राण हैं । इसके बिना सुन्दर समाज की कल्पना भी नहीं की जा सकती ।

उसे
 उसा
 फल
 अप
 कि
 अब
 वि
 जिन
 दो
 उसे
 श्री
 अब
 ओ

प्रम के, कल्याणके, सहजभक्ति ।
तीन आँसु को हमेशा पवित्र मानो ।

माता, पिता, गुरु ।
इन तीनों का सम्मान करना चाहिए ।

कर्ज, फर्ज, मर्ज ।
तीन चीजें कभी नहीं भूलनी चाहिए ।

ईश्वर, परिश्रम, विद्या ।
तीन चीजों में मन लगाने से उन्नति होती है ।

अच्छा मित्र, धीरज, धर्म ।
तीन की दोस्ती कदापी न छोड़ो ।

बुरी संगत, स्वार्थ, निंदा ।
तीन चीजों से बचने की कोशिश करनी चाहिए ।

धन, स्त्री, भोजन ।
तीन चीजें परदे योग्य हैं ।

धीर कमान से, बात जबान से, प्राण शरीरसे
तीन चीजें निकलने पर वापस नहीं आती ।

माँ, बाप, जवानी ।
तीन चीजें जीवन में एक बार मिलती हैं ।

समय, श्राहक, मौत ।
तीन चीजें किसी का इन्तजार नहीं करती ।

तीन बातें हमेशा याद रखो ।

कनानी राज

ज्ञान की बातें

आप भी मुँहोटे लगाइये
जलाइये
धर्म के दीपक में आतंक की ज्योत
उलिये अलगाव, आरक्षण का तेल
पिछले कई वर्षों से
हम खेल रहे हैं यही खेल
अच्छा है,
हम सभी मुँहोटा उतारें
एकता के दीपक में स्नेह का तेल डालें
अलगाव को ज्योती-सा जलाए
प्रकाश दिखाए
खुद खुद भारत की नहीं
अखंड भारत की बातें उठाएँ ।

अब हमें भारत नहीं
स्वार्थ की राजनीति साधने
विभिन्न नामों के खड-खडचाहिण
आप भी शामिल है तो आगे आइये
आप सबके चेहरे पर मुँहोटे है,

सुनील अय्यर

अखंड भारत की बातें उठाएँ

वह सपना-अपने बचपन का सपना ।

और दिखा पाये अपने बच्चे को,
देख पाये वैसे सपने दुबारा,

अब वो शापद ही कभी,
चटक कर चूर चूर हो गये,

शीशे की तरह उसके सपने,

इन मौत के सौदागरों के हाथों,
उसे पड़ा बिकना घेठ की आग के खालि,

हो चुका है वह बेबस व असहाय,
तोड़ना चाहता है वह इन्हें किणु,

बंधनों में जकड़ी है उनकी आभिलाषाएँ,
जिनमें संकीर्णता जालि-पारि के,

आती है - मंदिर-मस्जिद की उँची दीवारें,
अब बंद होने पर आँखें, सपना में,

ऐसा कोई सपना नहीं देख पाता,
किणु आह ! अब वह चाह कर भी,

देखा या होते हुए साकार सपने में ।
अपनी हर मासूम-कोमल आभिलाषा को,

और न जाने बना वो क्या - क्या,
फूल, तारा, चंद्रा, आसमान,

और बहा बनकर देवा हर डगर,
उसमें बनना चाहा या उसने देवा,

अपने बचपन का सपना,

उसे याद आया वो बर्षों पुराना सपना,

प्रियलता

"सपना"

उसे विश्वास था कि वह पास अवश्य होगी। शिष्य की आशंकाओं से बेखबर दिल सपनों के तार बुनने लगा। अपने छोटे से संसार की कल्पना में वह खो गई। 'वह', 'उसका' और पापा जैसे गए।

रेखा के भीतर कहीं छोटी सी चिन्ता सुलग रही थी और उसका अन्तः इस चिन्ता से सुलगते हुए धीमे-धीमे राख बनता जा रहा था। 'आह' जब बाहर न निकल पाती थी तब दर्द और बढ़ जाता था। पीड़ा को छिपाने के लिए होंठों पर एक दर्द-भरी मुस्कान फिर भी खल गई और उसके साथ ही अतीत की स्मृतियाँ उसके मस्तिष्क पटल पर अपना चित्र स्पष्ट करने लगीं।

वह बहुत छोटी थी, नवी कक्षा में पढ़ती थी। माँ को

डॉ. प्रकाश कुशालका

न्या

- 1) तुम्हें गैरो से कब फ़रसत हम अपने गम से कब खाली।
- 2) चलो बस हो चुका मिलना, न तुम खाली न हम खाली ॥ चिन्ता की हसीन राहों में, काफ़िले दिल टूट जाते हैं। प्यार का जाम लेनेवाले सुन; जाम हाथों से छूट भी जाती है ॥
- 3) इस तरह गम की रात, बसर किया करते हैं। बाँट लारों से बेसी, बात किया करते हैं ॥ साधुओं से संगीत भी कर लेता हूँ मन्दिर, मस्जिद, गुफ़ारों में जाप कर लेता हूँ। मानव से कहीं देव न बन जाऊ, इसलिए दोस्त पाप भी कर लेता हूँ।

कन्या की रात

शो शायरी !

- 91) तीन चीजें सदा नियम से करें। भजन, प्रार्थना, व्यायाम।
- 92) तीन पर सदा दया करें। बालक, भूख, पगल।

रेखा ने ह्रास जोड़ दिये। रेखा की सादगी सुमिश्रण को प्रभावित किये बिना न रही। दोनों चौक पड़े जब रेखा के पापा ने कहे - 'बेटी ये है सुमिश्र, गुन्नाजी के सुपुत्र।' रेखा ने ह्रास जोड़ दिये। रेखा की सादगी सुमिश्रण को आकर्षित कर लिया सुमिश्र को रेखा के पास ले जा कर सुन्दर, आकर्षक व्यक्तित्व सम्पन्न सुमिश्र ने सहज ही रेखा को आमंत्रित किया।

रेखा की उशीसवी वर्षगांठ के अवसर पर उन्होंने सुमिश्र परीक्षा दी थी।

दोस्त गुन्नाजी का लड़का था। उसी वर्ष उसने वकालत की बाँटती रहेगी?' उन्हें अचानक याद आया सुमिश्र, जो उनके 'जिसे स्वयं प्यार की जलत हो, भला वह कब तक यूँ प्यार होने दिया, पर पापा को रेखा की चिन्ता थी। वे सोचा करते, रेखा ने रिक्रि और सुबोध को माँ का अभाव महसूस न पास कम ही रहा करते थे।

93 वर्ष की रेखा को 90 वर्ष के सुबोध और 7 साल की रिक्रि के लिए माँ बनना पड़ा। पापा मिलिटी में थे। उनके पास का मन आकाश से भर गया।

कैसर हो गया था, उसने माँ की बहुत सेवा की, ईश्वर से दुआएँ माँगी, पर चिदानी और मौत की इस लड़ाई में वह माँ को मौत के पंजे से न बचा सकी। ईश्वर की इस निष्ठुरता पर

सिद्धांत
अविषय
सुख
विना
पीड़ा
लेने प
हृदय
हिला
गई
देखा
महं क
अपनी
उसके
आगे
धड़क
हृदय
कलास
की बा
धरारा
मूह दे
रेखा
उसे व
की आ
से उख
थी।
कापल
दिये।
पर न
आशय
वह ए
जान
उज्ज
साजन

सुबोध पर केन्द्रित कर दिया। अंदर ही अंदर वह घुटा करती, शिबिष की कल्पना न कर उसने अपना संपूर्ण ध्यान रिंक और रेखा उस आधात को भी सहन कर गई, चुपचाप। अपने स्वभावानुसार और बच रहता फिर वही राख का डेर।

विनासी एक बार भयक कर फिर शांत हो जाती अपने पीड़ा उसकी सुलगती विनासी को हवा दे जाती और वह लेने पड़े। इतने बड़े संसार में वह अकेली रह गई थी। हर रिंक और सुबोध की तरफ देख कर उसे अपने आँसू पोंछ हृदय की गहरी वेदना घुट कर बाहर निकलने लगी।

हिला दिया। चीख कर फिर पड़ी वह पापा के मृत शरीर पर। गई और उस आवाज ने उसके मस्तिष्क की जड़ता को सभी सपने एक-एक कर टूट गए। कल्पनाएँ, बिखर देखा उससे वह जड़सी बन गई।

गी। दो ही कदम तो चल पाई थी, पर उसकी आँखों ने जो मुँह कर बाहर चलने लगे। विमूढ़ सी रेखा भी उनके पीछे हो अपनी ओर देखते पा कर गुत्ताजी ने सर झुका लिया और पीछे उसके सामने गुत्ताजी खड़े थे। रेखा को प्रश्नवाचक दृष्टि से आगे बढ़ कर काँपते हाथों से रेखा ने दरवाजा खोला। धड़कनें बढ़ती जा रही है।" तभी दरवाजे पर दस्तक हुई। "हूँ लग रही हो"। सुबोध ने कहा। "हूँ सुबोध दिल की क्लास से। तो फिर क्या हो गया तुम्हें दीदी, बहुत धबरायी की बात बीच में ही काट कर रेखा बोली: "पास हूँ, सेकंड धबरा रहा है...." गुम्हारा रिक्ल दीदी...." रिंक और सुबोध मुँह देखने लगे। रेखा ने कहा - "पता नहीं क्यों, मेरा मन दोनों आँखें मलते हुए उठ बैठे और आश्चर्य से दीदी का धिमी रेखा ने रिंक और सुबोध को पुकारा।

उसे क्या हो गया है। आशंकाओं के काले बादलों के बीच की आशंका फिर भी दूर नहीं हुई थी। वह समझ न सकी कि से उछल पड़ा। टूटते सपने फिर आकार लेने लगे, पर मन थी। द्वितीय श्रेणी में अपने नंबर को पा कर उसका दिल खुशी कापती उँगलियाँ अखबार में बेताबी से अपना नंबर ढूँढ़ रही दिने। पर दिल न जाने क्यों फिर भी काँप रहा था। भयभीत पर नजर पड़ते ही उसने झटपट उसके पक्षे पलटने आरंभ कर आशंका से काँप उठा। उसने दृष्टि उठा कर देखा। अखबार वह एकाएक काँप कर उठ बैठी। उसका हृदय अनजानी आँगन में प्रवेश किया पर उनका आधात इतना कठोर था कि सूरज की पहली सुकुमार किरणों ने धीमे-धीमे उसके उज्ज्वल शिबिष....।

साजन', 'छोटा सा घर', 'सुखमय वर्तमान' और उसके बाद . उज्ज्वल शिबिष....।

सुमेश तुम...." उसका मुँह आश्चर्य से खुला रह गया। "हूँ रेखा, मैं गुम्हारा ही इंतजार कर रहा था।"

हो गया। मस्तिष्क से निकाल देना चाहो, पर वह सामने आ कर खड़ा अकेली। एक बार उसे सुमेश की याद आई, उसने उसे अपने और फिर इतने बड़े संसार में वह अकेली रह गई नितांत थी। वह दीदी की बात टाल न सका?

नहीं चाहता था, पर उसके मन में दीदी के प्रति असीम श्रद्धा सबसे बड़ा आदमी बने। दीदी को अकेले छोड़ कर वह जाना था, क्योंकि उसकी दीदी रेखा चाहती थी कि वह दुनिया का पास किया। अब वह आगे बढ़ने के लिए अमेरिका जा रहा दो वर्ष बाद सुबोध ने प्रथम श्रेणी में एम. बी. बी. एस

गुि मिली रिंक के सुखी जीवन को निहार कर। रेखा ने रिंक के हाथ पीले कर दिये। उसके हृदय को कर भाग गई।"

से तेरी... "रेखा की बात पूरी होने से पहले ही रिंक शरमा कहा - "रिंक, मेरा एक कार्य तो सफल हो गया। बस सुमेश देख रिंक भी खुशी से पगल हो दीदी से लिपट गई। रेखा ने से पूछा उठी। वर्षों बाद उसके चेहरे पर दर्दविहीन मुस्कान रिंक ने बी.ए. अच्छे नंबरों से पास कर लिया। रेखा खुशी के कार्य में बाधा नहीं बनूँगा।"

क्या सोचा, नत मुस्तक हो वह इतना ही कह पाया - "मैं देवी त्याग की वात्सल्यमयी मूर्ति को। न जाने उसके अन्तर्मन ने उठा है। वह कुछ भी न कह सका, बस देखता रह गया उस सुमेश ने देखा धीरे धीरे रेखा का मुख - मण्डल दीप्त हो छोड़ सकती हूँ?"

ईश्वर ने इतना बड़ा उत्तरदायित्व मुझे सौंपा है, उसे अर्पण कैसे दो बच्चों की... भला मैं शादी कैसे कर सकती हूँ? सोचो... हो रिंक और सुबोध का मेरे सिवा कोई नहीं। मैं ही पिता हूँ रेखा ने स्वयं को दूँ कर कह - "सुमेश, तुम तो जानते रेखा...।" पर इसके आगे सुमेश कुछ भी न कह सका।

इशारा किया। पर किसी तरह स्वयं को संभाल कर रेखा ने उसे बैठने का सुमेश को अपने सामने पा कर रेखा एक बार तो चौंकी, करती, जिसमें दर्द और पीड़ा का महासागर छिपा रहता था। जला करती, पर उसके होंठों पर एक मुस्कान हमेशा खेला

मर्द बरी सुन्दरता उसकी विनम्रता है ।
 आतिथि सत्कार से यश प्राप्त होता है ॥
 दान से धन में कभी कमी नहीं आती है ।
 सबसे अच्छा नशा जनता की सेवा है ॥

अनमोल वचन

धन से पुस्तक मिल सकती है, विद्या नहीं,
 धन से औषधि मिल सकती है, स्वास्थ्य नहीं,
 धन से शस्त्र मिल सकता है, हिम्मत नहीं,
 धन से नौकर मिल सकता है, सेवक नहीं,
 धन से शिक्षक मिल सकता है, गुरु नहीं,
 धन से वध्या मिल सकता है, ज्योति नहीं,
 धन से रोटी मिल सकता है, मूँख नहीं,
 धन से साधी मिल सकता है, मित्र नहीं,
 धन से स्त्री मिल सकती है, धर्म पत्नी नहीं,

Manoj Sharma

अनमोल मोती

धील का नीला पानी,
 विचारों की तरंगें
 जीवन और
 पानी के ये बुलबुले,
 कितनी समता है इनमें
 ऊपर उठा और फूट गया,
 फिर भी इसे,
 छँपते हैं कितने ही आवरणों से ।
 पानी की लकीर सदृश जो,
 उसे शाश्वत बनाने हेतु
 डर कर भागते हैं,
 जो है, उसे भी त्याग देते हैं,
 कैसा भ्रम है ये ?
 मोह है या है भ्रम,
 रोने के दृःख से रोते हैं,
 कैसा आश्चर्य है ये !

जीवन और बुलबुले
 डॉ. प्रकाश कुशालका

सम्पत्ति लेना भाई की, चाहे बैर हो ।
 भोजन करना माँ से, चाहे जहर हो ॥
 दान विपत्तियों को खा जाता है ।
 क्रोध बुद्धि को खा जाता है ॥
 पत्नी रहना पतिव्रता, पति चाहे बैरूर हो ।
 न्याय करना सत्य, चाहे अमीर या फकीर हो ॥
 इन्साफ जून को खला जाता है ।
 धमन्ड ज्ञान को खा जाता है ॥
 कुलवान की पहचान होती है, उसकी शान से ।
 विद्वान की पहचान होती है, उसकी ज्ञान से ॥
 रास्ता चलना स्वच्छ, चाहे फेर हो ।
 काम करना उत्तम, चाहे देर हो ॥

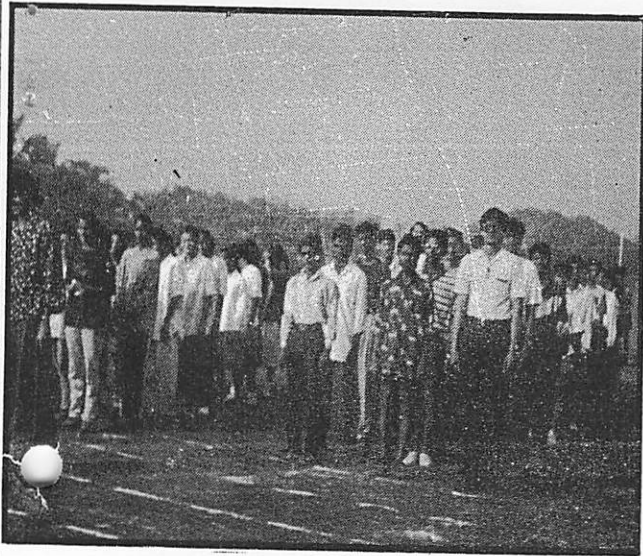
GYMKHANA

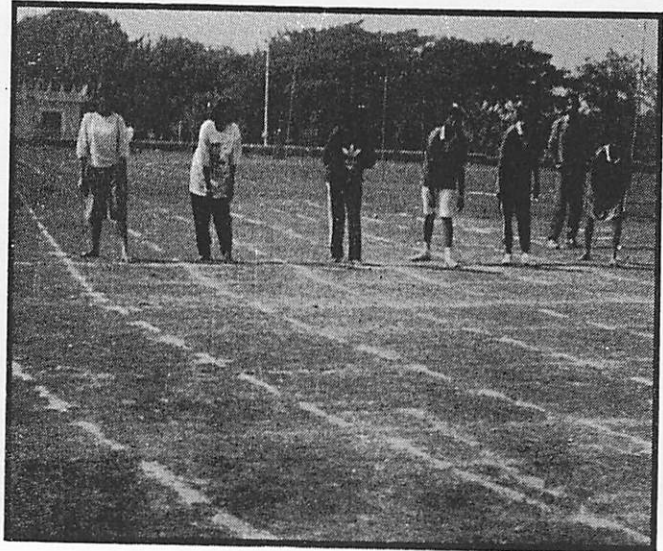
Prin. (Mrs.) P.S. Baleri with Prof. Tekle, Director of Sport on Gymkhana Day.

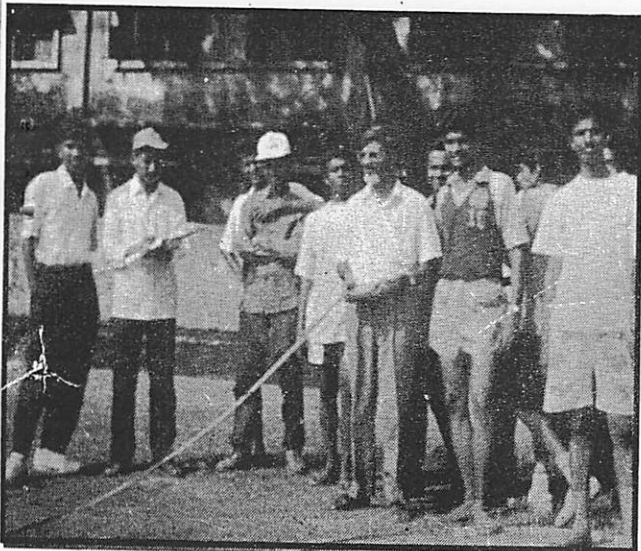
The March-Past

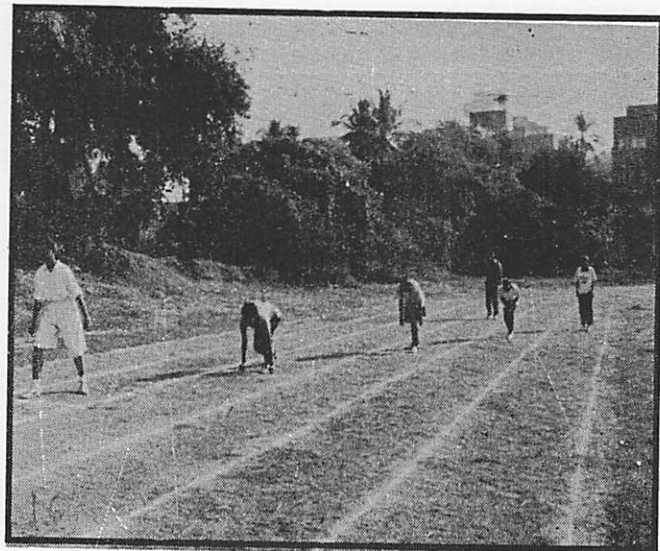
The participants and spectators

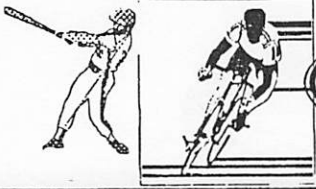
A P.T. Usha in the making ?

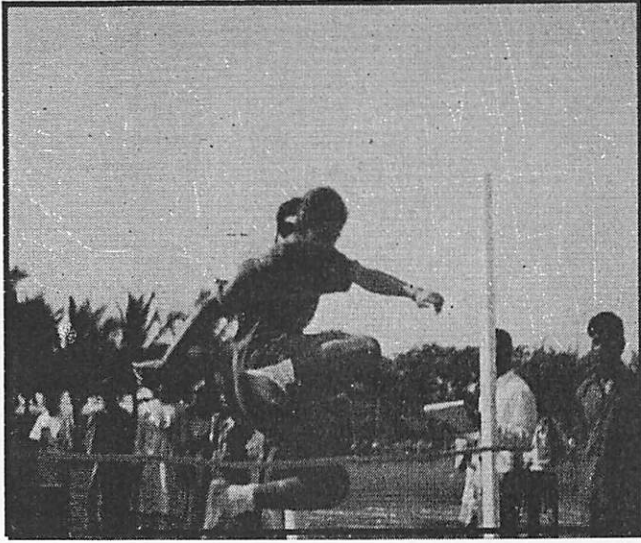
Evergreen champions. Prof K.S. Vachrajani , Prof. S.S.Pai with Participants.

All set to go.....

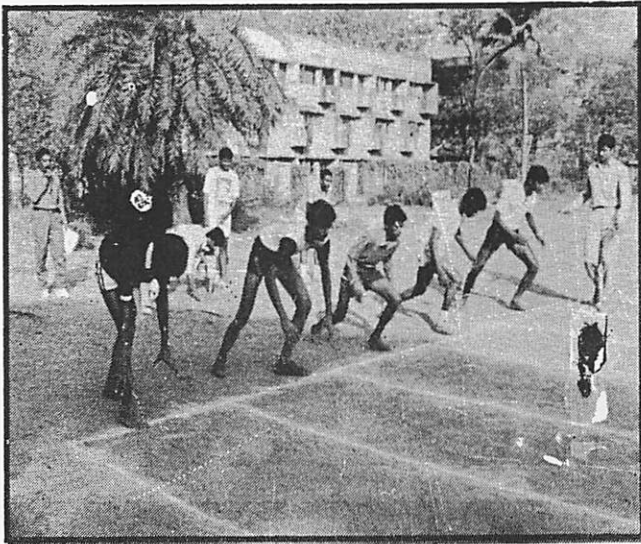
GYMKHANA

Soaring high....

Champions past and present.

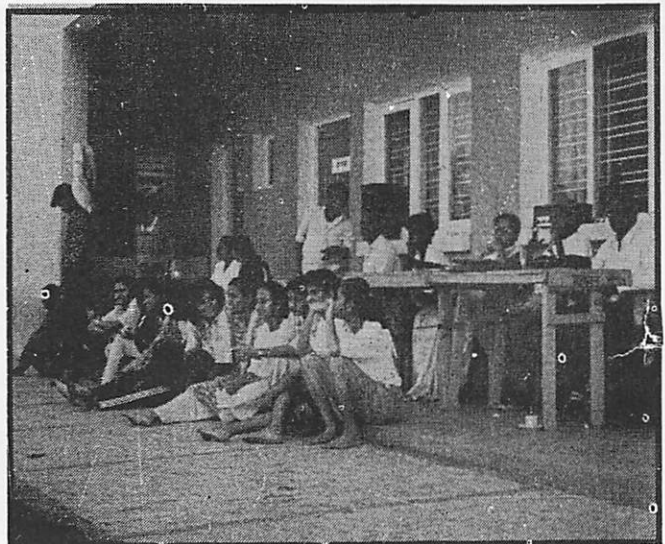
Raring to go.

Higher.....

Further

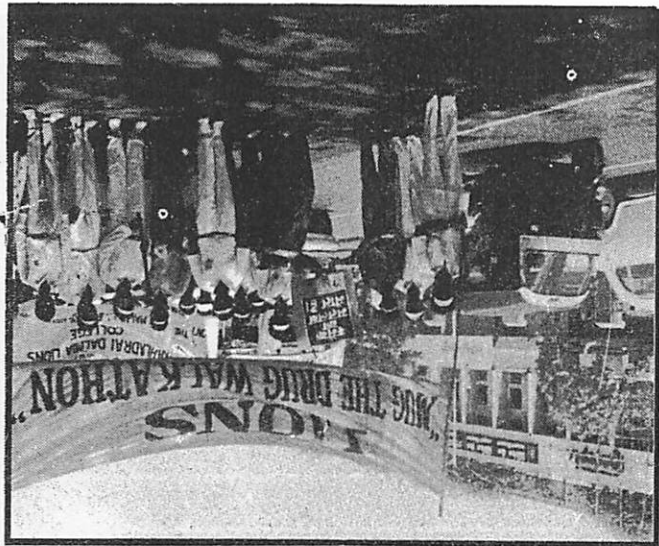

The more the merrier

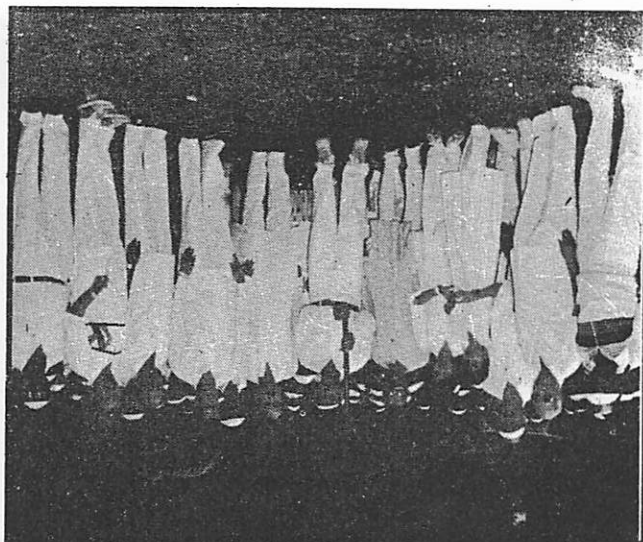
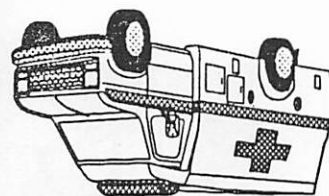
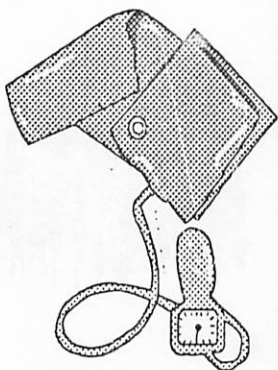
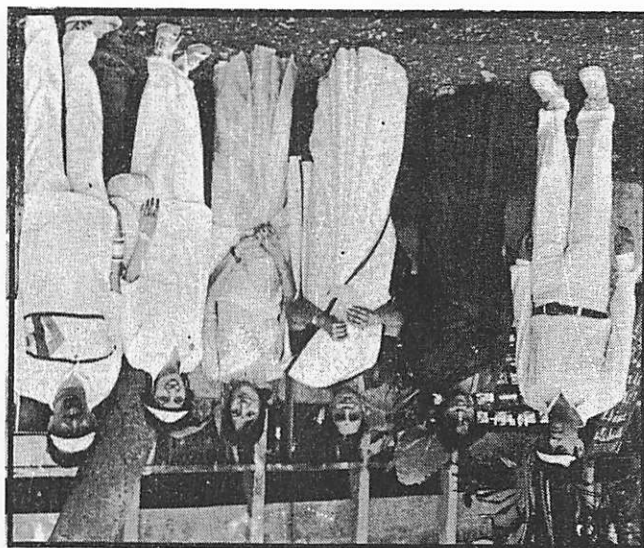

NATIONAL SERVICE SCHEME
N.S.S.

6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6
6

NATIONAL SERVICE SCHEME
N.S.S.

अनुक्रमणिका

MARATHI SECTION

Page No.

१	मराठी असे आमुचि मायबोली	स्वप्नील संसारे	१
२	जाताना मागे वळून बघ	कल्पिता अहेर	१
३	इंद्रधनुष्य आयुष्याचे	"	२
४	दसरा	अनिता आर. सावंत	२
५	तानसेन	"	२
६	वेळ	अनिता आर. सावंत	४
७	प्रश्न	अनिता आर. सावंत	४
८	विरह	अनिता आर. सावंत	४
९	साथी	दिनेश चौधरी	४
१०	आजचे जग	दिनेश चौधरी	५
११	फॅशन आणि आजचे तरुण तरुणी	"	५
१२	स्वप्नराणी	"	६
१३	नजर	"	६
१४	साक्षरतेचे महत्त्व	स्वप्नील सुभाष संसारे	६
१५	माझ्या आशा	मनोज शर्मा	७

बादर आए री,
लाल पिया बिन

एका विरहिणीची मनीष्या व्यक्त करणारे तानसेन यांचे गीत-
मनीष्या शब्दबद्ध करणारी अनेक गीते तानसेन यांनी रचली.
वर्षाकालात प्रियकराच्या विरहाने व्याधित होणाऱ्या प्रेमिकेच्या
तसेच परमेश्वराविषयीचा उत्कट भक्तिभावही आहे.
उपलब्ध आहेत. या पदांमध्ये जसा आश्चर्यदात्याचा गौरव आहे
भाषात शोकाचे पद लिहिली. या पदांपैकी सुमारे तीनशे पदे
व्ययक दोन ग्रंथ लिहिले. धृपद शैलितील गायनासाठी हिंदी
तानसेन यांनी संगीतसार आणि रागमाला असे संगीत-

तानसेन यांची संगीत रचना -

संगीतात.
आकाशात मेष जर्मन ते वृष्टी कक लागत. अशा आख्यायिका
दिवे उजळत असत आणि मेषमन्डारच्या ताना छेडल्या की
खंडही प्रभावित होत असत, त्यांनी दिपरग आढविला की
तानसेन यांच्या संगीतमाधुरीने वृक्षवेळी आणि शिला-
करणारा दुसरा गायक झाला नाही.

यांच्याकडेच घेतले. धृपद संगीतात तानसेन यांची बरोबरी
होते. धृपद रचनेचे पाठही तानसेन यांनी हरिदासस्वामी
तानसेन हे केवळ गायकच नव्हते तर उत्तम कवीसुद्धा

तानसेन आणि आख्यायिका -

नवरत्नांत स्थान दिले.
यांचे संगीतातील प्राविण्य पाहून त्यांना आपल्या दरबारातील
अकबर बादशहादेहाच्या दरबारी गीते. अकबर बादशहाने तानसेन
राजा रामचंद्र राजाश्रयाखाली राहिले. १५५६ साली तानसेन
राज्याचा प्रमुख गायक बनविले. वयाच्या पन्नाशीपेधत तानसेन
तानसेनाचे मधुर गायन ऐकून राजा रामचंद्र यांनी तानसेनाला
रामचंद्र हे तानसेन गुरू हरिदासस्वामी यांचे वडोते होते.
त्यानंतर तानसेन रेवा नरेश रामचंद्र यांच्याकडे गेले. राजा
'तानसेन' ही पदवी दिली.

म्हाळेरचा राजा विक्रमादित्य यांनी रामचंद्रांचे धृपद गायन ऐकून
रामचंद्र आणि तिसरा सम्राट अकबर ! या तीन राजांपैकी
प्रथम म्हाळेर याधील राजा विक्रमादित्य, त्यानंतर रेवाचे नरेश
तानसेन यांना एकूण तीन राजांचा राजाश्रय मिळाला.

तानसेन पदवी -

तानसेनला कशाचाही गर्व नव्हता. ते म्हणतात की, "माझे
गुरू हरिदासस्वामी हे माझ्याहून अनेक परींनी श्रेष्ठ आहेत."
या शिष्याप त्यांच्या माझ्यात दुसराही एक फरक आहे. मी

विनम्र तानसेन -

बनले असते, उगमगू लागले असते.)
आणि शोषाच्या मस्तकावरील पुढी व मूक पर्वत हे सर्व अस्त्रि
नाहीतर तानसेनची तान ऐकून शोष डोलाटाला लागला असता;
(विधीने शोषाला कान दिले नाहीत, हे ठीकच आहे,
तानसेन तान ॥

तानसेन तान ॥

सब डोलते

धरा मूक

शोषनाग के कान ।

ना दिपू

भली भयो विधी

महाकवी सुरदास म्हणतात -

गायकाच्या स्मृतीला श्रद्धापूर्वक स्मरणही वाहतात,
पुण्यविधीच्या दिवशी अनेक गायक जमतात आणि या अमर
बांधण्यात आली. या समाधीजवळ प्रतिवर्षी तानसेन यांच्या
महंमद गौसच्या कबरी रोजारीच तानसेन यांची समाधी
बादशाह यांनी तानसेन यांचे शोच म्हाळेरला पोचविले. तिस्रे
येथे झाला. त्यांनी मृत्युपूर्वी प्रदर्शित केलेल्या इच्छेनुसार अकबर
तानसेन यांचा मृत्यू सन १५८९ च्या सुमारास दिल्ली

मन - भावन ॥

तानसेन न आये

अति सर लाया,

सावन आया,

मी तन गावन ।

तब तै बिरहा भयो

परदेस गमन की न्है,

जब तै. पिया

उभाई - धुमळि बरसावन ॥

बीजुषी चमकत,

एक वी अंधेरी कशी,

लाने धर पावन ।

उजडत नेहमी असते आपल्या पत्नी,
 पण अंधारात मात्र नसते आपल्या वाटी.
 या जगात सांगता येत नाही कोण कोणाचा साथी,
 आज आहे तर उक्या नाही, ते नाही आपल्या हातात.

सावली सुद्धा देत नाही साथ नेहमी पुरती,
 ती पण देते साथ तासिरती
 तेव्हा सगळ्या मुंग्या पळे दुसरीकडे.
 पण तेव्हा संपते साखर मुंगी कडे,
 तेव्हा तिकडे जमा होतात मुंग्या लाखी.
 तेव्हा एका मुंगी कडे येते साखर,
 पण पुढे येत नाही कोणी आपल्या दुखात.
 साथ देतात सगळे आपल्याला सुखात,
 व बदल्यात घेई त्याचे दुख.
 मित्र तोच जो देई मित्राला सुख,
 दुखात ही ना सोड आपला हात
 साथी तोच जो देई आपली साथ,
 दुखात ही ना सोड आपला हात

साथी

माझा विरह,
 आणि, विड्यामनात असलेला
 गांभीर्य, अबोलता !
 कळेल ते फक्त माझ्या मनातील,
 एला कधीच कळणार नाही..

माझ्या मनातील निमूळ आनंद, रसिकता
 एला कधीच कळणार नाही.
 माझ्या हृदयात विड्या नावाने,
 रेखाटलेले, साकार झालेले घर,
 एला कधीच कळणार नाही.

माझ्या मनातील प्रेम,
 एला कधीच कळणार नाही.
 माझ्या मनातील तळमळ,
 एला कधीच कळणार नाही.

"विरह"

Anita R. Sawant

ओठात शब्द दखळले,
 हृदयात भावना उमलल्या,
 ओठाची हृदयाची,
 का अशी ताटाट व्हावी ?
 का मला वाटावे ओझे,
 हृदयाच्या भावनांचे ?
 का व्यक्त न व्हावा,
 ओठातून भाव मनाचा ?

Anita R. Sawant

प्रेम

तेव्हा आला तो मजपाशी
 काय
 ती होती मी गमावलेला वेळ.
 पुन्हा येणार नव्हता पावसाच्या पाण्याप्रमाणे,
 हूर गेलेल्या पिचव्यातील पाखराप्रमाणे.

तेव्हा आला तो मजपाशी
 तेव्हा, तेव्हा
 डोळ्यांवर पडून बांधून राहिले
 पायाना पंख बांधून तेव्हा ती हूर गेला,
 तेव्हा स्वतः त्याच नाशेबावर दीप देऊ लागले,
 कारणा

Anita R. Sawant

वेळ

प्रसन्न करण्यसाठी गतात !"
 प्रसन्न करण्यसाठी गतो आणि स्वामीनी परमेश्वराला
 असे तानसेन तानसेन संगीत श्रवात अमर शिरोमणी
 ठरले आहेत.

गोष्टीना जवळ करत. आपला वेदरा अधिक सुंदर दिसवा
सोयरीची दुष्टी हरेवून बसतात. कि त्याकदा ही फ्रेशन घातक
या फ्रेशनमुळे वेडे झालेले कितीक तक्षण - तक्षणी खरी

- माणसानेही असोच जगा केला होता.

नी वेडा सुटसुटीत पुन्हा स्वीकार केला वेडा त्याच्या वडील
याहीस वर्षापूर्वी घोरराया त्यान कठन वेड्या तक्षणा-

वाद असोच चालू राहणार.

ठिणगी उडते. हा संघर्ष संपणारा नाही ; दान पिळ्यातील हा
तक्षणाच्या 'फ्रेशनला' वेड' म्हणतात, आणि वेधेच संघर्षाची
या विविध गोष्टी जून्या पिढीला कवत माहीत, मग ती या

तक्षणाही कर्णार्थ्यांसाठी घालताना आपल्याला आढळतात.

आजपर्यंत. केवळ क्षिया कर्णार्थ्यांसाठी घालत पर्ये आता तर
आला आहे, तसेच आर्थ्यांबाबतही आपल्याला आढळते.
केसांच्या वाढविणे व कापणे या मत्केदारित जसा बदल घडून
केस कापत आहेत तर तक्षण आपले केस वाढवत आहेत.
पर्ये आता परिस्थिती उलट दिसत आहे. आज तक्षणी आपले
याकडे अधिक लक्ष देत असत: व तक्षण आपले केस कापत.
तसेच पूर्वीच्या काळी तक्षणी आपले केस कसे वाढतील

असती.

असती. कारण या माध्यमातून नवनवीन फ्रेशनचा उगम होत
या फ्रेशनचा प्रसार विजयट, जाहिराती या द्वारे सतत होत

आपल्याला पहावयास मिळतात.

पोहोवली आहे. म्हणूनच आज तक्षणीच्या विविध केशार्थ्यां
केवळ वेधार्थ्यांपर्यंतच सीमित न राहता. ती केशार्थ्यांपर्यंतही
पोशाख घातलेले तक्षण, तक्षणी आपल्याला दिसतात. ही फ्रेशन
रथावरून हिंडताना गुडल्यापर्यंत तंमपन्ट व चित्रीविजय रंगाचे
ही फ्रेशन जीवनाच्या विविध क्षेत्रात आपल्याला आढळते.

आलेला आपल्याला दिसतो.

यांच्या पोशाखातच नव्हे तर सर्वच बाबतीत फार बदल घडून
वीस - पंधवीस वर्षापूर्वीचा तक्षण आणि आजचा तक्षण

तर फ्रेशन अपरिहार्य होऊन बसली आहे.

आहे. याच नाविन्याच्या आवडीतून 'फ्रेशन' जन्मास येते. आज
कारण नाविन्याची आवड. हा मानवी स्वभावाचा प्रमुख गुणधर्म
व्यक्तिमत्त्व अधिक खूर्वन दिसावे असे सतत वाटत असते:
करावे जोककन इतरांच्या आपण वेगळे वाटू, आपले
प्रत्येक व्यक्तीला आपण काहीतरी नवीन करावे, वेगळे

'फ्रेशन युग' आहे असे वाटते.

दिसत आहे. या फ्रेशनमुळे आजचे युग हे 'विज्ञान युग' नसून
- तिकडे विज्ञानाच्या प्रभावापेक्षा 'फ्रेशनचा' प्रभाव अधिक
युग विज्ञान आहे का ? मी तर म्हणून नाही. कारण आज तिकडे
विचारला तर लगेच उत्तर मिळेल, 'विज्ञान युग' खरेच, आजचे
आजचे युग कसले ? असा प्रश्न जर आपण कोणाला

फ्रेशन आणि आजचे तक्षण - तक्षणी

जे आहे आपल्या हाथी.

एक चांगला आकार देऊ त्याला,

आपण सगळे कुंभार बनू आणि जगाला समजू माती

हवा असती त्याला तसा घडा करतो साकार,

मातीच्या घड्याला कुंभार देतो आकार,

पण 'केल्याने' होत आहे रे, आधी केलेच पाहिजे"

जगाला बदलणे हे काही एवढे सोपे नाही,

तर दुसरी कडे गरीब उपाशी टकतायेत मरणार.

एकी कडे शोध लावून माणूस जातीच घडाय,

"हात लावून कसा मी जगाला."

पण माणूस आविष्टाराने विचारतो.

संकटाने घेरले आहे या जगाला,

म्हणून नष्ट होणार आहेत बहूदांचे संसार

देशाच्या रोमरोमात भरला आहे अस्वचार,

आज निघू पसा तिथे असत्याचा विजय.

सदयुगात होत होता सत्याचा विजय,

ज्ञान असून पण अपमान.

आजच्या जगात पैसा मौल्यवान,

आता जे आहे ते नंतर नाही.

आजचे जग म्हणजे आठवा वरचे पाणी,

सुखाकडे धाव घेत आहेत सगळे.

आजचे जग जगा वेगळे,

Dinesh Choudhry

आजचे जग

आपल्या वंशदेवाची संतका होईल त्या राक्षसांच्या तावडीतून.”
 त्याला त्रिकाम्या हाताने पठवू नये. याना दान दिले तर
 “अग, अहण्याच्या दिवशी कृष्णा दान माणायला आले तर
 त्यानील सुभाष संसार

साक्षरतेचे महत्त्व

पण या निरक्षर लोकांनी मनात बाळगलेल्या जुनाट कळी,
 अंधश्रद्धा पुसून त्यांना साक्षरतेचे पाठ शिकविले हे काहीसे
 त्यांना दृष्टविल्याचे तर काहीसे धाका पत्करण्याचे कार्य आहे.
 हे जरी खरे असले तरी प्रत्येक गोष्टीवर मात करणाऱ्या दुसऱ्या
 गोष्टीची निर्माती होणे कधीही थांबत नाही हे देखील सत्य
 आहे. ती निरसनविद्याच नियम आहे. त्यामुळे ‘कल्याण’ होत आहे
 रे आधी केलीच पाहिजे.” हे रामदासस्वामींचे बोधवाक्य
 प्रत्याक्षरात सिद्ध करण्यासाठी प्रयत्न करायला हवेत ते
 आपल्या वंशदेवाची संतका होईल त्या राक्षसांच्या तावडीतून.”

नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे,
 नजर पाहिजे,
 जगात आनंद आहे, पण आनंद पहायला
 दुःखातही सुख पाहिजे अशी नजर पाहिजे,
 नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे,
 दगाडाला पाक्षर फुटेल अशी बोली पाहिजे,
 जीवनाला रंग घेईल असे जीवन पाहिजे,
 नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे,
 नजर

शिक्षण हे सर्वांगीण सुधारणेचे प्रवेशद्वार आहे. भारतातील
 प्रत्येक नागरिकाचे सुंदर व सुखमय जीवन घडवून आणण्यास
 कारणीभूत ठरेल ते शिक्षणच. भारतातील ८०% जनता
 खेड्यात राहते. म्हणजेच भारताचा खरा विकास घडवून
 आणण्यासाठी महती प्रमुखातून पठवून
 त्यायला हवी. ती या खेडूंत भारतीयानाच, शेतकरी हा ग्रामीण
 जीवनवा केंद्रबिंदू आहे. जेव्हा साक्षर होऊन परंपरागत रीतीने
 शेती करण्याचे सोडून नवीन सुधारित यंत्रांचा वापर शेतिसाठी
 कळत नाही तेव्हा भारतात सोन्याचे पीक उभावे.
 शिक्षण हे सर्वांगीण सुधारणेचे प्रवेशद्वार आहे. भारतातील
 प्रत्येक नागरिकाचे सुंदर व सुखमय जीवन घडवून आणण्यास
 कारणीभूत ठरेल ते शिक्षणच. भारतातील ८०% जनता
 खेड्यात राहते. म्हणजेच भारताचा खरा विकास घडवून
 आणण्यासाठी महती प्रमुखातून पठवून
 त्यायला हवी. ती या खेडूंत भारतीयानाच, शेतकरी हा ग्रामीण
 जीवनवा केंद्रबिंदू आहे. जेव्हा साक्षर होऊन परंपरागत रीतीने
 शेती करण्याचे सोडून नवीन सुधारित यंत्रांचा वापर शेतिसाठी
 कळत नाही तेव्हा भारतात सोन्याचे पीक उभावे.

भारताच्या माझ्यावर सर्वात मोठा कलंक जर कोणता
 असले तर तो निरक्षरतेचा. दारिद्र्य, अंधश्रद्धा ही निरक्षरतेची
 धाकटी भावंडे. तिचा हात धरून मागीमाग येणारी. झाड
 तोडावच असले तर त्याचे मूळ उचलवे लागते, तरच त्याचा
 संपूर्णतः नाश होतो. त्याचप्रमाणे भारत देशातील दारिद्र्य,
 अंधश्रद्धा नष्ट करण्याची असतील तर या सर्वांचे मूळ म्हणजे
 निरक्षरता समूह उच्चाटणे आवश्यक आहे.
 निरक्षरता समूह उच्चाटणे आवश्यक आहे.
 अंधश्रद्धा नष्ट करण्याची असतील तर या सर्वांचे मूळ म्हणजे
 संपूर्णतः नाश होतो. त्याचप्रमाणे भारत देशातील दारिद्र्य,
 अंधश्रद्धा नष्ट करण्याची असतील तर या सर्वांचे मूळ म्हणजे
 निरक्षरता समूह उच्चाटणे आवश्यक आहे.

‘निरक्षरता’
 असले हे शोषण काढण्याचा कोणी प्रयत्न केला तर उत्तर मिळते
 मूळ कारण असते. या अंधश्रद्धांच्या निर्मितीमागे कोणते कारण
 आहारी गेले. कोणत्याही गोष्टीच्या निर्मितीमागे काहीतरी
 कठीण, किंवा पहावे किंवा शंभरात नव्वद जण अंधश्रद्धांच्या
 देशात तरी असे किती अंधश्रद्धाळू आहेत, हे शोषण काढणे
 जगात? याच मोजमाप करणे अतिशय अवघड. निदान आपल्या
 खरेच माझ्या या आजींसारेखे कितीजण असतील या
 होण्यात खुपणारेच” असे म्हणून माझच तोंड तिने बंद केले.
 काय शिकलेली, सवलेली आमचा आस्तिकपणा तुमच्या
 समजावून सांगितले. पण ते काही तिला पटेना. उलट “तुम्ही
 मी आजीला अहणामानाच खनीलशास्त्रीय सत्य धोडक्यात
 असताना आजीचे बोल माझ्या कानी आले. नंतर आत जाऊन
 दारात उभी राहून यावकाला दान देण्यासाठी मी नाही म्हणत

अवलंब करायला.
 तेव्हा ‘अति सर्वत्र वर्धयत’ हे सूत्र लक्षात ठेवून फ्रेशनाचा
 घडतात.
 परती जातात. पण त्यामुळे अनकदा त्वचेवर वाईट परिणाम
 म्हणून वेदच्याची रंगरंगोटी करण्यासाठी विविध साधने वा-

स्वप्न राणी
 वंद मुली रे, वंद सखी रे
 स्वप्नीची राणी रे, डोळ्यांचे तारण रे
 वेद्याचे सफेदन रे, प्रेमाचे लक्ष रे
 प्रीतीचे मूलन रे, माझ्या प्रीतीची रेखा रे
 नागावरचा तीळ वृक्षा,
 वंशवाराचा डग जसा,
 पान्हाळलेले डोळे वृक्षा,
 फुलावरचा दव जसा,
 लांब लांब केश वृक्षा,
 उगवत्या सुधाचा प्रकाश जसा,
 पुंन पुंन चाल वृक्षा
 वाहेणारी धारा जसा

दगाडाला पाक्षर फुटेल अशी बोली पाहिजे,
 जीवनाला रंग घेईल असे जीवन पाहिजे,
 नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे,
 नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे,
 दुःखातही सुख पाहिजे अशी नजर पाहिजे,
 जगात आनंद आहे, पण आनंद पहायला
 नजर पाहिजे,
 नजरेत बसेल अशी नजर पाहिजे

आपल्या वंशदेवाची संतका होईल त्या राक्षसांच्या तावडीतून.”
 त्याला त्रिकाम्या हाताने पठवू नये. याना दान दिले तर
 “अग, अहण्याच्या दिवशी कृष्णा दान माणायला आले तर
 त्यानील सुभाष संसार

जीवनात माझ्या काही आशा
 काही पूर्ण होण्याच्या काही न होण्याच्या
 दाटे जीवन जगावे आदर्शाने
 प्रमाने जिकावाही सर्वोच्च मने
 आदर्श किंमते आदर्श नागरिक अने बनवे आदर्श विद्यार्थी
 या व्यक्तिरेक नाही आशा मनी
 बाळकपणात असेन मी व्हसूरी खेळकर
 अंतर्दामी मानू : खया सागर
 नकी मज प्रशास्य सुख
 देव मज मानसिक सुख
 नकी मज मान प्रतिका
 देवी मातापित्यावर माझी निष्ठा
 आग्रिले नयन माझे
 जीवनकधी नाटकवा अंत पाहण्यासाठी
 या दुःखमय जीवनात आशा

Manoj Sharma

माझ्या आशा

माझ्यावर निरक्षरतेचा कलक पुसला जाऊन साक्षरतेचा पवित्र
 टिला झळके शकतो. भारत सरकारही आपल्या योजनांद्वारे
 देशवासीयांच्या मनात साक्षरतेचे बीज पेरून त्यांना
 निरक्षरतेच्या तणापासून परावृत्त करण्याचा प्रयत्न करीत आहे.
 एकविसाव्या शतकाचे स्वगत आपला भारत देश
 साक्षरतेचा मुकट आणि सुराज्यतेचे आकर्षक वख परिधान
 करणार आहे असा निवार मनात बाळगूनच प्रत्येकाने
 विवादान करण्याचा आणि स्वीकारण्याचा यत्न करणे आवश्यक
 आहे. आणि तो देखील आजपासूनच. आढस कशाळा, 'शुभस्य
 शीघ्रम्.'

Your Suggestion
 for the
 Magazine
 are heartily
 Welcome

Prahladrai Dalmia Lions College of Commerce & Economics

LOCAL MANAGING COMMITTEE

1. Lion Dr. M.S.Ruia
2. Lion N.D.Oza
3. Lion S.J.Badlani
4. Lion Lalji H.Shah
5. Lion Rasik Doshi
6. Lion Ramniranjan Ruia
7. Lion Nathmal Garodia
8. Lion Sushil Podar
9. Lion Murarilal Sanghavi
10. Lion Kanhaiyalal G.Saraf
11. Lion Kailash Kejriwal
12. Principal (Mrs.) P.S. Baleri
13. Prof. A.M.Bhende
14. Prof. R.B.Patel
15. Shri P.N. Sharma